

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

**AN ADMINISTRATION WITH GOOD GOVERNANCE OF SUB-DISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION : A CASE STUDY OF LUMPAYON
SUB-DISTRICT, TAKFA DISTRICT, NAKHON SAWAN PROVINCE**

พระจรรุณ อีรปญโญ (เวฬุวาปี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

พระจรรณ ธีรปัญญา (เวฬุวาปี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**AN ADMINISTRATION WITH GOOD GOVERNANCE OF SUB-DISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION : A CASE STUDY OF LUMPAYON
SUB-DISTRICT, TAKFA DISTRICT, NAKHON SAWAN PROVINCE**

Phra Charoon Thirapunyo (Waruwapee)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์
- ผู้วิจัย** : พระจรุณ ธีรปญโญ (เวฬุวาปี)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, พ.ม., พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pol. Sci.)
 - : พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญโญ น.ธ.เอก, ป.ธ.๑ - ๒, พธ.บ. (เกียรติคุณอันดับ ๑), ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)
 - : ผศ. อานนท์ เมธีวรจักร น.ธ.เอก, ป.ธ.๖, พธ.บ. (เกียรติคุณ), ศษ.บ., กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์. จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ศึกษาวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๓๔๕ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและค่ามาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๖ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอ้างอิงที่ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยจำแนกตามลักษณะของตัวแปร โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การทดสอบค่า ที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้น ๒ กลุ่ม และทดสอบค่า เอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ ตัวขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓๐ มีอายุตั้งแต่ ๓๑ - ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๐ มีระดับการศึกษา ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓๐ และมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐ และพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการ

บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๒$) และเมื่อพิจารณา รายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมได้ ดังนี้ คือ ธารรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

- Thesis Title** : An Administration With Good Governance of Sub District Administrative Organization : A Case Study of Lumpayon Sub District, Takfa District, Nakhon sawan Province
- Researcher** : Phra Charoon Thirapunyo (Waruwapee)
- Degree** : Master of Arts (Public Administration)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Asst. Prof. Dr.Surapon Suyaprom B.A., M.A., Ph.D.(Pol.Sc.)
 - : Phrakrusangharak Kiettisak Kittipaño B.A. (1st Class), M.A. (Social Development)
 - : Asst. Prof. Anond Metheevarachatra Pali-vi,B.A,B.Ed.,M.Ed.
- Date of Graduation** : March 27, 2011

ABSTRACT

The purposes of this research are 1) to study an administration With Good Governance of Sub District Administrative Organization : a case Study of Lumpayon Sub District, Takfa District, Nakhon Sawan Province, 2) to compare opinions towards. Administration With Good Governance of Sub District Administrative Organization : A Case Study of Lumpayon Sub District, Takfa District, Nakhon Sawan Province classified by personal factors and 3) to study the problems, barriers and suggestions to an administration With Good Governance of Sub District Administrative Organization : A Case Study of Lumpayon Sub District, Takfa District, Nakhon Sawan Province

This is a Quantitative Research based on Survey Research. using questionnaires which are of 0.96 reliability, was conducted in this study to analyze the collected data. As the tool for data collection, questionnaires were distributed to 245 officials working in Lumpayon Sub District, Takfa District, Nakhon Sawan Province.The analysis was also done through t-test for analysis the difference between the two groups and F-test by one-way analysis of variance (One-way ANOVA) for testing the difference between the averages from three or more groups.

The findings of this study are as follows:-

Most of the samples or 51.30 percent are male, 37.40 percent, age between 31.40 years old 49.30 percent, finished M3 - M6 or Vocational Certificate is and 49.30, and 45.80 percent are farmer, It was found that totally, the level of study An Administration With

Good Governance of Sub District Administrative Organization : A Case Study of Lumpayon Sub District were in high level. However,for considering all the six aspects of good governance are at the middle level of transparency.

From The comparison of opinions towards the Administration With Good Governance of Sub District Administrative Organization : A Case Study of Lumpayon Sub District, Takfa District, Nakhon Sawan Province, it was found that people with different sex, age, education and marital occupation did not have different.

The suggestions to improve the administration of lumpayon sub District. Administrative Organization,Takfa District, Nakhon Sawan province are that the organization should give the administers and authorities of Lumpayon Administrative Organization, Takfa District, Nakhon Sawan, use the Good Governance for the administration in the organization, make subconsciousness to the authorities for the duty responsibility. The administrator should stipulate the master policy on the development clearly, give the opportunity to the authorities to participate in working together, other management, are clear to verify, developing the authorities could use the resource worthwhilely and high efficiency.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และผศ. อานนท์ เมธีวรฉัตร หัวหน้าสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา แนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ นับตั้งแต่ผู้ศึกษาได้เริ่มทำงานวิจัย ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณพระราชวชิรเมธี,ดร. ประธานสอบวิทยานิพนธ์ น.อ.ดร.สมจิตร์ แก้วนาค ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา และผศ. อานนท์ เมธีวรฉัตร คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะคำวิจารณ์ต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วยความปรารถนาดี

ผู้วิจัย ขอเจริญพรขอบคุณท่านสมบุรณ์ สิงห์ขาว นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ รวมถึงคณะผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต รุ่นที่ ๑ ทุกรูป/คน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณพระครูนิปูณธรรมโกศล เจ้าคณะอำเภอตากฟ้า พระอุปัชฌาย์ที่ได้อบรมสั่งสอนด้วยดีตลอดมา และสุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน คณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดา มารดา รวมทั้งบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยชิ้นนี้ให้แก่ผู้วิจัย จนเป็นผลสำเร็จด้วยดียิ่ง

พระจรุณ ธีรปัญญา (เวฬุวาปี)

เมษายน พ.ศ.๒๕๕๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญตาราง	(๘)
สารบัญแผนภาพ	(๑๐)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๑)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๔ ปัญหาการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร	๘
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล	๒๐
๒.๓ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล	๔๕
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	๕๓
๒.๕ แนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่น	๕๗
๒.๖ แนวคิดขององค์การบริหารส่วนตำบล	๖๘
๒.๗ ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์	๗๘
๒.๘ สภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์	๗๘
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๖
๒.๑๐ กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	๘๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๙๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๖
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๐
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๒
๔.๑ วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๐๒
๔.๒ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์	๑๐๔
๔.๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์	๑๑๑
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์	๑๑๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๑๑๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๒
บรรณานุกรม	๑๓๔
ภาคผนวก	๑๔๓
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๔๔
ภาคผนวก ข ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	๑๔๖
ภาคผนวก ค ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability)	๑๕๐
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๕๒
ภาคผนวก จ แบบหนังสือขอความอนุเคราะห์ต่างๆ	๑๕๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๖

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำแนกตามจำนวนเขตหมู่บ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์	๙๗
๔.๑	ค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๐๓
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม	๑๐๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรม	๑๐๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรม	๑๐๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความโปร่งใส	๑๐๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม	๑๐๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบ	๑๐๙
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความคุ้มค่า	๑๑๐
๔.๙	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ	๑๑๑
๔.๑๐	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ	๑๑๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๑๓
๔.๑๒	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย ที่สุด (LSD) โดยภาพรวมระดับการศึกษา	๑๑๔
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอาชีพ	๑๑๕
๔.๑๔	ข้อมูลปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์	๑๑๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
๒.๑	โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗	๗๒
๒.๒	โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖	๗๔
๒.๓	โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์	๘๐
๒.๔	คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์	๘๐
๒.๕	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์	๘๑
๒.๖	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.นวก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

งานวิจัยฉบับนี้ ได้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๗/๓๗. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๗ หน้า ๓๗ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเกิดความไม่สอดคล้อง และทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริง ในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่นๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์การ ในปัจจุบันการบริหารจัดการมีความสลับซับซ้อนกว่าในอดีต แต่การบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐยังอยู่ในช่วงปรับตัว และยังคงคุ้นเคยอยู่กับการใช้รูปแบบการบริหารจัดการ ที่เป็นการบริหารจัดการแบบแยกส่วน (Fragment administration) ผลลัพธ์ก็คือ หน่วยงานแต่ละหน่วยและบุคคลแต่ละบุคคลต่างก็มุ่งทำงานเฉพาะส่วนของตน ไม่ได้มุ่งเน้นให้มีการประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้การบริหารไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร การบริหารจัดการแบบบูรณาการที่คำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน การประสานงานระหว่างทุกส่วนที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้ไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance) ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างมีเอกภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวมต่อไป^๑

และจากการที่ประเทศต้องประสบกับปัญหาภาวะวิกฤตเศรษฐกิจการเงินที่ร้ายแรง ละเอียดเยือกมากกว่าที่ผ่านมา จนรัฐบาลไทยภายใต้การนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ตัดสินใจกู้วิกฤตเศรษฐกิจ ด้วยการเจรจาขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ได้ตกลงให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ และมีการกำหนดเงื่อนไขการปฏิรูประบบราชการอันเป็น

^๑ กฤษ เพิ่มทันจิตต์, หลักการและแนวทางการบริหารงานยุคใหม่ ภายใต้ภูมิทัศน์การแข่งขันใหม่ ข้อสังเกตเชิงวิจารณ์ ภายใต้กรอบคุณค่าทางสังคมและพุทธธรรมและแนวทางการบริหารแนวพุทธ, (กรุงเทพฯมหานคร : บริษัท สุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

กลไกส่วนหนึ่งในการสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ^๒ โดยมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดบทบาทของภาครัฐให้เหมาะสมในสังคม ซึ่งรวมถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างระบบการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของสาธารณะชนเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ทำได้เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการอัน เนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม^๓

จึงกล่าวได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารงานพัฒนาในระดับตำบล เป็นองค์กรที่ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นหลักหรือเป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนาที่จะแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับตำบล ตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตื่นตัว และร่วมกิจกรรมพัฒนาในด้านต่างๆ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ความสามารถในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามนโยบายรัฐบาลที่มุ่งหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรดำเนินงานพัฒนาในท้องถิ่นนั้นประสบผลสำเร็จแตกต่างกันออกไป โดยยึดหลักธรรมาภิบาลคือหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพ และหลักการมีส่วนร่วมแล้ว เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า ถ้าระบบการบริหารมีความยุติธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน นอกจากจะทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีบรรยากาศ การทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพ ยังสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร สามารถนำไปสู่ความโปร่งใสในองค์การบริหารส่วนตำบลและลดการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ผ่านมาลงได้

^๒วิศรา รัตนสมัย, การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๓สิริพัฒน์ ลากจิต, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓-๒๔.

องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลาง ซึ่งได้มีการดำเนินการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม จิตสำนึก คุณธรรม และจริยธรรมของประชาชน เพื่อการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพโดยการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ยึดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามภารกิจและบทบาทในการให้บริการสาธารณะ และพัฒนาท้องถิ่นให้น่าอยู่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ซึ่งปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จต่างๆ ก็คือ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย อันได้แก่ ความร่วมมือภายในหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือจากพี่น้องประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ที่ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งการผนึกพลังความร่วมมือของทุกฝ่าย จะนำไปสู่การปฏิรูปให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากได้มีการกระจายอำนาจในการพิจารณา ตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกันเป็นการสร้างกลไกการตรวจสอบ ถ่วงดุลการบริหารงานของภาคราชการให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ และระดับประเทศ ต่อไป

ดังจะเห็นว่า จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทาง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับนำไปวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์การให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีแก่องค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์. จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ หลักธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ ๖ ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๓,๔๖๓ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยเฉพาะใน องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการในการวิจัยในช่วงเดือน กันยายน ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมระยะเวลา ๖ เดือน ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔ ปัญหาการวิจัย

๑.๔.๑ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างไร

๑.๔.๓ แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ต่างกัน

๑.๕.๒ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ต่างกัน

๑.๕.๓ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ต่างกัน

๑.๕.๔ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ไว้ดังนี้

การบริหารงาน หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวกับด้านต่างๆ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเพื่อเป็นการส่งเสริมและปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพโดยมีแผนปฏิบัติงาน ปฏิบัติการ นิเทศ ติดตาม และตรวจสอบการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการพื้นฐาน ๖ ประการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพ

หลักนิติธรรม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติเกี่ยวกับการตรา กฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และชุมชนยอมรับ ปฏิบัติการตามกฎหมาย

หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงาน ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้

หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชน ตรวจสอบได้ โดย ถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๓๙

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การประเมินผลงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน ได้แก่ การตระหนักในหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติต่อ ประชาชนใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชนให้บรรลุผล และกล้ายอมรับผลการกระทำ

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากร/ งบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ได้แก่ การจัดซื้อ-จัดจ้างที่มุ่งให้เกิดการประหยัด มีการจัดลำดับขั้นการดำเนินงาน การจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

การกระจายอำนาจ หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการ ตัดสินใจทางการบริหาร จากองค์การบริหารส่วนกลางไปสู่องค์กร หน่วยงานระดับล่าง หรือส่วน ท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานการบริหารส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาล จัดตั้งขึ้นให้เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจตัดสินใจ ในการบริหารงานของตำบล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและ เป็นตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล มีที่มาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านละ ๒ คน และไม่ดำรงตำแหน่งทางฝ่ายบริหาร

พนักงานส่วนตำบล หมายถึง บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบไปด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนโยธา หัวหน้าส่วนคลัง

ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ เห็นผลคุณค่าผลการวิจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๒ เห็นผลคุณค่าผลการวิจัยการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๓ เห็นผลคุณค่าผลการวิจัยแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล
- ๒.๓ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- ๒.๕ แนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๖ แนวคิดขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๗ ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
- ๒.๘ สภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
- ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๙.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
 - ๒.๙.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล
 - ๒.๙.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๑๐ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยเฮนรี ฟาโย นักบริหารชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงจนกลายเป็นตำราการบริหาร และในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีนักวิชาการ และนักบริหารตลอดจนนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้หลายทัศนะ ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้รวบรวมความหมายแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร ที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การโดยอ้อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม

มีนักบริหาร นักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ และนักการศึกษามากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ เป็นต้นว่า **ติน ปรัชญพฤทธิ** ได้ให้ความหมายของการบริหาร ว่าหมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจนั้น หมายถึง เกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ รวมถึงความคิดเห็นของ **พิทยา บวรวัฒนา** ได้ให้ความหมายของ การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ **มัลลิกา ต้นสอน** ได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) ว่าหมายถึงการกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๓ ตลอดจนจนถึงความคิดเห็นของ **สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสีโยกฤษฎ์** ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังความหมายของการบริหารที่

^๑ติน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^๒พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๓มัลลิกา ต้นสอน, การจัดการยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

กล่าวกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร^๕ เป็นต้นว่า **วิรัช วิรัชนิภาวรรณ** กล่าวว่า กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โปสต์คอร์ด (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารบุคคล (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค (POCCC)^๕ และยังมีกระบวนการที่เพิ่มเติมตามความคิดเห็นของ **สมยศ นาวิการ** ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผนการจัดองค์การและสั่งการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์การ และใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

ลักษณะที่สำคัญของการบริหาร การบริหารมีลักษณะสำคัญ ๘ ประการ^๖ ดังนี้

๑. การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่าผู้บริหาร
๒. การบริหารเป็นงานที่จุดหมายทั้งนี้หมายความว่า ในการบริหารงานนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
๓. การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กร ดังเช่น ถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจได้โดยการจัดหาเครื่องจักรเครื่องมืออันทันสมัยมาใช้ จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่อสังคมภายนอกเป็นต้นว่า ถ้าองค์กรนั้นๆ มีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้ทุนการศึกษา หรือบริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคม

^๕สุธี สุทธิสมบุญ, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^๖วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โพลีเพซ, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

^๖สมยศ นาวิการ, **การบริหารเชิงกลยุทธ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๘.

ภายนอกองค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งองค์กรของตน ก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๔. การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัด ทั้งด้านกำลังกาย กำลังสมองและเวลา จึงจำต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

๕. การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารในองค์กร

๖. การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารอันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ ฯลฯ

๗. การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้น ก็คือผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

๘. เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นในความหมายการบริหารงานบุคคลของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น **ยอร์ช (George)** อ่างถึงใน ประดิษฐ์ บอดี้จิ้น ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อใช้ให้กิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร^๗ รวมถึง ไช่มอน (Herbert A. Simon) อ่างถึงใน เดิมศักดิ์ ทองอินทร์ กล่าวว่าการบริหารหมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมัก

^๗ ประดิษฐ์ บอดี้จิ้น, กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

ไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก^๕

จากความหมายและคำจำกัดความที่นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์กรใดย่อมเกี่ยวข้องข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

๒.๑.๒ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

การบริหารโดยทั่วๆ ไป จะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธี หรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร ซึ่งในการบริหารนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ก่อนหลังว่าจะต้องทำอะไรก่อนและต่อๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขต และหน้าที่ตามขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน มีนักวิชาการ และนักบริหารตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้หลายทัศนะ เป็นต้นว่า

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า "POSDC"^๖ ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

^๕ เดิมศักดิ์ ทองอินทร์, ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^๖ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓-๕.

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการ ดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของ การปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

อนึ่งยังมีนักวิชาการที่ได้เสนอความคิดเห็นที่เพิ่มเติมไว้ คือ **สุปรีชา กมลาศน์** อธิบายว่า แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนเกิด เป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยเฮนรี ฟาโย นัก บริหารชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกัน อย่างกว้างขวาง ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน การจัด องค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงจน กลายเป็นตำราการบริหาร เช่น ทฤษฎีของลูเธอร์ กุลิค ศาสตราจารย์การบริหารรัฐกิจชาว อเมริกัน ที่ได้ขยายแนวคิดของฟาโย กำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCoRB : Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์กร) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การ รายงานผลการปฏิบัติงาน) Budgeting (การงบประมาณ)^{๑๐}

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารของนักวิชาการ ต่างประเทศ เช่น **เทเลอร์ (Frederick W. Taylor)** บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักการที่ได้ พัฒนาการบริหารที่มีหลักการที่มีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ^{๑๑} คือ

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละ อย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี ตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักการที่ได้พิสูจน์

^{๑๐}สุปรีชา กมลาศน์ พลอากาศโท หม่อมหลวง, *กลยุทธ์การบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย รุทกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^{๑๑}เทเลอร์, อังโน ธงชัย สันติวงษ์, *องค์การและการบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

มาแล้ว ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็ช่วยให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้นเพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

จากหลักการดังกล่าว พบว่าวิธีการต่างๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่ม ให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ และยิ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโย (Henry Fayol) ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดย มีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทาง การบริหาร ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงาน และองค์การที่มีอยู่ รวมถึง จะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน

เป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุง เช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคน ที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๑๒}

นอกจากทฤษฎีการบริหาร ๕ ประการนี้ **ฟาโย (Fayol)** ยังได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้นอีก ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวเปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวนเปเบอร์จะได้อาจมาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

^{๑๒}Price, Alan, **Human Resourec Management**, In a Business Context, 2 edition, (London : Thomson Learning, 2004), p. 110.

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับขั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดที่ลำดับขั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าใน การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับขั้น การบังคับบัญชาให้ น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับขั้น การบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจ ให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการ ทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถ ควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รับรวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การ บังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามี ความสำคัญ เนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกๆระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนด แผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่ม หรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ ทรัพยากรขององค์การอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายใน องค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลัก ความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้ องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็น การชี้วัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผน

เกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่ม ซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง องค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชีวิตผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอรับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็น ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่าย ค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มี ประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิต เพิ่มโดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่าย ค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีม เป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จ ของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่ จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การและสมาชิกภายใน องค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Spirit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภคน และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง^{๑๓}

และนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารระบบราชการไว้อย่างเป็นระบบ คือ ลูเธอร์ กุลิค (Luther Gulick) ได้เสนอหลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCoRB Model^{๑๔} มีรายละเอียดดังนี้

๑. P - Planning (การวางแผน) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์การต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงทรัพยากรภายในองค์การ และสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๒. O - Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการ โดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนก จะพิจารณาปริมาณงาน คุณภาพงาน ขนาดของการควบคุม และพิจารณาแบ่งสายงานหลัก และสายงานที่ปรึกษา โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่กันไป

๓. S - Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) เป็นการคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์การ โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอจะทำให้งานสำเร็จได้

๔. D - Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) เป็นการกำกับดูแล สั่งงานได้บังคับบัญชา โดยอาศัยลักษณะความเป็นผู้นำ การจูงใจ ศิลปะการปกครองคน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชา

๕. Co - Coordinating (การประสานงาน) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทั้งในระดับสูงกว่า ต่ำกว่า และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

^{๑๓}ฟาโย. อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๑๔}ลูเธอร์ กุลิค, อังโน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

๖. R - Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารระดับต่างๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นลายลักษณ์อักษร

๗. B - Budgeting (การงบประมาณ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยใช้วงงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณการเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้

นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร ของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา อังในธีระรัตน์ กิจจารักษ์ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ^๔ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหากำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co - Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

จากความหมายและคำจำกัดความที่นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารใช้สำหรับตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งที่

^๔ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย โดยนำทรัพยากรมาใช้ให้ประหยัด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้บุคคลต่างๆ เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการบริหารเป็นภารกิจที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับขั้นตอน เป็นระบบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (Good governance) แม้จะเป็นแนวความคิดที่ใหม่ แต่ก็ เป็นแนวความคิดที่ทั่วโลกให้ความสนใจมากแนวคิดหนึ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ดังที่ ธนาคารโลกมีข้อสรุปไว้ว่าหลักธรรมาภิบาล (Good governance) หรือวิธีการปกครองที่ดีตาม ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่า แนวความคิดนี้จะเป็นกุญแจที่สำคัญที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่างๆ ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ให้กลับคืนสู่สภาวะปรกติ มีเสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็น เรื่องที่เกี่ยวกับกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อจะ นำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เรียกว่าสังคมที่ประกอบด้วยธรรม เป็นสังคมที่ใช้ หลักธรรมาภิบาลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในทุกกรณีที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ฉะนั้น ในงานวิจัยครั้งนี้จึงได้รวบรวมและสรุปองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักธรรมาภิบาลที่ปรากฏ อยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ และพระราชกฤษฎีกา : ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อนำมาประกอบในการศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้

๒.๒.๑ ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

แนวความคิดเรื่องธรรมาภิบาล หรือที่เรียกว่าการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี ในยุค ปัจจุบันนี้ ได้มีผู้พยายามที่ให้คำนิยามความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) ว่ามันคือระบบการบริหารที่มีลักษณะอย่างไรกันแน่ ซึ่งแต่ละท่านก็พยายามที่จะคิดค้นคำ เพื่อที่จะหาคำจำกัดความที่รัดกุมที่อ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายโดยที่ไม่ต้องแปลความหมายกันอีก ดังนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมคำนิยามของธรรมาภิบาลที่องค์กรหรือคณะบุคคลต่างๆ ที่พยายามส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทยไว้ ดังนี้

ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ประกอบด้วยศัพท์ ๒ ศัพท์ด้วยกัน คือ ธรรม กับ อภิบาล คำ ว่าธรรมได้มีท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายได้ ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายว่า ธรรม หมายถึง ความยุติธรรม, ความถูกต้อง, กฎ, กฎเกณฑ์, กฎหมาย, และได้ให้ความหมาย ของ อภิบาล หมายถึง บำรุงรักษา, ปกครอง

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้ให้ความหมายของคำว่า ธรรม ไว้ ๔ ความหมาย^{๑๖} ดังนี้

ธรรม ในความหมายที่ ๑ รูปธรรมนามธรรมทั้งหมด หรือสิ่งที่ไม่ใช่รูปธรรมนามธรรม แต่ก็เป็นธรรมชาติด้วย ก็รวมอยู่ในคำว่าธรรม

ธรรม ในความหมายที่ ๒ หมายถึง กฎ ตัวยกของธรรมชาติ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ นั้นๆ

ธรรม ในความหมายที่ ๓ หมายถึง หน้าที่ที่สิ่งมีชีวิตต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามกฎของธรรมชาติ

ธรรม ในความหมายที่ ๔ คือผลที่จะได้รับจากการทำหน้าที่

สุดท้ายท่านอาจารย์พุทธทาสได้นำความหมายของคำว่าธรรม ๔ ประการนี้มาสรุป เข้าด้วยกันเป็นความหมายสั้น ๆ ของคำว่าธรรมว่า “ธรรม คือการประพฤติกระทำที่ถูกต้องแก่ ความเป็นมนุษย์ทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา”

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ราชบัณฑิต) ในผลงานพจนานุกรมเพื่อการศึกษาศาสนา ชุดคำวัต ได้ให้ความหมาย คำว่า ธรรม^{๑๗} ดังนี้

๑. ธรรม เป็นคำกลาง ๆ ใช้หมายถึงทั้งสิ่งดีและไม่ดี เพราะทั้งสิ่งดีและไม่ดีต่างก็ ทรงความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ตลอดไปไม่มีเปลี่ยนแปลง เช่น คุณสมบัติของธรรมฝ่ายดีคือ ป้องกันผู้ปฏิบัติตามมิให้ตกต่ำมิให้ตกไปในที่ชั่ว

๒. ธรรม หมายถึงสิ่งดี คุณความดี ความจริง ความถูกต้อง สิ่งของที่ดี หลักปฏิบัติ ทางศาสนา เช่น ใช้ว่ามีกุศลธรรม มีเมตตาธรรม ประพฤติธรรม เข้าถึงสัจธรรม ความยุติธรรม ความเป็นธรรม

๓. ธรรม ที่หมายถึงสิ่งไม่ดี ความชั่ว ใช้คำว่าอกุศลธรรม บาปกรรม กัณหธรรม ฉะนั้น เมื่อดูความหมายที่ท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล คือ การปกครองที่เป็นธรรม ที่ถูกต้อง มีเหตุผล เป็นการกระทำหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย อันตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

ธรรมาภิบาล ในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีผู้พยายามที่ให้คำนิยามความหมายของคำว่า Good governance ว่ามันคือระบบการบริหารที่มีลักษณะอย่างไร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้รวบรวม

^{๑๖} พุทธทาสภิกขุ, **เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๒๙), หน้า ๕๐.

^{๑๗} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ราชบัณฑิต), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาศาสนา ชุดคำวัต**, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔๕.

คำนิยามของธรรมาภิบาลที่องค์กรหรือคณะบุคคลต่าง ๆ ที่พยายามส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทยไว้ ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลว่า หมายถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน^{๘๘}

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดขอบเขตความหมายของคำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีว่า ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย^{๘๙} ดังต่อไปนี้

๑. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
๔. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
๖. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

สถาบันพระปกเกล้า ได้ทำการวิจัยเรื่องทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและได้ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่า ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้

^{๘๘} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒, เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒, หน้า ๒๖.

^{๘๙} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก ๙ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒.

ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมทางการกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน^{๒๐}

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian Development Bank (ADB) กล่าวว่า ธรรมชาติของการมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่ได้กำหนดไว้ได้ผล หมายถึงมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาากับประชาชนได้^{๒๑}

นอกจากองค์กรต่าง ๆ แล้ว ยังมีบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความสนใจในหลักธรรมชาติหลายท่าน ได้ให้ความหมายของธรรมชาติ ดังเช่น **ประเวศ วะสี** ได้ให้ความหมายว่า ความถูกต้อง (ธรรม) แห่งชาติ หรือธรรมรัฐแห่งชาติ หมายถึงอย่างน้อย ดังต่อไปนี้^{๒๒}

๑. ธรรมรัฐในภาครัฐ (ทั้งการเมืองและระบบราชการ)
๒. ธรรมรัฐในภาคธุรกิจ (Corporate good governance)
๓. ธรรมรัฐภาคสังคม (ประชาสังคม - Civil society)

ความถูกต้องในภาครัฐและภาคธุรกิจมีลักษณะอย่างน้อย ๕ ประการ คือ

๑. มีความสุจริต
๒. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
๓. มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้
๔. มีความร่วมมือกันทำความดี (ไม่ร่วมมือกันไปปล้นผู้อื่น)
๕. มีความเข้มแข็งทางปัญญา เรียนรู้และปรับตัวได้

ภาคสังคมต้องเป็นสังคมเข้มแข็งหรือประชาสังคม (Civil society) ความเป็นประชาสังคมเป็นปัจจัยชี้ขาดให้เศรษฐกิจดีการเมืองดีและศีลธรรมดี จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของธรรมรัฐแห่งชาติ คนไทยทุกคนควรทำความเข้าใจและมีส่วนร่วมสร้างประชาสังคม รวมถึง **สุทธิพร บุญส่ง**

^{๒๐} สถาบันพระปกเกล้า, **ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๙), หน้า ๒๒.

^{๒๑} อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรลิตระพันธ์, **องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมประเทศไทย ในรายงานการวิจัยเรื่อง องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), อ้างใน บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, **รายงานการวิจัย ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**, หน้า ๗.

^{๒๒} **ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๕๒), หน้า ๑-๒.

ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า^{๒๓} หมายถึงการจัดการบริหารประเทศที่ดีทุก ๆ ด้านและทุกระดับ ซึ่งรวมถึงการจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการองค์กรของรัฐและรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล องค์กรเอกชน ชมรมและสมาคมเพื่อกิจกรรมต่างๆ นิติบุคคลภาคเอกชนและภาคประชาชน มีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ **ไชยวัฒน์ คำชู** ก็ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า หมายถึงการมีส่วนร่วม คือความโปร่งใสตรวจสอบได้และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินการทางการเมืองและเศรษฐกิจอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่าเสียงคนยากจนและคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร^{๒๔} และนอกจากนี้ **อรพินท์ ส孚โชคชัย** ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล (Good governance) ว่าหมายถึงระบบ โครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของประเทศเพื่อที่ภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข^{๒๕} รวมถึง **บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ** ได้ให้คำนิยามว่าธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมายมีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน^{๒๖} และยังคงสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของ **จรัส สุวรรณเวลา** ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาลหรือการปกครองที่ดี เป็นหลักการและวิธีการที่ใช้ได้กับประเทศชุมชนและองค์กร ในโครงสร้างของธรรมาภิบาลมีผู้บริหารกับองค์กรบุคคลที่เรียกว่าบอร์ดหรือคณะกรรมการหรือสภาหรือชื่ออื่น ๆ ที่ทำงานประสานความสัมพันธ์กันโดยมีการแบ่งอำนาจและบทบาทหน้าที่ทั้งในสภาพถ่วงดุล สอดคล้องและเสริมกันเป็นระบบ^{๒๗}

^{๒๓} สุทธิพร บุญส่ง, **คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, ๒๕๕๐), หน้า ๗๗.

^{๒๔} **ไชยวัฒน์ คำชู**, **การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๔๒-๔๓.

^{๒๕} **อรพินท์ ส孚โชคชัย**, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, **รายงานที่ดีอาร์ไอ**, : ๔.

^{๒๖} **บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ**, **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐.

^{๒๗} **จรัส สุวรรณเวลา**, **จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์กรมหาชน**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

จากคำนิยามขององค์กรและนักวิชาการต่างๆ ที่ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลในข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกันผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลหรือ (Good governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ๓ ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

๒.๒.๒ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลแม้จะเป็นแนวความคิดที่ใหม่ แต่ก็เป็นแนวความคิดที่ทั่วโลกให้ความสนใจมากแนวคิดหนึ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ดังที่ธนาคารโลกมีข้อสรุปไว้ว่าหลักธรรมาภิบาล (Good governance) หรือวิธีการปกครองที่ดีตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่า แนวความคิดนี้จะเป็นกุญแจที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจให้กลับคืนสู่สภาวะปรกติ มีเสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เรียกว่าสังคมที่ประกอบด้วยธรรม เป็นสังคมที่ใช้หลักธรรมาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในทุกกรณีที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ฉะนั้นในงานวิจัยครั้งนี้จึงได้รวบรวมและสรุปองค์ประกอบต่างๆ ของหลักธรรมาภิบาลที่ปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ และพระราชกฤษฎีกา : ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อนำมาเป็นการรอบในการศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้

๑. สำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒

สำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ โดยมติคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ และระเบียบนี้เริ่มมีผลการบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งในระเบียบในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย ๖ ประการ คือ

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

๕. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

๒. พระราชกฤษฎีกา: ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๕๖

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย บทบัญญัติต่าง ๆ รวม ๙ หมวด หมวดที่ ๒-๘ เป็นหมวดที่เกี่ยวกับวิธีในการปฏิบัติงาน ส่วนในหมวดที่ ๑ เป็นการกำหนดขอบเขตความหมายของคำว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในภาพรวมซึ่งที่จะเป็นการชี้ให้เห็นวัตถุประสงค์ของการบริหารราชการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของทุกส่วนราชการในการกระทำการกิจใดภารกิจหนึ่งว่า ต้องมีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมายในสิ่งเหล่านี้ คือ

๑. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งได้แก่ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง (Responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนและพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (Positive impact) ต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ซึ่งได้แก่ การบริหารเพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ (Outcome) ตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective) ที่วางไว้โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result based management) และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยการผลงาน (Performance agreement) ในทุกระดับ

๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ซึ่งได้แก่ การบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นโดยมีการทำ Cost-benefit analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางแผนการทำงานและวัดผลงานแต่ละบุคคล (Individual scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์การ (Organization scorecards)

๔. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นซึ่งได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Process simplification) และจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ (Empowerment) เพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริการใกล้ตัวกับประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานในรูปแบบ One-stop service

๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอ (Process redesign) ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงานและโครงการทุกระยะ (Program evaluation) การยุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ

๖. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชน ผู้รับบริการเป็นหลักโดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน (Citizen survey) และความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer survey) ในหลากหลายวิธีและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติราชการต่อไป

๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง (Internal control) ซึ่งจะทำได้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการดังกล่าวข้างต้น เป็นหัวข้อสำคัญในการกำหนดความหมายของการบริหารราชการที่ดีที่พึงประสงค์ตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓/๑ ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐควมมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ

การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ^{๒๘}

ส่วนรายละเอียดกฎเกณฑ์ เป้าหมายและวิธีการในการดำเนินงานของส่วนราชการในทุกกระทรวงทบวงกรมในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้แยกบัญญัติขยายความหมายไว้ในแต่ละหมวด ตั้งแต่หมวดที่ ๒ ถึงหมวดที่ ๘ ไว้โดยละเอียด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามมาตราดังกล่าว

จากการผู้วิจัยสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นขั้นตอนในการบริหารงานที่จัดขึ้นในองค์กรหรือ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ประกอบด้วย ๖ หลักการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งนับว่าเป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดี ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยนำหลักการเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน

๒.๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

แนวคิด ทฤษฎีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามภาษาไทย เป็นแนวคิดที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางหลังจากมีเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจในประเทศไทยและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแนวคิดเรื่องการจัดการปกครองและการจัดการปกครองที่ดีนั้นได้รับการรณรงค์อย่างมากโดยสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระดับโลก^{๒๙} และดังที่ทราบแล้วว่าแนวคิดนี้ได้มีการค้นพบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ แต่ถึงกระนั้นก็ได้มีการนำคำว่า Good governance มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าคำว่า Good governance เพิ่งมีการนำมาใช้อย่างเป็นจริงเป็นจังเมื่อไม่นานนี้เอง ดังที่อรพินท์ สพอิชชัย กล่าวถึงการพัฒนาการของการใช้คำ Good governance ไว้ว่า

คำว่า Good governance เพิ่งปรากฏและมีการใช้ในวงการของนักวิชาการที่สนใจการพัฒนาการปกครองและการปกครองของสังคมเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนคำว่า Governance นั้นได้ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมและมีผู้ใช้กันมานานแล้วโดยพจนานุกรมได้ให้ความหมาย

^{๒๘} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๙ ตอนที่ ๙๙ ก ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕, หน้า ๑-๒.

^{๒๙} พงศพิศานันท์ ชุมพล, คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (Concept in Contemporary Political Science), (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๓๐.

คำว่า Governance ดังนี้ Governance means (๑) The act, process, or power of governing ; government, (๒) The state of being governed” ซึ่งแปลกันตรงๆ ก็หมายถึงการกระทำ กระบวนการหรืออำนาจในการบริหารการปกครอง ซึ่งเมื่อใช้กับรัฐก็น่าจะมีความหมายใกล้เคียง เกี่ยวข้องกับคำว่าภาครัฐ (State) ซึ่งอาจจะหมายถึงทั้งรัฐบาล (Government) และระบบราชการ (Civil service)^{๓๐}

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่า คำว่า Good governance เป็นศัพท์ที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งในพจนานุกรมบางเล่มก็ไม่ได้ปรากฏศัพท์นี้เอาไว้ หรือแม้แต่นักประวัติศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๐^{๓๑} ก็ได้ปรากฏของศัพท์คำว่า Good governance แต่อย่างไรก็ตามแต่เพียงคำว่า Governance โดยราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า “วิธีการปกครอง” และจากการที่สังคมในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับคำว่า Governance มากยิ่งขึ้น ประเด็นนี้ ประเวศ วะสี ได้อรรถาธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า

ในสมัยโบราณเน้นการปกครอง (Governing) ผู้ปกครองก็เรียกว่ารัฐบาล ในสมัยราชาธิปไตย การปกครองที่ดีอยู่ที่การมีธรรมราชาดังที่มีการเน้นเรื่องทศพิธราชธรรม ถัดจากสมัยราชาธิปไตย ผู้ปกครองก็เป็นทหารบ้างเป็นนักการเมืองบ้าง เมื่อสังคมวิวัฒนาการไป ภาคธุรกิจเติบโตขึ้นและมีผลกระทบต่อสังคมมากและภาคประชาชนหรือสังคมก็มีบทบาทมากขึ้น หลักการเรื่องการปกครอง (Governing) โดยรัฐลักษณะใช้อำนาจจากบนลงล่างก็ไม่เพียงพอ เพราะอำนาจไม่ได้อยู่ที่รัฐบาลเท่านั้น แต่อยู่ที่ภาคธุรกิจและภาคสังคมด้วย จึงมีการนำคำว่า Governance เข้ามาใช้แทน Governing เพื่อจะให้มีความหมายกว้างและถูกต้องมากกว่า Governing ในสังคมสมัยใหม่ คงจะต้องคำนึงถึงไตรภาคี คือภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคม ในการอภิบาล ทั้งภาครัฐบาลและภาคธุรกิจต้องมีความโปร่งใสถูกต้องได้ จึงจะตั้งอยู่ในความถูกต้อง (ธรรมะ หรือ Good) สังคมต้องเข้มแข็ง จึงจะทำให้รัฐและธุรกิจโปร่งใส Good governance จึงประกอบด้วย รัฐโปร่งใส ธุรกิจโปร่งใส และสังคมเข้มแข็ง^{๓๒}

ดังนั้นแนวคิดเรื่อง Good governance หรือหลักธรรมาภิบาลสากลนี้ จึงยังเป็นแนวคิดที่ใหม่และจากการอ้างอิงข้อมูลจากองค์กรบางองค์กรพบว่าเพิ่งมีการใช้ครั้งแรกของ

^{๓๐} อรพินท์ ส孚โชคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานที่ดีอาร์ไอ, ฉบับที่ ๒๐ (มกราคม ๒๕๔๑) : ๒.

^{๓๑} ดูเพิ่มเติมใน ราชบัณฑิตยสถาน, ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน), ๒๕๔๐.

^{๓๒} ประเวศ วะสี, “ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม (สังคมสันติประชาธรรม)”, ในรวมบทความ ๒๐ ปี ปาฐกถาพิเศษ ป่วย อึ้งภากรณ์, รวบรวมโดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : Openbooks, ๒๕๕๐), : ๒๗๙.

ธนาคารโลกเมื่อปี ๑๙๙๙ ในรายงานเรื่อง Sub-Sahara Africa : From Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงานของธนาคารโลกในยุคแรกที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมี Good governance และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ^{๓๓} ถึงกระนั้นก็ตาม ธนาคารโลกเองก็มิได้มีการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับเท่าที่ควร ฝ่ายองค์กรที่ได้นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างจริงจังอีกทั้งได้เป็นแกนนำในการผลักดันแนวคิดและสร้างความยอมรับร่วมกันในระดับโลกว่า กลไกประชารัฐที่ดีการพัฒนาคนที่ยั่งยืนเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ กลไกประชารัฐเป็นรากฐานที่ทำให้คนในสังคมโดยรวมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข^{๓๔} คือองค์กรพัฒนาแห่งประชาชาติ (United Nations Development Programme, (UNDP) โดยที่ UNDP ได้นำแนวคิดดังกล่าวไปศึกษาวิเคราะห์และได้อธิบายรายละเอียดไว้ในเอกสารนโยบายเรื่อง Governance for Sustainable Human Development ดังที่ อรพินท์ ส孚โชคชัย อธิบายไว้ว่า

โดยทั่วไปกลไกประชารัฐเป็นส่วนที่เชื่อมโยงองค์ประกอบของสังคมทั้ง ๓ ส่วนเข้าด้วยกัน คือประชาสังคม (Civil society) ภาคธุรกิจเอกชน (Private sector) และภาครัฐ (State หรือ Public sector) ดังนั้น การที่สังคมมีกลไกประชารัฐที่ดี ก็จะเป็นกลไกแกนในการสร้างความสมดุลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสังคมมีเสถียรภาพ กลไกประชารัฐที่ดีมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการดูแลบริหารจัดการใน ๓ ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจการเมืองและการบริหารประเทศ ซึ่งมีองค์ประกอบของโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ๓ ด้าน คือกลไกประชารัฐด้านการเมือง (Political governance) หมายถึงกระบวนการกำหนดนโยบายที่มีผลต่อปวงชนในประเทศ ได้แก่ รัฐสภาหรือฝ่ายการเมือง ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนจากการเลือกตั้งแต่งตั้ง หรือเผด็จการ และกลไกบริหารรัฐกิจหรือภาคราชการ (Administrative governance) หมายถึงกลไกและกระบวนการแปลงนโยบายและทรัพยากรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและอย่างเที่ยงธรรม ซึ่งจะผ่านทางกลไกการกำหนดนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ความหมายของคำว่า Governance ตามนิยามข้างต้น ก็ควรมีความหมายรวมถึงระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศเพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข^{๓๕}

^{๓๓} อรพินท์ ส孚โชคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานที่ตีพิมพ์, : ๒.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^{๓๕} UNDP, **Governance for Sustainable Human Development**, (a UNDP Policy Document, January 1997), pp. 5-6, อ้างใน บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙-๓๐.

จากการที่แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ จากนั้นเป็นต้นมาจึงได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในหลายองค์กร เช่น ธนาคารพัฒนาการแห่งเอเชีย (ADB) ธนาคารโลก (World Bank) ที่ได้นำมาใช้กับประเทศในแถบเอเชียเพื่อแก้ปัญหาทั้งในด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคดังกล่าว โดยที่ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ถือว่าแนวคิดนี้เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่าง ๆ ให้กลับเข้าสู่สภาวะปรกติ ดังนั้น องค์กรดังกล่าว จึงได้กำหนดเป็นเงื่อนไขให้ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นและมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้ในสัญญารับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเคร่งครัด ปัจจัยทั้งสองนี้จะช่วยให้ประเทศที่ประสบปัญหาสามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้กลับสู่เสถียรภาพได้อย่างรวดเร็วและในระยะยาวสังคมที่มีธรรมาภิบาลจะเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งมั่นคง มีความสมดุลในการบริหารบ้านเมืองและมีภูมิคุ้มกันวิกฤตที่จะเกิดขึ้นภายหลัง^{๓๖}

จากนั้นมาแนวความคิดในเรื่องธรรมาภิบาล จึงได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนโดยนักคิด นักวิชาการและผู้นำทางสังคมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นมาจากสังคมตะวันตกและหลังไหลมาสู่สังคมตะวันออก แต่เมื่อได้ศึกษาหลักการนี้อย่างจริงจังจะทำให้ทราบว่าแท้ที่จริงแนวคิดนี้ไม่ได้ห่างไกลจากหลักการทางพระพุทธศาสนาแม้แต่น้อย นั่นคือการที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนให้ผู้ปกครองในยุคหนึ่งได้ใช้ธรรมเป็นใหญ่ในการปกครองบ้านเมืองที่เรียกว่าหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ อันเป็นหลักของผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำและผู้ปกครองรัฐ ตั้งตั้งแต่พระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ ตลอดจนนักปกครองโดยทั่วไป^{๓๗} ต้องยึดถือเป็นหลักในการปกครองบ้านเมือง การปกครองโดยธรรมจึงเป็นอุดมการณ์สูงส่งในการปกครองประเทศ การมีมาตรฐานทางจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีต่อกันและส่งเสริมให้ฝ่ายปกครองมีจิตใจสูงรู้จักบังคับหรือปกครองตนเอง^{๓๘} นอกจากนี้หลักทศพิธราชธรรมจะเป็นหลักของผู้ปกครองแล้ว นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังได้ตรัสหลักธรรมหมวดอื่น ๆ ไว้อีกหลายหมวดด้วยกันเพื่อไว้สำหรับเป็นองค์ประกอบ ช่วยสนับสนุนในการปกครองนั้นให้ดำเนินไปด้วยดี

^{๓๖} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., **Good governance** กับการพัฒนาข้าราชการ, (กรุงเทพมหานคร : หจก. ไอเดียร์ สแควร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

^{๓๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมญูชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

^{๓๘} ทินพันธุ์ นาคะตะ, **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : หจก.สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

๒.๒.๔ หลักทศพิธราชธรรมสู่ธรรมาภิบาล

ในทางพระพุทธศาสนาแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล เป็นหลักของการปกครองโดยธรรม หรือธรรมรัฐ อันเป็นหลักการของนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่ตามคติทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าจักรพรรดิ ผู้เป็นธรรมราชา ก็ต้องเคารพธรรม ถือธรรมเป็นใหญ่ จัดดำเนินการปกครองโดยธรรม^{๙๙} หรือที่เรียกว่า ระบบธัมมิกราชา คือพระราชาที่ประกอบด้วยธรรม^{๑๐๐} อันเป็นนักปกครองตามอุดมคติตามหลักการของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าจักรพรรดิ ซึ่งเป็นธรรมราชา ก็เป็นผู้ปกครองแผ่นดินโดยธรรมโดยไม่ต้องใช้ทัณฑ์หรือศรัทธา^{๑๐๑} ดังนั้นแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล จึงเป็นหลักการที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน อันเป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ทั้งหมดว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อผู้ที่เราเกี่ยวข้องกับทั้งหมด เพียงแต่ไม่ได้ใช้คำนี้ จริง ๆ แล้วก็คือหลักการปกครองโดยธรรมของพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อน หรือที่เรียกว่าทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ โดยมีธรรมะข้ออื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ^{๑๐๒} ดังที่บวรศักดิ์ อูวรรณโณ ได้กล่าวว่าธรรมาภิบาล (Good governance) ก็คือหลักการปกครองที่ดีมีมาแต่โบราณ หลักที่เราเรียกว่า ทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณก็คือ Royal good governance นั้นเอง และก็มีธรรมะอื่น ๆ เป็นอุปกรณ์อีก เช่น สังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร พละ ๕ จะเห็นได้ว่าทศพิธราชธรรมเป็นประธานแล้วก็จักรวรรดิวัตร สังคหวัตถุ ธรรม พละ ๕ เป็น Royal good governance จำเป็นที่จะต้องมีในสังคมมาแต่โบราณและมีมาก่อนฝรั่ง. เพราะฉะนั้นไทยเราก็มีหลักธรรมาภิบาลจะเรียกว่าทศพิธราชธรรมาภิบาลก็ได้มีมาแต่โบราณ^{๑๐๓}

หลักทศพิธราชธรรมนี้ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) กล่าวว่า ในตำราของฝรั่งไม่มีพระราชาที่ประกอบด้วยไปด้วยทศพิธราชธรรม ฉะนั้นในหนังสือที่ฝรั่งเขียนมาเขาจึงรังเกียจพระราชา แต่ทางฝ่ายตะวันออกเรานี้ยังมีพระราชาที่ประกอบไปด้วยทศพิธราชธรรม ไม่

^{๙๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), สลายความขัดแย้ง - สังคมศาสตร์ที่ยั่งยืนถึงธรรมชาติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ สวย จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐.

^{๑๐๐} พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะกับการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๗), หน้า ๓๓๐.

^{๑๐๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), สลายความขัดแย้ง-สังคมศาสตร์ที่ยั่งยืนถึงธรรมชาติ, หน้า ๑๓๗.

^{๑๐๒} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., **Good governance** กับการพัฒนาข้าราชการ, หน้า ๑๒๕.

^{๑๐๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙.

มีส่วนที่น่ารังเกียจเลย ยิ่งเป็นพระราชอาผิดกิจการมีศีลธรรมด้วยแล้วก็ยิ่งดี คือมันยิ่งเร็ว มันไม่
งุ่มง่ามเหมือนประชาธิปไตยงุ่มง่าม^{๔๔}

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการที่มีจุดกำเนิดมาจาก
หลักการทางพระพุทธศาสนา โดยที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสสอนให้ผู้ปกครองบ้านเมืองใน
ทุกระดับชั้น ได้ยึดถือธรรมเป็นใหญ่ อันได้แก่ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม หลักการ
กฎ กติกาที่ชอบธรรมที่เรียกว่าหลักธรรมาธิปไตยอันเป็นการตัดสินใจด้วยปัญญา โดยมีเจตนา
ที่เป็นธรรม หลักทศพิธราชธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่ผู้ปกครองบ้านเมือง โดยเฉพาะผู้ปกครองที่
ได้นับถือพระพุทธศาสนาได้ทรงประพฤติปฏิบัติสืบมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน หรือ
แม้แต่เมื่อครั้งในยุครัตนโกสินทร์ศก ก็ได้มีพระนิพนธ์ในเรื่องพระมงกุฎวิเสสกถา ซึ่งเป็นเรื่องที่
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (สา ปุสฺสเทโว) สมเด็จพระสังฆราช รูปที่ ๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
วัดราชประดิษฐ์ สดุดิมหาสิมาราม แต่ครั้งยังเป็นพระศาสนโสภณ ได้ถวายพระธรรมเทศนา
แต่ครั้งรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ ได้ถวายมาจนตลอดเวลาของท่าน จวบจนท่านสิ้น
พระชนม์ ต่อมาสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงรับหน้าที่แทน เริ่มต้นเมื่อ
รัตนโกสินศก ๑๑๙ (พ.ศ.๒๔๔๓) จนถึงรัตนโกสินทร์ศก ๑๒๙ (พ.ศ.๒๔๕๓) รวมเทศนาทั้งหมด
มี ๑๐ กัณฑ์ด้วยกัน และในพระมงกุฎวิเสสกถานี้เป็นการพรรณนาถึงพระราชจรรยาของสมเด็จพระ
พระเจ้าแผ่นดินในการบำเพ็ญทศพิธราชธรรมนั้นให้ยิ่งๆ เป็นการอุปถัมภ์พระราชจรรยาให้
ถาวรไพบุลย์^{๔๕} โดยท่านเรียกรูปแบบการปกครองนั้นว่า รัฐธรรมาภิบาลนโยบาย คือราชกรณียกิจ
ที่ทรงจัดขึ้นด้วยพระบรมเดชานุภาพเพื่อประโยชน์คุณแก่พระราชอาณาจักรทั้งประชาชนข้า
ขอประชชนธสีมา^{๔๖} ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า

พระราชจรรยาธรรมาภิบาลนโยบายข้อ ๓ คือราชกรณียกิจที่ทรงจัดขึ้นด้วยพระบรม
ราชานุภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่พระราชอาณาจักรกับทั้งประชาชนข้าขอประชชนธสีมา.ในฝ่าย
พระราชอาณาจักรแผนกอารักขา ได้ทรงตั้งพระราชบัญญัติจัดการทหารขึ้นใหม่ เพื่อรักษาความ
สงบในรัชสมัยขื่อนี้เป็นพระราชธุระของพระมหากษัตริย์เจ้ามาตั้งแต่ครั้งโบราณ.แม้ในจักรวัติสูต
ก็แสดงว่า พระเจ้าจักรพรรดิราชมีจาดุรงคินีเสนา คือกองทัพ ๔ เหล่า พลช้าง พลม้า พลรถ
พลเดิน สำหรับประกอบกับจักรรัตนะระดับพระเดชานุภาพ ทรงจัดธรรมการรักษาวรรณคฤตติ

^{๔๔} พุทธทาสภิกขุ, การศึกษาของโลก,หนังสือชุดหมุล้อธรรมจักรของพุทธทาส
(กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗๕-๑๗๖.

^{๔๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พระมงกุฎวิเสสกถา, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑,
(กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า (คำนำ),

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๙.

คือการปกครองด้วยรักษาป้องกันอันเป็นไปโดยราชธรรมในประเทศผู้พึงบารมีทั่วไปทุกหมู่
ตลอดถึงเตร็จงานบางเหล่าที่ควรบำรุงไว้^{๔๗}

สำหรับหลักทศพิธราชธรรมนี้ก็ไม่ได้จำเพาะเจาะจงว่าต้องเป็นพระมหากษัตริย์
เท่านั้นต้องประพฤติปฏิบัติตาม แท้ที่จริงหลักทศพิธราชธรรมเป็นหลักคุณธรรมที่ใช้ได้กับ
ผู้ปกครองทุกระดับชั้น ดังพระนิพนธ์ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์
ที่ว่า ทศพิธราชธรรมนี้เมื่อพิจารณาด้วยดีจักเห็นได้ว่า มิใช่เป็นธรรมจะเพาะท่านผู้ปกครอง
ประชาชนชั้นสูงสุดเท่านั้น แต่เป็นธรรมสำหรับผู้ปกครองทั่วไปตั้งแต่ส่วนใหญ่ เช่น ประมุขของ
ประเทศชาติและรัฐบาลตลอดถึงส่วนน้อย เช่น หัวหน้าครอบครัว ทั้งเป็นธรรมสำหรับผู้อยู่ใน
ปกครองด้วยเพราะการปกครองจักดำเนินไปได้เรียบร้อยดี ผู้อยู่ในปกครองก็จำเป็นต้องประพฤติ
ธรรมนี้ด้วยตามฐานะ เพราะฉะนั้นราชธรรมนี้จึงเป็นธรรมสำหรับคนที่อยู่ด้วยกันเป็นหมู่เหล่า
ตั้งแต่ครอบครัวหนึ่งจนถึงประเทศชาติหรือทั้งหมดพึงประพฤติต่อกัน เพื่ออยู่ด้วยกันเป็นสุข
สงบและมีความเจริญ โดยลำดับต่อไป^{๔๘}

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) กล่าวว่า ทศพิธราชธรรมจะมีชื่อเรียกว่า
ธรรมสำหรับพระราชา แต่ประชาชนพลนิกรทั้งหลายก็สามารถนำมาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติ
ได้ เมื่อประพฤติตามนั้นแหละจะเกิดโอกาสมากมายสะดวกตายในการที่พระองค์ทรงดำรงอยู่ใน
ทศพิธราชธรรม ทำให้มีทศพิธราชธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองบ้านเมือง บ้านเมืองนี้เต็มไปด้วย
ทศพิธราชธรรม ขอให้มองกันให้ดี ๆ ว่าทศพิธราชธรรมนั้นจะสามารถคุ้มครองบ้านเมืองป้องกัน
บ้านเมืองพัฒนาบ้านเมืองในฐานะที่เป็นธรรมะที่จะช่วยได้จริง^{๔๙}

ดังนั้นหลักทศพิธราชธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญ ที่ผู้ปกครองบ้านเมือง
ในทุกระดับชั้นพึงจะต้องประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อพระมหากษัตริย์ราชาเจ้า
ดำรงทศพิธราชธรรมนี้ให้ตั้งบริบูรณ์ด้วยดีในพระองค์พระราชวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระ
บาทและอาณาประชาราษฎร์ข้าขอบขัณฑสีมา ย่อมมีความสวามิภักดิ์นับถือรักใคร่ ตั้งใจจะ
ประกอบราชกิจฉลองพระเดชพระคุณโดยเต็มกำลังกายและเต็มกำลังความคิดโดยซื่อสัตย์สุจริต
มิได้คิดทรยศ ช่วยบำรุงรัฐ ชนบทให้สมบูรณ์มั่งคั่ง สมดังพระราชประสงค์ทุกประการ เบื้องหน้า

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๙-๑๐๐.

^{๔๘} สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, การปกครองแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒,
(กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๔๙} พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ), โชคดีมีโอกาสได้ตามรอยพระยุคลบาท โดยทศพิธราชธรรม,
พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๙.

แต่นั้นเมื่อทรงพิจารณาด้วยพระปรีชาญาณถึงวุฒิสุภผล ก็ทรงเห็นกุศลธรรมส่วนชอบ ๑๐ อย่างนี้^{๕๐}

นอกจากพระพุทธองค์จะตรัสหลักทศพิธราชธรรมไว้เป็นหลักที่ผู้ปกครองพึงยึดถือไว้เป็นหลักในการปกครองบ้านเมืองแล้ว นอกจากนี้พระองค์ยังได้ตรัสหลักธรรมหมวดอื่นๆ สำหรับไว้เป็นองค์ประกอบหรือเป็นหลักที่จะช่วยสนับสนุนการปกครองให้ดำเนินไปด้วยดีส่งผลคือประโยชน์สุขอันจะบังเกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า อันได้แก่

๑. อปรีหานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วัชชี หรือวัชชีอปรีหานิยธรรม ๗ : คือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง^{๕๑}

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่

พึงทำ

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกห่มเหงหรือฉุดคร่าขึ้นใจ

๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดจนอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้กรรมภิกษุที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) จัดให้ความอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึง บรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มาพึงมาสู่แคว้นแคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก^{๕๒}

^{๕๐} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ประมวลพระนิพนธ์ ๖ พระธรรมเทศนา**, "ทศพิธราชธรรมจริยาภิณฑ" ถวายในงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ร.ศ. ๑๑๒, หน้า ๔๑, อ้างในปฐม ตาคะนันทน์, **คณะสงฆ์สร้างชาติ สมัยรัชกาลที่ ๕**, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๕๑} ที่.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๑-๑๔๔/๗๘-๘๘. อัง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๒๑-๓๑/๓๑-๔๘.

^{๕๒} พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๔๖-๒๔๗.

๒. สังคหัตถ์ ๔ : คือธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสาน
 หมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์ ได้แก่^{๕๓}

๑) ทาน ; การให้ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ
 ตลอดจนให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ ; วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจา
 ชาบซึ่งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ
 ตลอดจนถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

๓) อัถถจริยา ; การประพฤติประโยชน์ คือชวนชวยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญ
 สาธารณประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔) สมานัตตตา ; ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติ
 เสมอเสมอกันในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดจนถึงวางตนเหมาะแก่
 ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^{๕๔}

๓. สังคหัตถ์ของผู้ครองแผ่นดิน หรือ ราชสังคหัตถ์ ๔ : คือสังคหัตถ์ของ
 พระราชา, ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชน, หลักการสงเคราะห์ประชาชนของนักปกครอง^{๕๕}

๑) สัสสมะ ; ความฉลาดในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ส่งเสริมการเกษตร

๒) ปุริสมะ ; ความฉลาดในการบำรุงข้าราชการ รู้จักการส่งเสริมคนดีมี
 ความสามารถ

๓) สัมมาปาสะ ; ความรู้จักผูกผสานรวมใจประชาชนด้วยการส่งเสริมอาชีพ
 เช่น ให้คนจนกู้ยืมเงินไปสร้างตัวในพาณิชยกรรม เป็นต้น

๔) วาชเปยะ หรือ วาจาเปยยะ ; ความมีวาจาอันพูดดีมีน้ำใจ น้ำคำควรดีมี
 คือรู้จักพูดรู้จักปราศรัยไพเราะสุภาพนุ่มนวล ประกอบด้วยเหตุผล มีประโยชน์เป็นทางแห่ง
 สามัคคีทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และความนิยมเชื่อถือ^{๕๖}

๔. อธิปไตย ๓ : คือความเป็นใหญ่, ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่ (หรือหลักเกณฑ์ในการ
 ตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบบการปกครองนั้นเหล่านี้เป็นต้น) ได้แก่^{๕๗}

^{๕๓}ที่.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๙๕. อัง.จตุกก (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐-๕๑, ๒๕๖/๓๗๓. อัง.อฏฺฐก. ๒๓/๒๔/
 ๒๖๗-๒๖๘. อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๕/๔๓๙-๔๔๑.

^{๕๔}พระราชวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๗-๑๖๘.

^{๕๕}ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๒๐/๑๓๙-๑๓๙.

^{๕๖}พระราชวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๘-๑๖๙.

^{๕๗}อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๔๐/๒๐๑-๒๐๔.

๑) อัตตาทิปไตย ; ความมีตนเป็นใหญ่, ถือตนเป็นใหญ่, กระทบการด้วย
ปรารภตนเป็นประมาณ

๒) โลกาธิปไตย ; ความมีโลกเป็นใหญ่, ถือโลกเป็นใหญ่, กระทบการด้วย
ปรารภนิยมของโลกเป็นประมาณ

๓) ฐัมมาธิปไตย ; ความมีธรรมเป็นใหญ่, ถือธรรมเป็นใหญ่, กระทบการด้วย
ปรารภความถูกต้องเป็นจริงสมควรตามธรรมเป็นประมาณ^{๕๔}

๕. จักรวรรดิวัตร ๑๒ : วัตรของพระเจ้าจักรพรรดิ, พระจริยาที่พระเจ้าจักรพรรดิพึง
ทรงบำเพ็ญสม่ำเสมอ, ธรรมเนียมการทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของพระเจ้าจักรพรรดิ, หน้าที่
ของนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่

๑) ธรรมาธิปไตย ; เคารพนับถือบูชายำเกรงธรรม ยึดธรรมเป็นหลักเป็น
ธงชัยเป็นธรรมาธิปไตยและธรรมิการักษาบรรณคฤปิ; จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบ
ธรรม และเป็นธรรม^{๕๕}

(๑) อันโตชน (แก่ชนภายใน ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ ธิดา จนถึงผู้ปฏิบัติ
ราชการในพระองค์ทั้งหมด คือคนในปกครองส่วนตัวตั้งแต่บุตรธิดาเป็นต้นไป ด้วยการให้การ
บำรุงเลี้ยงอบรมสั่งสอนเป็นต้น ให้อยู่โดยเรียบร้อยสงบสุขและมีความเคารพนับถือ)

(๒) พलगาย (แก่กองทัพ คือปวงเสนาข้าทหาร, ข้าราชการฝ่ายทหาร)

(๓) ชัตติยะ (แก่กษัตริย์ทั้งหลายผู้อยู่ในพระบรมเดชาานุภาพ, เจ้าเมืองชั้น,
ปัจจุบันสงเคราะห์ชนชั้นปกครองและนักบริหารชั้นผู้ใหญ่ทั้งหลาย, ข้าราชการฝ่ายปกครอง)

(๔) อนูยนต์ (แก่ผู้เสด็จตามคือราชบริพารทั้งหลาย, ปัจจุบันสงเคราะห์
ข้าราชการฝ่ายพลเรือนเข้าทั้งหมด)

(๕) พรหมคฤหบดี (แก่ชนเจ้าพิธี เจ้าหน้าที่สั่งสอน พ่อค้า เจ้าไร่นา
คือผู้ประกอบอาชีพวิชาการ หมอ พ่อค้า และเกษตรกร ด้วยช่วยจัดหาทุนและอุปกรณ์)

(๖) เนคมชานบท (แก่ชาวนิคมนชบท คือราษฎรทั้งปวงทุกท้องถิ่นตลอด
ถึงชายแดนทั่วไปไม่ทอดทิ้ง)

(๗) สมณพรหมณ์ (แก่พระสงฆ์และบรรพชิตผู้ทรงศีลทรงคุณธรรม)

(๘) มิคบักษี (แก่มฤคและบักษี คือสัตว์อันควรสงวนทั้งหลาย)

๒) มา อธรรมการ ; ห้ามกันมิให้การอันอธรรมเกิดขึ้นในพระราชอาณาเขต
คือ จัดการป้องกัน แก้ไข มิให้มีมีการกระทำความผิดความชั่วร้ายเดือดร้อนเกิดขึ้นในเมือง

^{๕๔} พระราชวรมณี (ประยูรย์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๗-๑๒๘.

^{๕๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๘๐-๑๑๐/๕๙-๘๒. อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๔/๑๕๔-๑๕๖.

๓) ฐานะประธาน ; บัณฑิตผู้เฉลียวให้แก่ชนผู้ไร้ทรัพย์ มิให้มีคนขัดสนยากไร้
ในแคว้นแคว้น

๔) สมณพราหมณ์ปรุจณา ; ๖๐) ปรุจณาสอบถามปัญหาเกี่ยวกับสมณพราหมณ์ผู้
ประพฤติปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทมัวเมาอยู่เสมอตามกาลอันสมควรเพื่อให้รู้ชัดการอันดีชั่ว
ควรประกอบหรือไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือไม่ แล้วประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปโดยถูกต้อง
ข้อนี้ปัจจุบันสงเคราะห์ให้นักปราชญ์นักวิชาการผู้ทรงคุณธรรมเข้าด้วย

ฉะนั้น แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล จึงมิใช่เรื่องใหม่ในคติทางพระพุทธศาสนา แต่กลับ
กลายเป็นของเก่ามีคู่ชาติและพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน การบริหารปกครองโดยธรรมนั้น
แหละคือธรรมาภิบาล^{๖๐} เป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนมาตั้งแต่ ๒,๖๐๐ กว่าปี
มาแล้ว นั่นก็คือหลักการปกครองโดยธรรมของพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อน หรือที่เรียกว่า
ทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ อันเป็นหลักการแนวทางที่จะช่วยป้องกันมิให้ผู้ปกครองใช้
อำนาจไปในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควรไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ถึงแม้ว่าพระองค์จะมี
พระราชอำนาจจนล้นพ้น แต่อย่างไรก็ตามพระราชอำนาจของพระองค์ก็ต้องถูกสกัดยับยั้งจาก
ระเบียบวินัยอันมาจากลัทธิความเชื่อจากศาสนาต่าง ๆ เช่น จากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์จาก
ศาสนาพราหมณ์ ตลอดถึงหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา

๒.๒.๕ วิวัฒนาการของหลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย

คำว่า ธรรมาภิบาล แม้ว่าเราจะไม่ทราบที่มาที่ไปได้อย่างชัดเจนว่าได้มีการใช้กัน
ตั้งแต่เมื่อไหร่ องค์กรโตเป็นผู้ริเริ่มถ่ายทอดแนวความคิดอันนี้ แต่จากการอ้างของธนาคารโลก
กล่าวว่าได้มีการพบการใช้คำ ๆ นี้ในปี ๑๙๙๙ ในรายงานเรื่อง Sub-Sahara Africa : From
Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงานของธนาคารโลกในยุคแรกที่ได้กล่าวถึง
ความสำคัญของการมี Good governance และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ^{๖๑} แต่ก็ปรากฏว่าธนาคารโลก
เองก็ไม่ได้มีการนำระบบนี้มาพิจารณาอย่างจริงจัง องค์กรที่นำแนวความคิดนี้มาใช้จริง ๆ
คือ UNDP องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาตินำมาพัฒนาในปี ๒๕๔๐^{๖๒} จากนั้นเป็นต้นมาก็ได้
มีสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ได้ขานรับแนวความคิดนี้พร้อมก็นำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรของ
ตน สำหรับประเทศไทยคำนี้เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง

^{๖๐} พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๙๘-๓๐๐.

^{๖๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “พระพุทธศาสนากับธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, : ๗.

^{๖๒} อรพินท์ สฟโซคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานที่ตีพิมพ์, : ๒.

^{๖๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “พระพุทธศาสนากับธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๑
ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๕๐) : ๕.

ราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ และภายหลังจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.๒๕๔๐ ทั้งนี้เนื่องมาจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจำนวน ๑๗.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ^{๖๔} ซึ่งในการขอกู้ยืมเงินของทางรัฐบาลไทยครั้งนี้ ทางรัฐบาลไทยต้องทำตามพันธะสัญญาของธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่ว่า ประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นและมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้ในสัญญารับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเคร่งครัด จึงจะได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันดังกล่าว ทั้งนี้เพราะหลังจากการเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนี้ ทั้งรัฐบาลไทยและกองทุนการเงินระหว่างประเทศต่างมีความเชื่อว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ไม่ดี หรือธรรมาภิบาล (Bad governance)^{๖๕} และหากประเทศใดต้องการฟื้นฟูหรือกอบกู้เศรษฐกิจให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติจะต้องมีการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็นภาคราชการเอกชนและประชาชน หากประเทศใดกระทำได้อย่างนี้ทั้งธนาคารโลกและทางรัฐบาลเชื่อว่าจะทำให้ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น เกิดความเป็นธรรมของทุกภาคส่วนของสังคม

ฉะนั้นแนวคิดในการที่จะทำให้ระบบธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมเพื่อที่จะช่วยให้ประเทศที่ประสบปัญหาเหล่านี้ได้ฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสามารถพัฒนาประเทศให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติเป็นสังคมที่มีเสถียรภาพ เป็นสังคมที่ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อีกทั้งจะทำให้เป็นสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลที่มาจากธนาคารโลก ซึ่งเป็นองค์การหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากในการส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบนี้เกิดขึ้นได้จริงในสังคม โดยการนำแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลมา เป็นเงื่อนไขในการที่จะปล่อยเงินกู้หรือการให้ความช่วยเหลือกับบรรดาประเทศต่าง ๆ โดย ได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งธนาคารโลกมีความหวังว่าแนวความคิดนี้จะช่วยป้องกันปัญหาการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนา ที่ต้องการเน้นเรื่องความเชื่อมั่น ความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของรัฐบาล^{๖๖}

สำหรับประเทศไทย แนวความคิดเรื่องธรรมาภิบาลตามคำเรียกใช้ตามภาษาไทย เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง หลังจากประเทศไทยเจอวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

^{๖๔} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย, หน้า ๑๗-๑๘.

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

^{๖๖} เจริญ เจษฎาวัลย์, การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล (Setting good governance standards), (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พอดี จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕.

๒๕๔๐ ซึ่งบางมาตรการที่ได้บัญญัติขึ้นก็มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และโดยเฉพาะในหนังสือการแสดงเจตจำนงในการขอกู้เงินจาก IMF ที่ทำให้ประเทศไทยต้องผูกพันกับคำว่าธรรมาภิบาล และหลังจากนั้นเป็นต้นมาก็ดูเหมือนว่า คำๆ นี้จะเป็นคำที่สังคมไทยพูดถึงกันมาก รวมทั้งเป็นจุดสนใจของนักวิชาการของกลุ่มต่างๆ ต่างก็เริ่มออกมาแสดงความคิดเห็นกับหลักธรรมาภิบาลกันอย่างแพร่หลาย ดังเราจะเห็นจากงานวิจัยจากสถาบันต่างๆ หรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ที่ได้นำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้กับองค์กรของตนเอง หรือแม้แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔) ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) และฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ก็ได้ให้ความสำคัญในการที่จะสร้างระบบธรรมาภิบาล ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยได้กำหนดรายละเอียดยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์เป้าหมาย แนวทางในการพัฒนาไปสู่แนวทางการบริหารจัดการที่ดี และเมื่อจะค้นหาการมีตัวตนที่เป็นรูปธรรมของหลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย ก็ต้องนึกถึงสถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยหรือที่เรียกว่า TDRi เนื่องจากสถาบันแห่งนี้ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและกอบกู้ประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ โดยทาง TDRi ได้กำหนดเรื่องธรรมาภิบาลในสังคมไทยให้เป็น ๑ ใน ๔ ของหัวข้อหลักๆ และมีข้อเสนอเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลไทย^{๖๗} โดยที่ TDRi ได้ให้คำนิยามคำว่า ธรรมาภิบาลว่า หมายถึง กฎเกณฑ์การปกครองบำรุงรักษาสังคมบ้านเมืองที่ดี อันหมายถึงการจัดการบริหารสังคมที่ดีในทุก ๆ ด้านและทุก ๆ ระดับ รวมถึงการจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ องค์กรของรัฐและรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Independent organization) องค์กรเอกชน ชมรม และสมาคมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ นิติบุคคลภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Civil society)^{๖๘}

หลังจากนั้นทางคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ ก.พ. นำผลจากการศึกษาและข้อเสนอแนะดังกล่าวมาจัดทำบันทึกเรื่องการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี จากนั้นในสมัยของนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้กำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ ในข้อที่ ๔.๒ ว่าใน

^{๖๗} มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ, อังโน ซาติชยา นรเศรษฐาภรณ์, “ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ เอกชนและประชาชน : กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕, หน้า ๑๙.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙.

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย ๖ ประการ ดังนี้^{๖๙}

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

๕. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนถึงการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

อีกทั้งในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีดังกล่าว ยังได้กำหนดกลยุทธ์ แนวทางการปฏิบัติและมาตรการในดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้างระบบธรรมาภิบาลและสังคมที่ดีว่าต้องมีการปฏิรูปใน ๓ ส่วน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน

^{๖๙} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., **Good governance** กับการพัฒนาราชการ, หน้า ๘.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓ ได้กำหนดไว้ว่า ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา ๓/๑ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นว่า

“มาตรา ๓/๑ การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่นการกระจายอำนาจตัดสินใจการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน การจัดสรรงบประมาณและการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติก็ได้”^{๗๐}

เพื่อให้มีการนำหลักการในมาตรา ๓/๑ ไปใช้ในทางปฏิบัติ อันก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ต่อมาในสมัยในสมัยรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ขึ้น ดังที่มีเนื้อความในมาตรา ๖ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

๑. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
๔. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
๖. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ
๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ^{๗๑}

^{๗๐} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๙ ตอนที่ ๕๙ ก ๒ ตุลาคม ๒๕๔๕, หน้า ๑-๒.

^{๗๑} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก ๙ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒.

อีกทั้งในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ นี้ ยังได้กำหนดรายละเอียด เป้าหมาย วิธีดำเนินงาน วัตถุประสงค์ การศึกษา วิเคราะห์และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารต่าง ๆ เป็นหมวด ๆ ไว้ถึง ๗ หมวด (หมวดที่ ๒ -หมวดที่ ๘) ไว้เป็นแนวทางการบริหาร การปกครอง อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย^{๗๒} โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดที่ ๔ ว่าด้วยการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ในบทบัญญัติส่วนนี้ได้กำหนดวิธีการทำงานของส่วนราชการว่าต้องปฏิบัติตามหลักการ ๓ ประการด้วยกันคือ ๑.หลักความโปร่งใส ๒.หลักความคุ้มค่า และ ๓.หลักความชัดเจนในการปฏิบัติราชการ (หลักความรับผิดชอบ) สำหรับหลักธรรมาภิบาลนี้ แม้แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ฉบับที่ ๑๘) ที่ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) โดยที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ผ่านการแปรญัตติ จากนั้นจึงได้แจกจ่าย เผยแพร่ไปยังประชาชนทั่วประเทศ เพื่อจัดให้มีการออกเสียงประชามติในวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

หลังจากที่มีการออกเสียงประชามติผ่านพ้นไปโดยมีผู้เห็นชอบ ๕๗.๘๑% จากผู้ไปใช้สิทธิ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ จากนั้นจึงประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่นั้นเป็นต้นมา^{๗๓}

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉบับนี้ ก็ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล ดังจะเห็นได้ในบางมาตราของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเอาไว้เช่นกัน ดังจะยกตัวอย่างให้เห็นในบางมาตรา ดังนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน^{๗๔}

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน

^{๗๒}พระราชกฤษฎีกา (เสริมชัย ชยมงคล), หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์, (กรุงเทพมหานคร : ชัยมงคลพรินต์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๐.

^{๗๓}วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐,” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki/>, [เข้าถึงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓].

^{๗๔}ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐, หน้า ๘.

หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่นหรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน^{๗๕}

มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๗๖}

มาตรา ๗๔ บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงานลูกจ้างของหน่วยราชการหน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อ รักษาประโยชน์ส่วนรวมอันหมายถึงความสะอาด และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี^{๗๗}

มาตรา ๗๘ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้

(๑) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และ จริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การ บริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

(๒) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการ ให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้โดยคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน

(๓) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการ ดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็น อิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม^{๗๘}

มาตรา ๘๔ (๒) สนับสนุนให้มีการใช้คุณธรรมจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ^{๗๙}

มาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

^{๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖ -๑๗.

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

^{๗๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒.

^{๗๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

(๒) ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น^{๕๐}

ดังนั้น สำหรับหลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย ก็เริ่มมีการใช้กันแพร่หลายภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ และหลังจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐^{๕๑} ผลจากการประสบวิกฤตครั้งนี้สุดท้ายไทยเองต้องแก้ปัญหา โดยการขอกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จำนวน ๑๗.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากการที่ไทยกู้เงินครั้งนี้เองต้องทำให้ประเทศไทยต้องผูกพันกับคำว่าธรรมาภิบาล ทั้งนี้ก็ เพราะกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้วางกฎระเบียบเงื่อนไขแก่บรรดาประเทศต่าง ๆ ที่ จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินว่า การที่ประเทศนั้นจะได้รับเงินกู้จาก IMF ประเทศเหล่านั้น จะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นและมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาการรับสนับสนุนทางการเงินอย่างเคร่งครัด^{๕๒} และตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาดูเหมือนว่า ธรรมาภิบาลก็ได้เป็นที่สนใจของเหล่านักวิชาการทั้งหลาย ต่างก็ได้ออกมาแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งได้คิดค้นศัพท์ในความหมายในภาษาไทยเพื่อมาใช้แทนคำว่า Good governance ใช้ เสียใหม่ เพื่อให้สังคมได้มีโอกาสเลือกใช้งานกว่าจะมีความลงตัว แต่สุดท้ายคำว่าธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ดูเหมือนจะเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย แม้กระทั่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉบับที่ ๑๘ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ก็คงยังใช้ คำว่า ธรรมาภิบาล เช่นกัน

และดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเป็นมาของแนวความคิดของหลัก ธรรมาภิบาลในประเทศไทยตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นองค์ประกอบ หนึ่งของโลกใบนี้ ก็อาจที่จะหลีกเลี่ยงเสียไม่ได้ที่จะได้รับรู้รับทราบกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ เกิดขึ้นกับโลกนี้ อีกทั้งประเทศไทยเองต้องมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับหลักการนี้โดยตรงอีกด้วย

๒.๓ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘.

^{๕๑} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) สังคมไทย, หน้า ๑๗.

^{๕๒} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน กพ., Good governance กับการพัฒนาข้าราชการ, หน้า ๗.

การที่องค์กรบริหารส่วนตำบลจะมีความเข้มแข็งได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ส่วนด้วยกัน เช่นมีการบริหารจัดการที่ดี มีสมาชิกคณะกรรมการบริหารและเจ้าพนักงานที่เข้าใจบทบาท หน้าที่ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ ขณะเดียวกันจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดีด้วย องค์กรบริหารส่วนตำบลนั้นจึงจะเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตำบลสู่ความเจริญได้ตามที่มุ่งหวัง

ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลได้มีบทบาทต่อหลาย ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรบริหารส่วนตำบลด้วย แม้ว่า อบต. ไม่ได้เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับรัฐบาลกลาง แต่การนำหลักการธรรมาภิบาลดังที่ปรากฏในระเบียบมาประยุกต์ใช้กับรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ก็นับว่าเป็นหลักการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศและสังคม ซึ่งแนวคิดและหลักการการสร้างองค์กรบริหารในส่วนท้องถิ่นให้มีหลักธรรมาภิบาล ก็เป็นที่ยอมรับและมีการศึกษากันอย่างแพร่หลายในระดับสากล ในทางปฏิบัติหากสามารถธรรมาภิบาลส่งเสริมให้ อบต. เป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาลก็จะเป็นประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการพัฒนาชุมชน การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและที่สำคัญ ปัญหาการทุจริตเบาบางลง^{๔๓} สิ่งที่ทำทลายองค์กรบริหารส่วนตำบลอยู่ในขณะนี้คือ การปรับกลยุทธ์ ทัศนคติ วิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบลให้ไปสู่การเป็นราชการยุคใหม่โดยยึดถือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารปกครองท้องถิ่น

และในปัจจุบันหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครอง ส่วนท้องถิ่นและได้เข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการสนับสนุน การสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น สถาบันพระปกเกล้า สถาบันปวช. อึ้งภากรณ์ กองราชการส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้พยายามแสวงหาองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อมอบรางวัลและประกาศเป็นตัวอย่างให้เกิดการแพร่ขยาย องค์กรที่ดีเพื่อส่งเสริมให้เกิดขวัญกำลังใจในการบริหารงานขององค์กรระดับท้องถิ่น และเพื่อพัฒนามาตรฐานธรรมาภิบาลในองค์กรบริหารส่วนตำบล

ประมวล รุจนเสรี. กล่าวไว้ว่า แม้ว่าท้องถิ่นทุกรูปแบบในประเทศไทยนับแต่กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล จะมี กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ในการบริหารจัดการของตนอย่างแจ่มชัดก็ตาม ท้องถิ่นเหล่านั้นยังจะต้องจัดให้มีประชาคมแต่ละสาขาขึ้นมาซึ่งในส่วนขององค์กรบริหารส่วนตำบลนั้นในระดับหมู่บ้านและชุมชนในเขตเมืองเป็นระดับล่างสุด ที่จะต้องสร้างบรรยากาศแห่งความ

^{๔๓} อรพินท์ สพโชคชัย และคณะ, แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

ร่วมใจให้กับ ชุมชน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม นั่นคือทุกหมู่บ้านจะต้องมีคณะทำงานของหมู่บ้านในด้านต่างๆ เป็นผู้ทำหน้าที่คิด ทำ แก้ไข ปัญหา พัฒนา อนุรักษ์ เสริมสร้างพลังแห่งการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน ต่างๆ หมู่บ้านหนึ่งจะมีชุมชนหลายๆ กลุ่มตามแต่ความสนใจของประชาชน เช่นชุมชนด้าน การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ด้านยาเสพติด ด้านคุณธรรมศีลธรรม ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้าน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น^{๔๔}

เวทีประชาคมระดับตำบลจะประกอบด้วย ผู้แทนภาคราชการในระดับตำบล ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านแต่ละราย องค์การบริหารส่วนตำบล สภาตำบล องค์กรพัฒนา เอกชน ผู้นำศาสนา ผู้นำทางการศึกษา ประชาชนชาวบ้าน

สมพันธ์ เตชะอิก และคนอื่น ๆ. ได้กล่าวว่า แนวความคิดประชาคมตำบล หมายถึง การรวมพลังใจ พลังความคิด พลังกาย ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร กลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นผู้อาวุโสพระสงฆ์ ข้าราชการ พ่อค้าแม่ค่านายทุนเงินกู้ ผู้นำเยาวชนคนจน ฯลฯ ในอันที่จะร่วมกันสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนระดับตำบล จึงมีความสำคัญ และจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ โดยไม่จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ แต่อาศัยความรู้ ความเข้าใจและการสร้างสำนึกร่วมในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน^{๔๕}

และได้กล่าวว่าในขณะนี้ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลควรประยุกต์และพัฒนา แนวทางธรรมาภิบาลและตัวชี้วัดเพื่อประเมินตนเองว่าอยู่ในระดับใดและจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านธรรมาภิบาลขึ้นโดยพิจารณาจากแนวทางทั้ง ๖ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ยึดหลักนิติธรรม โดยมีระเบียบ ข้อบังคับชัดเจน เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ มีการตรวจสอบจากภายนอกและองค์กรท้องถิ่นตลอดเวลา
๒. ยึดหลักธรรม โดยดำเนินงานอย่างสุจริต ถูกต้อง ดึงงาม บนพื้นฐานของศีลธรรม และจริยธรรม ภายใต้กฎระเบียบของสังคม
๓. ยึดหลักความโปร่งใส โดยในการบริหารกิจการต่างๆ สามารถเปิดเผยให้ สาธารณะตรวจสอบได้มีประชาคมร่วมเป็นกรรมการและตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง
๔. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและ เสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหา

^{๔๔} ประมวล รุจนเสรี, การบริหาร-การจัดการที่ดี (Good Governance), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาสมัครดินแดง, ๒๕๔๒), หน้า ๔๕.

^{๔๕} สมพันธ์ เตชะอิก และคนอื่น ๆ, แนวความคิดประชาคมตำบล, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๔), หน้า ๓๒-๓๓.

๕. ยึดหลักความรับผิดชอบ โดยมุ่งปฏิบัติงานเต็มความสามารถและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน ด้านการบริการประชาชนควรยึดหลักว่า สะดวก รู้ข้อมูล ขั้นตอนการปฏิบัติรวดเร็ว ทราบระยะเวลาแล้วเสร็จ เป็นกันเอง ต้อนรับดี ยิ้มแย้ม

๖. ยึดหลักความคุ้มค่า โดยในการบริหารจัดการต้องใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์คุ้มค่าแก่ส่วนรวม

นอกจากนี้ควรแก้ไขกฎระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น มีคณะที่ปรึกษาของท้องถิ่น มีการประสานงานและบูรณาการนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน กิจกรรม และงบประมาณของส่วนท้องถิ่น การสามัคคีกับกลุ่มองค์กรประชาชนต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

พิทยา สุนทรวิภาต. ได้กล่าวถึงเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้^{๔๖}

๑. หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติของ อบต. สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบังคับตำบลของ อบต. ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง อบต. ต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบังคับตำบลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ และหน้าที่ของประชาชน ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ที่ทำการ อบต. หรือ ที่ชุมชนทุกหมู่บ้าน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่นทำเป็นเอกสารแจกจ่ายในการประชุมหรือเสียงตามสาย เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้ข้อบังคับตำบล รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค ได้แก่การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ของ อบต. ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและถูกต้องโดยไม่กลั่นแกล้ง หรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะเป็นต้น นอกจากนี้ อบต. ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรของ อบต. ทั้งในฝ่ายพนักงานและสมาชิกสภา อบต. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

^{๔๖}พิทยา สุนทรวิภาต, การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

๒. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริตใจ อุดม มีระเบียบวินัย บุคลิกภาพของ อบต. ทั้งฝ่ายพนักงานประจำต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตน โดยพนักงานส่วนตำบล จะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ถูกต้อง สมาชิกสภา อบต. ต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชน ต้องมุ่งเน้น รักษาผลประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่างๆ ในสภาอย่างมีเหตุผลตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมและถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ยึดต้องมีคุณธรรมสูงขึ้นเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงาน ในขณะที่เดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆ จะต้องยึดหลักความถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน อบต. ควรเริ่มจัดทำมาตรฐานจริยธรรม หรือกรอบกติกาการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกคน โดยทำเป็นมติของสภาเพื่อควบคุมกันเอง มีบทลงโทษเท่าที่ทำได้ เช่น ใครละเมิดกฎก็ให้สภา ประณามพฤติกรรมและประกาศให้ประชาชนทราบ หรือถ้าละเมิดกฎอย่างต่อเนื่องก็ให้สภา พิจารณาให้พ้นจากสมาชิกภาพตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี (๘) เป็นต้น

๓. หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ได้สะดวกและมีกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดย อบต. ต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๓๗ โดยเอกสารที่จะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบ ได้แก่

๓.๑ ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

๓.๒ มติการประชุมของคณะกรรมการบริหารที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสียของประชาชน

๓.๓ มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบสิทธิหน้าที่รวมทั้งผลได้ผลเสีย แก่ประชาชน รวมทั้งมติอื่นๆ ที่ประชาชนควรทราบ

๓.๔ วาระการประชุมของสภา อบต. จะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาจะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

๓.๕ ข้อบังคับตำบล กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของ อบต. รวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ

๓.๖ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของ อบต. รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับ อบต. ได้แก่การชำระภาษีต่างๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคารเป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่าขั้นตอนปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้หลักฐานเอกสารประกอบอะไร และต้องใช้เวลานานเท่าใด

๓.๗ ผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการต่างๆ ของ อบต. ควรที่จะได้สรุปเสนอให้ประชาชนได้รับทราบว่าจะทำอะไร เมื่อไหร่ ให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้

๓.๘ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง โดยเฉพาะผลการสอบราคาหรือประกวดราคา ควรเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ จะทำให้ประชาชนได้ตรวจสอบและเกิดความมั่นใจ

๓.๙ ข้อมูลด้านการเงินการคลัง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวชี้ถึงความสุจริตของ อบต. ควรที่จะได้เปิดเผยเป็นระยะๆ ว่ามีรายรับมีรายจ่ายอะไรบ้าง

๓.๑๐ ข้อมูลอื่นๆ ที่ อบต. เห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

สำหรับวิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรคำนึงถึงความเหมาะสมที่สามารถทำให้ประชาชนได้รับรู้อย่างกว้างขวางที่สุด ได้แก่การปิดประกาศที่ทำการ อบต. หรือตามแหล่งชุมชน อาจจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารประจำทุกหมู่บ้าน การประชุมชี้แจงเป็นครั้งคราว หรือประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ ให้สมาชิกสภา อบต. ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละหมู่บ้าน การใช้ระบบหอกระจายข่าว หรือเสียงตามสาย รวมทั้งการใช้สื่อท้องถิ่น ซึ่งอาจ เป็นสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น การจัดทำเป็นวารสาร หรือเอกสารแจกจ่ายแก่ประชาชนตามระยะเวลาที่สมควรอาจเป็นปีละ ๒-๓ ครั้ง หรือทุกเดือนก็ได้ ซึ่งการเลือกใช้วิธีการ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละท้องถิ่นอาจใช้วิธีต่างๆ กัน แต่ควรทำพร้อมๆ กัน หลายๆ วิธี เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

๔. หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. หรือผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไรอย่างไรของ อบต. รวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลงานของ อบต. และสุดท้ายประชาชน ย่อมมีสิทธิเหนือ อบต. โดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภา อบต. ที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ใน

มาตรา ๑๖ (๑๖) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างน้อย ได้แก่

๔.๑ การจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา ๕ ปี และแผนพัฒนาประจำปี เนื่องจากแผนพัฒนา เป็นเครื่องชี้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดจัดทำแผนพัฒนา โดยการร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการประชาคมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อ แผนพัฒนาในภาพรวม ว่าทิศทางการพัฒนาของ อบต.จะเดินไปทางใด ควรทำอะไรก่อน อะไรหลัง เป็นต้น ร่วมดำเนินการการทำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ตั้งแต่ อบต. ดำเนินการมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

๔.๒ มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๘ กำหนดให้ อบต. แต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็น กรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้างให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

๔.๓ ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภา อบต. โดย อบต.จะต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้งและอำนวยความสะดวกในการให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ การประชุมสภา

๔.๔ ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบังคับ เพื่อให้สภา อบต.พิจารณาออกข้อบังคับตำบลตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ รวมทั้ง กรณี อบต.จะกำหนดข้อบังคับตำบล ควรที่จะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนเสนอเข้าสู่การพิจารณาของ สภา เพื่อให้ข้อบังคับได้รับการยอมรับจากประชาชน

๔.๕ ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารของท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒

องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องสร้างระบบ กลไก ที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของ อบต.สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

๕. หลักความรับผิดชอบ หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้ อบต.ได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่

จะยอมรับผลการกระทำ โดยการจัดบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึงทั้งใน และนอกอาคารสถานที่ ให้ประชาชนเป็นที่พึงได้เมื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนเอาใจใส่ ต่อ ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อน ได้สะดวกรวมทั้งควรมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน ความจริงใจในการนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอ โดยประชาชน ประชาคม นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึง ความจำเป็นเร่งด่วน นำเอาโครงการ กิจกรรมที่บรรจุในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบังคับ งบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ตามที่สัญญาไว้กับประชาชน หากทำไม่ได้ก็ต้องแจ้งให้ ประชาชนทราบ

๖. หลักความคุ้มค่าเป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากร งบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของ ท้องถิ่นให้สมบูรณ์ และยั่งยืน โดยควรดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ การดำเนินแผนงาน โครงการ จะต้องมีการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน ควรจะทำ โครงการอะไรก่อนหลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๖.๒ ในการจัดซื้อ-จัดจ้าง ต้องมุ่งให้เกิดการประหยัด หากสามารถต่อรองราคา กับผู้รับจ้างให้ ได้ราคาที่ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ จะทำให้ อดต.มีงบประมาณ เหลือไป ดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

๖.๓ มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความประหยัดในการ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งควรมีกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้ใช้ได้นาน

๖.๔ อดต.ควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ไม่ให้รั่วไหล สูญเปล่า โดย อดต.สามารถมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการอาศัยอำนาจตามข้อบังคับ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๘ ข้อ ๘๙ และ ๙๐ เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของ ฝ่ายบริหาร

๖.๕ การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่างๆ ของ อดต. ควรจัดทำระเบียบควบคุมให้ ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

๖.๖ อดต.ควรคำนึงถึงความควรหรือมิควรที่จะกระทำ เช่น อดต.บางแห่งยังไม่ มีความพร้อม ในการจัดเก็บขยะไม่มีรถและพนักงานเก็บขยะ แต่กลับใช้งบประมาณจัดซื้อถังขยะ แจกให้ ประชาชนเพื่อรองรับขยะ โดยไม่มีผู้จัดเก็บ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่สมควรกระทำ

การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความ ต้องการของประชาชน เพื่อความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการปฏิบัติงาน และความ ประหยัด หรือ ๔ ป. ได้แก่

ป. แรก คือ ประชาชน การทำงานของ อบต. ต้องมีประชาชนเป็นเป้าหมายและศูนย์กลาง เช่น การกำหนดโครงการพัฒนาต่างๆ ใน อบต. ควรเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก มิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารหรือ พนักงาน อบต.

ป. ที่สอง คือ ประสิทธิภาพ คือการทำงานตามกระบวนการที่ถูกต้องอย่างรวดเร็วที่สุด เช่น กรณีประชาชนมาติดต่อชำระภาษี พนักงานส่วนตำบลจะอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำแก่ประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมายอย่างถูกต้องและรวดเร็วจึงจะถือว่าทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ป. ที่สาม คือ ประสิทธิผล คือผลหรือคุณภาพของงานที่ทำตาม ตัวอย่างเรื่อง ประสิทธิภาพได้เน้นในเรื่องความรวดเร็วและถูกต้องตามขั้นตอน แต่ในเรื่องของประสิทธิผลจะเน้นที่ความถูกต้องของผลงานที่ทำ เช่นการรับชำระภาษีนอกจากจะให้บริการได้อย่างรวดเร็วแล้ว ผลงานที่ทำจะต้องถูกต้องไม่มีปัญหาที่ประชาชนจะต้องกลับมาร้องขอให้แก้ไขอีก

ป. ที่สี่ คือ ประหยัด อบต.เป็นราชการส่วนท้องถิ่น การทำงานของภาคราชการจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเงินงบประมาณทุกบาททุกสตางค์ เป็นของประเทศชาติและประชาชน มิใช่งบประมาณส่วนตัว ดังนั้น การใช้จ่ายเงินงบประมาณจะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบยิ่งกว่าเงินส่วนตัว การจัดซื้อ พัสดุ ครุภัณฑ์ต้องมีคุณภาพ และเหมาะสมกับราคา เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเปิดกว้างให้มีการแข่งขันในการแข่งขันในการเสนอราคา

และดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้ศึกษาวิจัยพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรตระหนัก และมองเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อเป้าหมาย ๔ ป. ดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการบริหาร ในขณะเดียวกันก็จำเป็นจะต้อง สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิด แสวงหาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกใน การมีส่วนร่วมเสียสละ และพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์สูงสุดของท้องถิ่นโดยรวม

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจการบริหารการพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองระดับย่อยในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารการพัฒนาได้อย่างเป็นอิสระตามแนวคิดหลักการ

กระจายอำนาจ ภายใต้ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐธรรมนูญอันจะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๑ ความหมายของการกระจายอำนาจ

การปกครองแบบกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่นโดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เองแต่รัฐบาลอาจควบคุมเพื่อให้องค์กรนี้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจที่จะดำเนินการนี้เป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายไปจากรัฐ โดยรัฐออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรนั้นๆ ขึ้นเป็นนิติบุคคลและกำหนดให้ดำเนินการของตนเองโดยอิสระภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย^{๕๗} และถือว่า เป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเองกิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมัก ได้แก่ ระบบสาธารณสุขภาค การศึกษา และศิลปวัฒนธรรมการดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การกระจายอำนาจ ในแนวคิดทฤษฎีดั้งเดิม แบ่งความหมายการกระจายอำนาจไว้ ๒ ลักษณะ คือ การกระจายอำนาจตามอาณาเขต และการกระจายอำนาจตามกิจการ โดยการกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by territory) หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริหารสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีลักษณะบางประการในการปกครองตนเอง ส่วนการกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึงการมอบอำนาจให้องค์กรสาธารณะจัดทำกิจการประการใดประการหนึ่งเพื่อให้มีความอิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมแก่เทคนิคของงานนั้น^{๕๘} (Local Government) การส่งเสริมความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) ให้มีอำนาจในการปกครองตนเองโดยทั่วไปเรียกว่าการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ดังนั้น รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตย คือรูปแบบของการกระจายอำนาจทางการเมือง^{๕๙}

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่น โดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เอง ซึ่งในที่นี้หมายถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง จัดทำ

^{๕๗} หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, ๒๕๓๕), หน้า.๑๘๖.

^{๕๘} ชำนาญ ยุวบูรณ์, การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการปกครองของกฎหมายไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓), หน้า ๘-๙.

^{๕๙} สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๓๐๑.

กิจการหรือบริหารสาธารณะภายในขอบเขตของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ มีอิสระภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางหรือรัฐบาล และต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่นนั้นโดยผ่านทางตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้ (Legislative Control)

๒.๔.๒ ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ชัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหาความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการ อันเนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒.๔.๓ ลักษณะของการกระจายอำนาจ

ลักษณะการกระจายอำนาจ คือ มีองค์กรจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคล มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและบุคลากรของตนเอง กล่าวคือ ต้องมีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเองแยกต่างหากจากส่วนกลางและอาจได้รับเงินอุดหนุนจากส่วนกลางตามความจำเป็นของท้องถิ่นและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารท้องถิ่นบางส่วนหรือท้องถิ่นหรือทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน การที่องค์กรในระดับท้องถิ่นจะมีความสามารถในการบริหารการพัฒนาชนบทได้นั้นองค์กรหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นควรมีลักษณะคือ เป็นองค์กรที่มีอิสระในการดำเนินงาน(Autonomy) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น (Popular participation) การมีอิสระพอสมควรเกี่ยวกับการบริหารทางการเงินของท้องถิ่น (Financing) นอกจากนี้การกระจายอำนาจยังมีลักษณะการกระจายอำนาจ ๒ แนวทางคือ

๑. การกระจายอำนาจทางการวางแผนให้แก่ท้องถิ่นตัดสินใจแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเองตามปัญหาและความต้องการของประชาชน

๒. การกระจายอำนาจทางการคลังและงบประมาณให้มีอิสระในด้านการคลังหรือจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน^{๑๐} นอกจากนี้ จรัส สุวรรณมาลา ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครอง เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นหรือชุมชนปกครองตนเอง หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น^{๑๑}

๒. การกระจายอำนาจทางการบริหาร เป็นการมอบหรือแบ่งอำนาจการตัดสินใจให้ส่วนราชการระดับปฏิบัติการสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้โดยไม่ต้องเสนอขออนุมัติหรือขอความเห็นชอบจากหน่วยงานฝ่ายอำนวยการ หรือหน่วยงานระดับที่สูงขึ้นไป และรวมถึงการกระจายอำนาจออกนอกระบบราชการ เช่น การให้เอกชนเข้ามาดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะ และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะของส่วนราชการอีกด้วย

จากลักษณะของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่ามีหลักการสำคัญคือ มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน มีรายได้เป็นของตนเอง มีบุคลากรของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรนิติบุคคล และที่สำคัญต้องมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตยในการปกครองตนเอง (Self Government)

๒.๔.๔ ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ

ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ มีประโยชน์ทั้งต่อตัวประชาชน องค์กรภาครัฐ และท้องถิ่น โดย ลิขิต ธีรเวคิน ได้จำแนกประโยชน์ของการกระจายอำนาจไว้ ๓ ประการคือ

๑. เพื่อระบายความคับคั่งของสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ที่รวมอยู่เป็นภารกิจของรัฐบาลกลางให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางให้น้อยลง

๒. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการที่ได้ปฏิบัติในท้องถิ่น และเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

^{๑๐}ไพบูรณ์ ช่างเรียน, การคลังท้องถิ่น : ปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาชนบท, (นิตยสารการทำเรื่อง ๓๔, ๒๕๓๐), หน้า ๓๗.

^{๑๑}จรัส สุวรรณมาลา, ปฏิรูประบบการคลังไทย : การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๘), หน้า ๓๕.

๓. เพื่อกระจายการพัฒนาออกไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น อาทิ การจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการสมทบเพื่อช่วยร่วมเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น^{๕๒} นอกจากนี้ ชวงศ์ ฉายะบุตร มองว่าการจัดระเบียบบริหารตามหลักการกระจายอำนาจปกครองมีประโยชน์ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ทำให้มีการสนองตอบความต้องการแต่ละท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น
๒. เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง
๓. ทำให้ประชาชนมีความสนใจ รู้จักรับผิดชอบในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองเป็นการ ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย^{๕๓}

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึงการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ที่อำนาจกฎหมายวางไว้ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) ที่สามารถสนองตอบหลักการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการสนองตอบต่อหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

๒.๕ แนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดมาจากทฤษฎีการกระจายอำนาจ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้นที่สำคัญโดยการเน้นการมีอำนาจและอิสระในการปกครองตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นแบบพึ่งพาตนเอง แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำหนดดูแลของรัฐบาลกลาง

การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นอย่างดีกับแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจ หรือกล่าวได้ว่าแนวคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นมีรากฐานที่มาจากแนวคิดการกระจายอำนาจ ดังนั้นความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจ ดังที่ปรากฏมีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะมีต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

^{๕๒}ลิขิต วีรเวคิน, รายงานเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗.

^{๕๓}ชวงศ์ ฉายะจินดา, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : พิชฌเนศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓.

๒.๕.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการให้ความอิสระแก่ท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐบาลจึงได้เร่งรัดจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นหน่วยงานหลักในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อช่วยสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของในองค์กร และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องแนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อนำสู่เป้าหมาย “บ้านเมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม และประโยชน์สุขของประชาชน”

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) ไว้ดังนี้ เช่น **ประทาน คงฤทธิศึกษากร** ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า^{๔๔} การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้ รวมถึง **วิญญู อังคนารักษ์** ได้ให้คำนิยาม การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึงการปกครองในรูปลักษณะ การกระจายอำนาจการปกครองบางอย่าง ซึ่งรัฐฯ ได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการของส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้ดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตรงกับความประสงค์ของประชาชนโดยเหตุที่ว่าประชชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้นๆ ยิ่งกว่าผู้อื่นโดยการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งราษฎรในท้องถิ่นได้เลือกขึ้นมาทั้งหมด แต่บางส่วนมาบริหารราชการในท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอควร^{๔๕} และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ **ชูศักดิ์ เทียงตรง** ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจในการบริหาร ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตาม

^{๔๔} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร:พีระพัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๘.

^{๔๕} วิญญู อังคนารักษ์, แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๙), หน้า ๔.

กฎหมาย^{๙๖} ตลอดจนความคิดเห็นของ อุทัย หิรัญโต ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ไว้ว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม^{๙๗}

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นในความหมายการปกครองท้องถิ่นของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น ฮอลโลเวย์ (Holloway)^{๙๘} ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน รวมถึง William A. Robson นิยามว่าเป็นหน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง มีสิทธิตามกฎหมาย และต้องมีองค์การที่จำเป็นในการปกครอง เพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Daniel Wit นิยามการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้ อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์การของตนเองอันเกิด จากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง^{๙๙} โดยให้องค์การอันมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมี อำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

จากความจำกัดความหรือความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับประเทศไทยที่เป็นรัฐเดี่ยว และอยู่ต่ำกว่าหน่วยการปกครองระดับมลรัฐในประเทศที่เป็นรัฐรวม โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าวมีความรับผิดชอบขั้นต้นต่อท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นจากรัฐบาลกลางหรือมลรัฐซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด หรือติดตั้งหน่วยการปกครอง

^{๙๖} ชูศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

^{๙๗} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๔.

^{๙๘} William A. Robson, "Local Government." *Encyclopaedia of Social Science. Vol.x.* New York : The Macmillan Co., (1953), p.574.

^{๙๙} Daniel, Wit, *A Comparative Survey of Local Government and Administration.* Bangkok : Kurusapha. (1967), pp.1-2.

ท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวในแง่ประชาธิปไตยว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

๒.๕.๒ แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดของการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) ไว้หลายทัศนะ เป็นต้นว่า **ทฤษฎีของ Nozick** และ **Buchamam** มีความเห็นว่า สังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถกีดกันได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะเกิดปัญหา บุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์จึงต้องบังคับเก็บภาษี รัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกันโดยการบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติ และขยายอำนาจบังคับไปถึงการธุรกรรม ส่วน **Buchamam** มีความเห็นว่า สังคมไม่ได้ผูกมัดโดยศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียวและไม่มีจรรยาใดๆ เลยถ้าประชาชนเห็นแก่ตัว คอยแสวงหาผลประโยชน์ก็จะเกิดปัญหา จึงต้องมีกฎหมาย (Law) และข้อขัดถก (Social Contrast)

จากแนวคิดของ Nozick และ Buchamam ทำให้เกิดการกำหนดบทบาทในการบริหารของรัฐจนถึงบทบาทท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดสวัสดิภาพต่อสังคมที่ดีขึ้น ส่วนที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมคือ^{๑๑๑}

๑. การเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการบริหารในองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์และกำหนดทิศทางในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน

๒. เสนอความต้องการของตนต่อผู้แทน เพื่อนำสู่การพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย แผนงานโครงการในเรื่องต่างๆ แล้วเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนของตน รวมทั้งร้องเรียนผ่านผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลองค์กร

๓. ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในกรณีที่ได้รับความสะดวกหรือการประกอบกิจการใดๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนที่จะร้องเรียนได้

๔. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นบัญญัติขึ้น

จากบทบาทหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน ได้เป็นที่พึง

^{๑๑๑}ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล, องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๒๔), หน้า ๓๒.

และเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้มแข็ง ได้ด้วยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่างๆ อย่างหลากหลายความต้องการของชุมชนเพื่อให้ทุกส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาวิเคราะห์ปัญหา วางแผนดำเนินการและติดตามผล

๒.๕.๓ องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้นๆ ดังนั้น ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ สำคัญมีดังนี้^{๑๑๑}

๑. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
๒. มีพื้นที่และระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอน และชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น ๓ ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง ๓ ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจําแนกประชากรและขนาดพื้นที่
๓. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ
๔. มีความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์กรนิติบุคคล โดยเอกเทศจากองค์กรของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อกำหนดงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
๕. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่น

^{๑๑๑}โกวิท พวงงาม, มิติใหม่การปกครองท้องถิ่นวิสัยทัศน์การกระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม; ๒๕๕๐), หน้า ๓๐.

ในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

๖. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้ดุลยพินิจของตนในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

๗. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

๘. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ Jacques Moreu ได้กล่าวว่า องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการคือ

๑. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
๒. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
๓. มีองค์กรเป็นของตนเอง
๔. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง
๕. มีการกำกับดูแลของรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์กรหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ ๒๖๒/๒๕๓๕ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ในทุกรูปแบบหาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง

รัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

๑. มีสภาเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
๒. และผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
๓. มีอิสระในการปกครองตนเอง
๔. มีขอบเขตการปกครองที่ชัดเจนเหมาะสม
๕. มีงบประมาณเป็นรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
๖. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
๗. มีอำนาจหน้าที่ ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
๘. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
๙. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับของรัฐ

เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง ภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้นๆ ดังนั้น ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญมีดังนี้^{๑๐๒}

๑. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
๒. มีพื้นที่และระดับ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น ๓ ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง ๓ ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่
๓. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ
๔. มีความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์กรนิติบุคคล โดยแยกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและ

^{๑๐๒} วิชา ไชยสาร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๒-๑๔๔.

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

๕. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

๖. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของ หน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการ ปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้อำนาจพิเศษของตนในการปฏิบัติ กิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

๗. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการ จัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมี รายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

๘. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการ ปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชน ส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

จากองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่าในระบบการ ปกครองของทุกประเทศล้วนแต่มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกันคือ ต้องการที่จะให้มีความมั่นคงใน ประเทศ แต่เดิมการปกครองส่วนใหญ่มักมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางเพื่อ ความสะดวก เพราะในสมัยนั้นอาณาเขตของประเทศยังไม่มาก พลเมืองน้อยและกิจกรรมที่รัฐต้อง สนองตอบ ต่อประชาชนมีน้อย ต่อมาเมื่อมีการพัฒนามากขึ้น พลเมืองมีมากขึ้น ภารกิจที่รัฐบาลต้อง รับผิดชอบก็มากขึ้น ด้วยศักยภาพของรัฐบาลกลางอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองการบริการ และ อำนาจประโยชน์แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นแนวคิดในการกระจายอำนาจ การ บริหารการปกครองให้ประชาชนจึงเกิดขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลและสามารถสนอง ความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ทั่วถึง

๒.๕.๔ วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งในด้านการเงิน ด้านบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ ในการดำเนินการ
๒. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

๓. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน^{๑๐๓}

๒.๕.๕ ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสระบอบประชาธิปไตย

๒. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

๓. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน

๔. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

๕. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

๖. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเอง^{๑๐๔}

จากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมานั้นสามารถสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินการต่าง ๆ และดำเนินการเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

๒.๕.๖ ประเภทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไป มี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

^{๑๐๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

^{๑๐๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

๒. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ตามบทบัญญัติในหมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๕ - ๒๘๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กล่าวถึงที่มาขององค์การปกครองท้องถิ่นโดยสรุปไว้ ดังนี้^{๑๑๔}

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่มีการ ยุบสภาท้องถิ่น หรือในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและต้องมีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นชั่วคราวมิให้นำบทบัญญัติตามวรรคสอง วรรคสาม และวรรคหก มาบังคับใช้ทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนด

จากแนวคิดและความหมายข้างต้นผู้วิจัย สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการปกครองก็คือ การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ และมีส่วนร่วมรับรู้ในอุปสรรค ปัญหา และจะสามารถช่วยกัน แก้ไขปัญหาของตนเอง การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ มีการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลเป็นการแยกตัวออกจากการบริหารราชการส่วนกลางโดยมีอำนาจและสิทธิ ในการทำนิติกรรมเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น โดยมีเจ้าหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่นเอง มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารทั้งหมดและบางส่วนคอยกับการดูแลและที่สำคัญให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นวิถีทางของประชาชนในท้องถิ่นได้หาวิธีคิดและวิธีการปกครองแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและมีการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

^{๑๑๔} สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔.

จากแนวคิดในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National Security) แต่ย่อมเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองให้มากที่สุด อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง จากเหตุผลดังได้กล่าวไว้จึงได้มีการแบ่งการปกครองออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๕.๗ อำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทาง การพัฒนาและเพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจุบัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมี ๕ ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยาโดย อบจ. รับผิดชอบงานจัดบริการสาธารณะในระดับจังหวัด รับผิดชอบงานที่มีความคาบเกี่ยวหรือซ้ำซ้อนระหว่างพื้นที่ รับผิดชอบงานจัดบริการสาธารณะขนาดใหญ่ หรือมีค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าความสามารถของเทศบาลหรือ อบต. และมีหน้าที่ประสานงานจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ภายในจังหวัดเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีความเจริญหรือมีความหนาแน่นของประชากรสูง อบต. เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่สุดที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะในระดับตำบลที่เป็นพื้นที่ชนบทหรือมีความเจริญไม่มากนัก ส่วนกรุงเทพมหานครมีบทบาทเหมือนกับ อบจ. และเทศบาลเนื่องจากเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด

อีกทั้งมีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะโดยตรง และเมืองพัทยา มีบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะเหมือนกับเทศบาล

ในปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๔๙ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๗,๘๕๕ แห่ง แบ่งเป็นเทศบาล ๑,๑๖๑ แห่ง (เทศบาลนคร ๒๒ แห่ง เทศบาลเมือง ๑๑๙ แห่ง และเทศบาลตำบล ๑,๐๒๐ แห่ง) องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๖,๖๑๗ แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๗๕ แห่ง และเขตปกครองพิเศษ ๒ แห่งคือกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหัวใจหลักสำคัญทางโครงสร้างองค์กรของการปกครองที่เป็นกลไกในการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยระดับพื้นฐานของสังคม สิทธิและการมีส่วนร่วมขั้นพื้นฐานถูกกำหนดให้ประชาชนต้องมีบทบาทและหน้าที่ต่อการปกครองขั้นพื้นฐานมากขึ้น ตั้งแต่มีการประกาศจัดตั้งเทศบาล สภาตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจนกระทั่งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๘ ว่า^{๑๑๖}

“รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขบริการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”ความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ จัดแบ่งออกเป็น ๒ ระดับได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับบน (Upper tier) และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปฏิบัติการ (Lower tier) ในระดับบนได้แก่ อบจ. จะทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะขนาดใหญ่ในระดับจังหวัดทำหน้าที่ประสานงานการจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ภายในที่ตั้งของจังหวัด และให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปฏิบัติการซึ่งก็คือ เทศบาล อบต. และเมืองพัทยา ส่วนกรุงเทพมหานครมีภารกิจในระดับบนในการบริหารกิจการมสาธารณะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและในขณะเดียวกันก็มีภารกิจในการให้บริการสาธารณะโดยตรงในพื้นที่เขตต่างๆ

๒.๖ แนวคิดขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ ๒ รูปแบบ คือสภาตำบล (ที่มีอยู่เดิม) กับองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล โดยอ้างอิงรูปแบบของราชการ

^{๑๑๖} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มาตรฐานการก่อสร้าง บูรณะ และการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๙),

บริหารส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งอยู่ก่อนแล้วเป็นหลัก เช่น เทศบาล และสุขาภิบาล รวมทั้งเพิ่มอำนาจหน้าที่บางประการให้องค์กรทั้งสองสามารถริเริ่มได้โดยตนเองบ้าง ทั้งนี้ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานในตำบลที่มีรายได้โดยรวมไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมา ติดต่อกัน ๓ ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ให้จัดตั้งเป็นหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๖.๑ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๘

องค์การบริหารส่วนตำบล อบต. นับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับพื้นฐานตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเจริญน้อยแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุด แต่กว่าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทนี้จะปรากฏรูปร่างเช่นในปัจจุบัน นับว่ามีการพัฒนาการที่สนใจเป็นอย่างยิ่ง

๒.๖.๒ รูปแบบการบริหารส่วนตำบลก่อนปี พ.ศ. ๒๕๓๘ (๒๕๔๐-๒๕๓๘)^{๑๐๗}

การบริหารตำบลในช่วงเวลานี้ก่อนที่จะมีการพัฒนาไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ กินเวลายาวนานกว่า ๖๐ ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงปฏิรูประบบการบริหารการแผ่นดินครั้งใหญ่ ให้มีความทันสมัยแตกต่างจากในอดีตอย่างสิ้นเชิง ซึ่งหนึ่งในนั้นรวมถึงการปกครองในระดับตำบลด้วย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสถาปนากระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งรวมถึงกระทรวงมหาดไทย และในปีเดียวกันนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ทดลองจัดให้ชาวบ้านเกาะบางประอิน อยุธยา เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนัน เพื่อให้ทำหน้าที่ ๓ ประการคือ ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ ป้องกันโจรผู้ร้าย และตัดสินเรื่องทะเลาะวิวาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งจากการทดลองนี้เป็นผลทำให้ในเวลาอีก ๕ ปีต่อมา รัฐบาลได้ตรา “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐)” กำหนดให้ประชาชนเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในแต่ละตำบลและหมู่บ้าน จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายแม่บทของการจัดระเบียบการปกครองตำบลและหมู่บ้านของไทย ต่อมากฎหมายฉบับนี้ก็มีการปรับปรุงแก้ไขเป็น “พระราชบัญญัติลักษณะปกครอง

^{๑๐๗} บุษอริ ยี่หะ, การเมืองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๐), หน้า ๑๕๗-๑๕๘.

ท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗” ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปกครองตำบล และหมู่บ้านจนกระทั่งถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้กฎหมายฉบับนี้สถานะของตำบลและหมู่บ้านนับเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ไม่ใช่ระบบบริหารการส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด แม้ว่าพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๖) ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการตำบลขึ้นคณะหนึ่งก็ตาม โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อกำนัน เกี่ยวกับกิจการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ซึ่งประกอบด้วย

๑. กำนันท้องที่
๒. ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล
๓. แพทย์ประจำตำบล
๔. ครูประชาบาลในตำบลหนึ่งคน

๕. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิบ้านละ ๑ คน เป็นกรรมการตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือกแล้วรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน กรรมการตำบลผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๕ ปี

๒.๖.๓ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในช่วง ๒๔๙๙-๒๕๓๖

หลังจากเกิดการปฏิบัติสยามเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วเป็นเวลาเกือบ ๒๕ ปี ต่อมา จึงมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อการปกครองในระดับตำบลเมื่อจอมพลป.พิบูลสงคราม ได้เดินทางไปเยือนยุโรปและสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘ แล้วเห็นว่าในบรรดาประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลายประชาชนมักจะมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนเองไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ กระทรวงมหาดไทย ในยุครัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงคราม จึงมี “คำสั่งที่ ๒๒๒/๒๔๙๙ เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน” เพื่อจัดระเบียบการบริหารงานระดับตำบลและหมู่บ้านเสียใหม่ โดยในส่วนของการบริหารงานระดับตำบล มีการจัดโครงสร้างแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ คณะกรรมการตำบล^{๑๐๔} และสภาตำบลมีรายละเอียด ดังนี้

๑ คณะกรรมการตำบลมีหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในการดำเนินการของตำบล เป็นการนำรูปแบบของคณะกรรมการตำบล ภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาปรับปรุงแก้ไขโดยขยายโครงสร้างของคณะกรรมการเพิ่มขึ้น

๒ สภาตำบล การจัดตั้งสภาตำบลในครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกที่มีการจัดตั้งขึ้นในทุกตำบลนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล เพื่อให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนา

^{๑๐๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๘-๑๖๑.

ท้องถิ่น ในสภาตำบลทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการตำบล โดยมีอำนาจในการสอบถามข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินการในตำบล อีกทั้งยังมีอำนาจในการเสนอและลงมติตั้งข้อร้องเรียนต่อข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในตำบลแล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาต่อไป

หลังจากมีการจัดระเบียบการบริหารงานระดับตำบลดังกล่าวข้างต้น ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๒๒/๒๔๙๙ ได้ไม่นาน รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ตำบลต่าง ๆ ในประเทศมีระดับความเจริญ ขนาดและความหนาแน่นของประชากรที่แตกต่างกัน บางตำบลมีลักษณะเป็นชุมชนหนาแน่น และมีความเจริญกว่าตำบลอื่นๆ โดยทั่วไป ซึ่งตำบลในลักษณะนี้ น่าจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินกิจการของท้องถิ่นเองได้ ดังนั้น ในปีเดียวกันนี้จึงได้มีการตรา “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. ๒๔๙๙” มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ กำหนดให้ตำบลที่มีความเจริญพอสมควรแต่ไม่เจริญเพียงพอที่จะจัดตั้งสุขาภิบาลหรือเทศบาลได้จัดตั้งเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล”

ภายใต้กฎหมายฉบับนี้จึงมีการจัดตั้ง “องค์การบริหารส่วนตำบล” ซึ่งเป็นครั้งแรก และทำให้การปกครองตำบลเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองตนเองของประชาชนในระดับตำบลนอกเขตสุขาภิบาลและเทศบาล เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีพนักงานตำบลเป็นผู้ปฏิบัติงานของตนเอง มีรายได้และรายจ่ายของตนเอง สามารถดำเนินกิจการของตำบลได้อย่างอิสระ แต่ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ตำบลใดสมควรให้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มีหลักเกณฑ์ดังนี้

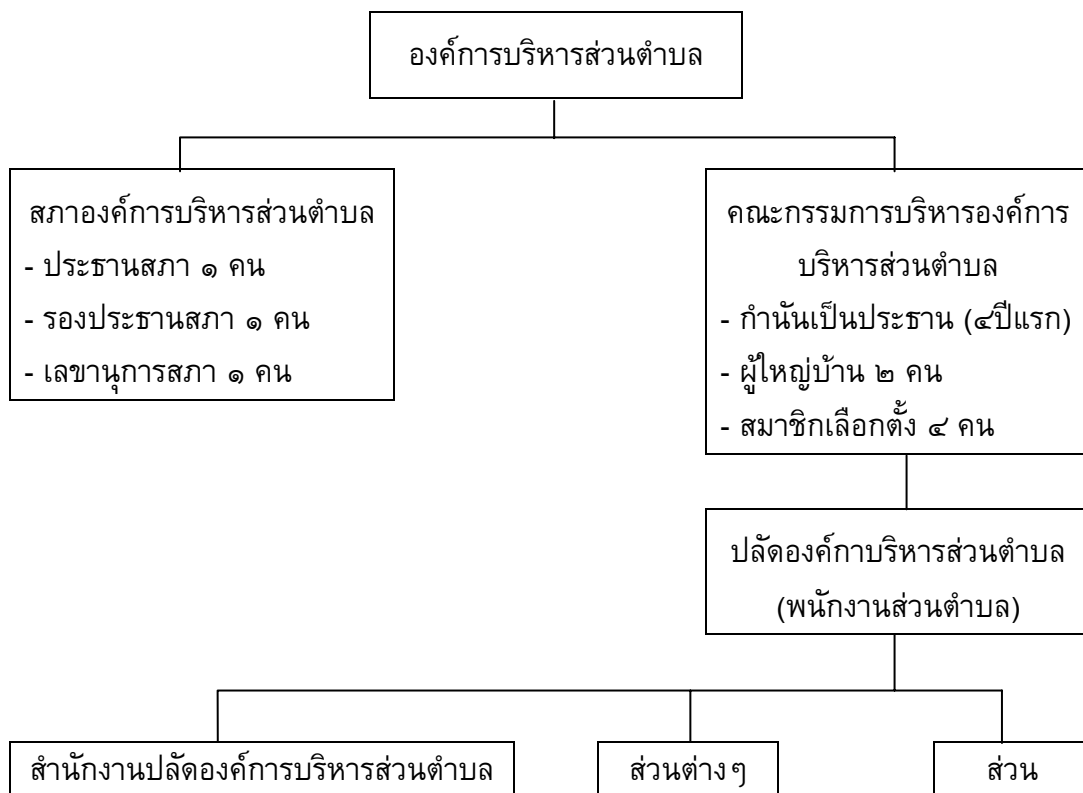
๑. เป็นตำบลที่มีเนื้อที่หรือรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป
๒. มีพื้นที่ตั้งแต่ ๕๐ ตารางกิโลเมตร
๓. เฉลี่ยความหนาแน่นของผลเมืองตั้งแต่ ๑๐๐ คนต่อตารางกิโลเมตรทั้งนี้ การจัดตั้งให้กระทำได้ก็ต่อเมื่อ กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรจัดตั้ง
๔. ราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลจำนวนไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดร้องขอ
๕. การจัดตั้งให้กระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย

๒.๖.๔ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

กระแสความต้องการปฏิรูปการเมืองที่ดีเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ นำไปสู่การประกาศใช้ “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗” โดยกำหนดให้แต่ละตำบลมีองค์การบริหาร ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เรียกว่า “สภาตำบล” แต่ไม่มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แม้จะเป็นนิติบุคคลก็ตาม แต่หากเมื่อใดที่สภาตำบลมีความพร้อมที่จะบริหารกิจการท้องถิ่นของตนเองตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดก็สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย^{๑๐๙}

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แตกต่างจากสภาตำบลตรงที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มีฐานะเป็นทั้งนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลนั้นจะต้องมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมา ติดต่อกัน ๓ ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปี ละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท หรือมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และการจัดตั้งจะทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ดังที่ปรากฏตามภาพ และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

^{๑๐๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๑.

๒.๖.๕ องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน^{๑๑๑}

องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันดำเนินการตาม “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖” ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้ สาระสำคัญประการหนึ่งก็คือ ที่มาของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จากเดิมมาจากมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ตามกฎหมายใหม่นี้ ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเพื่อให้เหมือนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นๆ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทของไทยในปัจจุบัน ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนทั้งสิ้น

๒.๖.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญ

๑. ขนาด

องค์การบริหารส่วนตำบลที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยใช้เกณฑ์รายได้เป็นหลักในการพิจารณา แต่เดิมกระทรวงมหาดไทยแบ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็น ๕ ชั้น ตามระดับของรายได้

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๑ มีรายได้ตั้งแต่ ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป
- ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๒ มีรายได้ระหว่าง ๑๒-๒๐ ล้านบาท
- ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๓ มีรายได้ระหว่าง ๖-๑๒ ล้านบาท
- ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๔ มีรายได้ไม่เกิน ๖ ล้านบาท
- ๕) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๕ มีรายได้ไม่เกิน ๓ ล้านบาท

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีจำนวนประชากรไม่ถึง ๒,๐๐๐ คน และไม่สามารถจะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมเข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกัน ภายในอำเภอเดียวกัน และมีการยกฐานะของสภาตำบลหลายแห่งให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนทั้งหมด ๖,๖๑๖ แห่ง ในขณะที่เดียวกันเกณฑ์ในการแบ่งชั้นและจำนวนชั้นที่ใช้อยู่เดิมมีการยกเลิก

ปัจจุบันหลักเกณฑ์และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งออกเป็นดังนี้

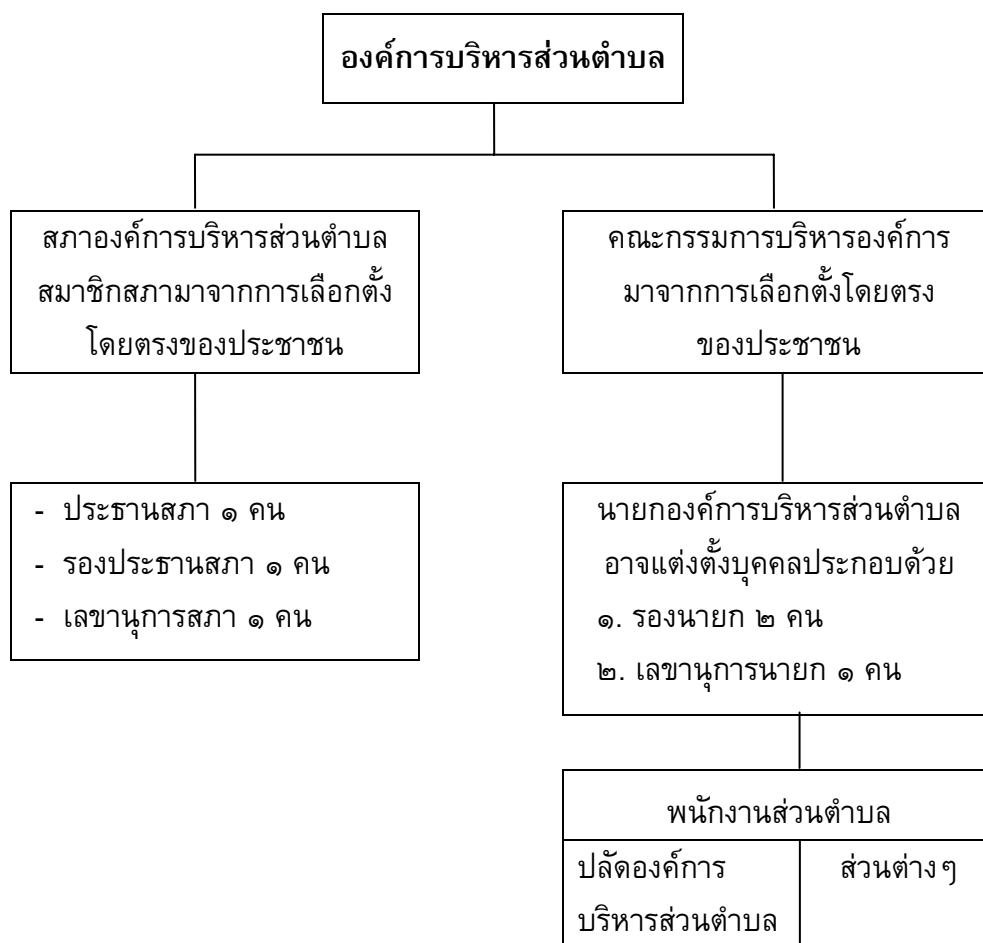
๑. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป

^{๑๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๕.

- ๒ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุน ๖-๒๐ ล้านบาท
- ๓ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า ๖ ล้านบาท

๒. โครงสร้าง

องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ มีโครงสร้างประกอบด้วย ๒ ฝ่าย ดังที่ปรากฏตามภาพ และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖

๒.๖.๗ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒ คน ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง ๒ หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ ๓ คนอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

๒.๖.๘ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
๒. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่ม
๓. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

๒.๖.๙ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเช่นเดียวกัน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน ๒ วาระ แต่จะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งเมื่อพ้นระยะเวลา ๔ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๒.๖.๑๐ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่

๑. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
๒. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
๓. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
๔. วางระเบียบในสำนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
๕. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
๖. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

๒.๖.๑๑ อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๑๑}

องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนี้

๑. มาตรา ๖๖ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๒. มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- ๒.๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- ๒.๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล
- ๒.๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- ๒.๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๒.๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- ๒.๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- ๒.๗) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒.๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ๒.๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

๓. มาตรา ๖๘ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

- ๓.๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
- ๓.๒) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- ๓.๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- ๓.๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา และสวนสาธารณะ
- ๓.๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

^{๑๑๑} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗, (แก้ไข ๒๕๕๓).

- ๓.๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- ๓.๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- ๓.๘) การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- ๓.๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- ๓.๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- ๓.๑๑) กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์
- ๓.๑๒) การท่องเที่ยว
- ๓.๑๓) การผังเมือง

๔ มาตรา ๖๘/๑ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามานั้นสามารถสรุปได้ว่าอำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่กล่าวมานั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวงกรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบลแต่ต้องแจ้งให้ อบต. ทราบล่วงหน้า ตามสมควร ในกรณีนี้หาก อบต. มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นของ อบต. ไปประกอบการพิจารณา ดำเนินกิจการนั้นด้วย

๒.๗ ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๒) โดยมีพื้นที่รับผิดชอบ ๘๐.๙ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น ๑๐ หมู่บ้าน^{๑๒} สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสลับภูเขา พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะลาดเอียง มีลำห้วยธรรมชาติ เมื่อถึงฤดูแล้งน้ำจะแห้ง ราษฎรในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ปลูกพืชไร่ตามสภาพภูมิประเทศ โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง งาม อ้อย ถั่วเขียว และทานตะวัน

ตำบลลำพยนต์อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอตากฟ้า ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๑๒ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดนครสวรรค์ ประมาณ ๑๐๒ กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสุขสำราญ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และตำบลโพธิ์ประสาท อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลลาดทิพรส อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลป่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลสุขสำราญ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

สภาพส่วนใหญ่เป็นชุมชนชนบทที่มีประชากรอยู่ประมาณ ๑๐๓๙ ครัวเรือนมีการขยายตัวปานกลางทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์นับว่าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ที่มีขนาดกลางซึ่งมีบุคลากรรวมทั้งหมด ๓๘ คน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์จึงต้องมีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

๒.๘ สภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

ภารกิจหน้าที่โดยรวม

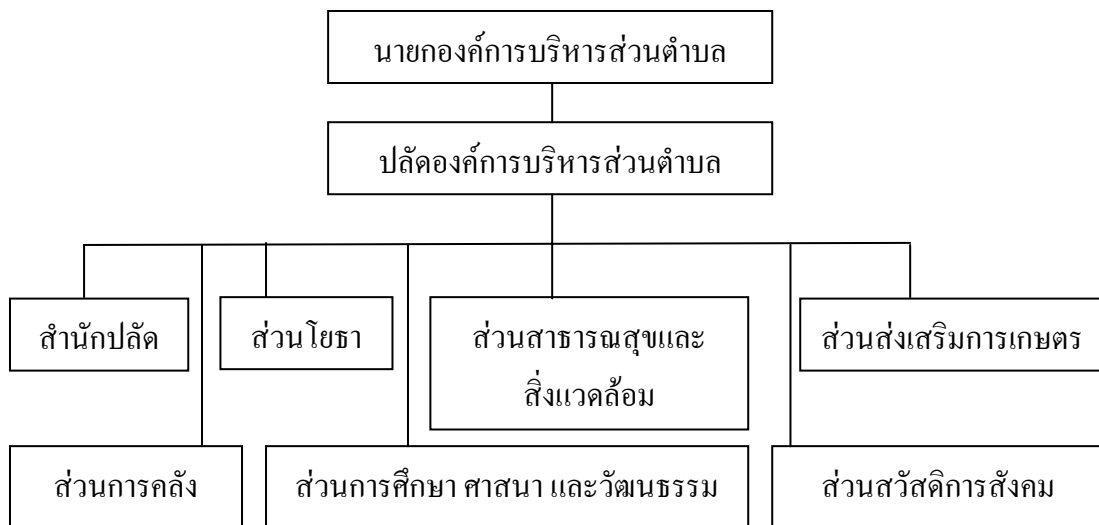
- ๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- ๒) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- ๓) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- ๔) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

^{๑๒} องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖. ๒๕๕๓. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

- ๕) การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- ๖) การสาธารณสุขการ
- ๗) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ๘) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- ๙) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬาการ และสวนสาธารณะ
- ๑๐) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา
- ๑๑) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- ๑๒) การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- ๑๓) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
- ๑๔) การป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย
- ๑๕) การคุ้มครองดูแล ทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- ๑๖) การผังเมือง
- ๑๗) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- ๑๘) การควบคุมอาคาร
- ๑๙) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- ๒๐) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- ๒๑) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- ๒๒) ให้มีตลาด
- ๒๓) การท่องเที่ยว
- ๒๔) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- ๒๕) การส่งเสริมการฝึกประกอบอาชีพ
- ๒๖) การพาณิชย์กรรมและการส่งเสริมการลงทุน
- ๒๗) คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒๘) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ
- ๒๙) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ
- ๓๐) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ๓๑) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- ๓๒) การจัดการศึกษา
- ๓๓) การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- ๓๔) สนับสนุนสภาตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- ๓๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ เป็นไปตามความจำเป็นและสมควร
- ๓๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการมีมาตรการป้องกัน

๒.๘.๑ โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งหน่วยงานออกเป็น ๗ หน่วยงาน ได้แก่ (๑) สำนักปลัด (๒) ส่วนการคลัง (๓) ส่วนโยธา (๔) ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (๕) ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (๖) ส่วนสวัสดิการสังคม และ (๗) ส่วนส่งเสริมการเกษตร โดยการมอบอำนาจหน้าที่ให้กับหน่วยงานในสังกัด ดังรูป

แผนภาพที่ ๒.๓ โครงสร้างองค์กรการแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

๒.๘.๒ ข้อมูลผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล		ตำแหน่ง	อายุ (ปี)	วุฒิการศึกษา	ดำรงตำแหน่งเมื่อ
๑	นายสมบูรณ์	สิงห์ขาว	นายก อบต.ลำพยนต์	๕๗	ม.๖	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๒	นายไพฑูรย์	อาจมิ่งกร	รองนายก อบต.ลำพยนต์	๔๒	ม.๓	๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒
๓	นายชูชาติ	ตันตระกุล	รองนายก อบต.ลำพยนต์	๔๘	ปริญญาโท	๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒
๔	นางไอระฎา	พันธวัช	เลขานุการนายก อบต.ลำพยนต์	๔๑	อนุปริญญา	๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

แผนภาพที่ ๒.๔ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล		ตำแหน่ง	อายุ (ปี)	วุฒิ การศึกษา	ดำรงตำแหน่งเมื่อ
๑	จ.ส.อ.กฤษดา	ด้วงมีเดช	ประธานสภา อบต.	๕๘	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๒	นายสวัสดิ์	ดาวัน	ประธานสภา อบต.	๕๕	ป. ๔	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๓	นางสาวสมพิศ	โพธิ์มูล	เลขานุการสภา อบต.	๔๕	ปริญญาตรี	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๔	นายจำลอง	อยู่ชา	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๑	๔๖	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๕	นางสาวสมพิศ	โพธิ์มูล	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๑	๔๕	ปริญญาตรี	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๖	นายสมคิด	ชาญชัย	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๒	๕๒	ม. ๖	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๗	นายบุญเลิศ	ปิ่นรัต	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๒	๕๒	ป. ๔	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๘	นายสวอง	เจยดิษฐ์	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๓	๕๔	ป. ๕	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๙	นายสมชาย	เจยดิษฐ์	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๓	๔๒	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๐	นายพิพัฒน์	แก้วไพบูลย์	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๔	๖๒	ป. ๖	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๑	นางโสภา	มิ่งเนียม	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๔	๔๑	ป. ๖	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๒	นายวิเศษ	คุ้มครอง	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๕	๖๐	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๓	นายบุญจันทร์	รูปจันทร์	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๕	๕๘	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๔	จ.ส.อ.กฤษดา	ด้วงมีเดช	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๖	๕๘	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๕	นายสวัสดิ์	ดาวัน	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๖	๕๕	ป. ๔	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๖	นายมานพ	เถื่อนม่วง	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๗	๓๔	ปวส.	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๗	นายไชยยา	แกลัวกล้า	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๗	๔๔	ป. ๖	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๘	นายวันชัย	วันดี	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๘	๔๙	ม. ๖	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๑๙	นายกิตติ	กัณหาวรี	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๘	๔๘	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๒๐	นายสมใจ	ลูกอินทร์	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๙	๕๓	ป. ๔	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๒๑	นายเข้มทอง	พรเอนก	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๙	๔๘	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๒๒	นายประเสริฐ	ไม้ตะเกา	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๑๐	๕๓	ป. ๔	๖ กันยายน ๒๕๕๒
๒๓	นายเพลิน	ยวงสอน	สมาชิกสภา อบต. หมู่ที่ ๑๐	๓๕	ม. ๓	๖ กันยายน ๒๕๕๒

แผนภาพที่ ๒.๕ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

๒.๘.๓ นโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๑) ด้านสาธารณสุข

- ๑.๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและเฝ้าระวังโรคติดต่อ
- ๑.๒) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม อสม. ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม
- ๑.๓) ส่งเสริมการป้องกันโรคให้การรักษาพยาบาลและบริการความรู้ สาธารณสุขมูลฐานแก่ประชาชน เพื่อประชาชนมีสุขภาพ พลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง

๒) ด้านการศึกษา

- ๒.๑) สนับสนุนสื่อการเรียนการสอนแก่สถานศึกษาในเขตรับผิดชอบ
- ๒.๒) สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะยากจน
- ๒.๓) ส่งเสริมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริมนมแก่นักเรียนอย่างทั่วถึง
- ๒.๔) ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
- ๒.๕) ส่งเสริมสนับสนุนจัดการศึกษา ศาสนา ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๓) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม

- ๓.๑) เป้าหมายการพัฒนา คือ การทำให้คนมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย การมีสุขภาพที่แข็งแรง ครอบครัวที่อบอุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติและเอื้ออาทรต่อกัน และสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และจริยธรรม และส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์และกิจกรรมของครอบครัว ที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด
- ๓.๒) ให้การสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมและผู้ประสพภัยธรรมชาติ
- ๓.๓) ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก และเยาวชน และส่งเสริมให้มีสนามกีฬาประจำหมู่บ้าน
- ๓.๔) สนับสนุนและส่งเสริมกีฬาทุกประเภท ทุกระดับทั้งเด็กนักเรียน เยาวชน ประชาชน
- ๓.๕) ส่งเสริมสวัสดิการให้กลุ่มสตรี อสม. อบต. และองค์กรอื่น ๆ ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม

- ๓.๖) ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน เช่นงานสงกรานต์ และงานประเพณีต่าง ๆ
- ๓.๗) ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลในโครงการที่ใช้งบประมาณสูง

๒.๘.๔ นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑) ด้านคมนาคม

- ๑.๑) ก่อสร้างถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน
- ๑.๒) ก่อสร้างซ่อมแซมถนนลูกรัง เพื่อให้ขนถ่ายผลิตผลทางการเกษตรให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น
- ๑.๓) สร้างและบำรุงถนนภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ให้สะดวกในการสัญจรไปมา
- ๑.๔) ปรับปรุงสร้างระบบระบายน้ำในหมู่บ้านและหามาตรการป้องกันน้ำท่วมขังในหมู่บ้าน

๒) ด้านแหล่งน้ำ

- ๒.๑) สร้างและขยายเขตประปาในหมู่บ้านและปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาในหมู่บ้านที่มีปัญหา
- ๒.๒) ส่งเสริมบำรุงรักษา จัดหาแหล่งน้ำอุปโภค บริโภคและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ๒.๓) สร้างทำนบฝายน้ำล้น ขุดลอกคลอง หนอง บึง เพื่อการเกษตร

๓) ด้านไฟฟ้าและแสงสว่าง

- ๓.๑) ขยายเขตไฟฟ้าให้ครบทุกครัวเรือน
- ๓.๒) ขยายซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ๓.๓) ขยายเขตไฟฟ้าเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม เพื่อมุ่งพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน

๒.๘.๕ นโยบายด้านเศรษฐกิจ

๑) ภาคเกษตรกรรม

- ๑.๑) สนับสนุนการทำกรเกษตรให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และศักยภาพของประชาชนในตำบล

- ๑.๒) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- ๑.๓) สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน และปัจจัยการผลิต
- ๑.๔) พัฒนาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- ๑.๕) พัฒนาและส่งเสริมระบบการตลาดของสินค้า

๒) ภาคอุตสาหกรรม

- ๒.๑) จะส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนทุกชุมชน หมู่บ้าน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของตำบลให้ได้รับการพัฒนาและขยายกิจการมากขึ้น เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้มากขึ้นด้วย
- ๒.๒) จะร่วมมือกับกลุ่มแม่บ้านเพื่อหาช่องทางในการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ไม่ให้ซ้ำซ้อนอาชีพแต่ละหมู่บ้าน
- ๒.๓) ส่งเสริมอุตสาหกรรมครัวเรือนที่มีศักยภาพ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพกลุ่มอุตสาหกรรมที่อ่อนแอ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เครือข่ายอุตสาหกรรมครัวเรือน ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และจัดหาตลาดรองรับ
- ๒.๔) ส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกรและกลุ่มอาชีพอื่นควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเพิ่มมูลค่าและให้ความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒.๕) ส่งเสริมโครงการพัฒนาศึกษาดูงานของบุคลากรและกลุ่มอาชีพ

๒.๘.๖ นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ๑) แก้ไขปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย รณรงค์ให้มีการจัดการขยะมูลฝอยโดยการคัดแยกและกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน สร้างคุณค่าจากขยะ
- ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๓) ปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่อำนวยประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุด บำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ๔) จัดให้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยภายในตำบล / แต่ละหมู่บ้าน

๒.๘.๗ นโยบายด้านการเมืองและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

- จะเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยการเพิ่มบทบาทและหน้าที่ของ อปพร.
- ส่งเสริมสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ปรับปรุงพัฒนารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สามารถบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม
- เสริมสร้างบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สนับสนุนการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ส่งเสริมให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาแบบบูรณาการ

๒.๘.๘ นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไร รวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่การจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การเสนอข้อบัญญัติต่าง ๆ

๒.๘.๙ นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สนับสนุนและดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยสนับสนุนให้ใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาดโดย

- จะเข้มงวดกับข้าราชการไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด
- การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการรักษา และฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้เสพสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่าง ปกติสุข

นโยบายทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือนโยบายหลักที่จะต้องดำเนินการให้เห็นผลภายใน ๔ ปี นี้ และฝ่ายบริหารจะต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย และแบบแผนของราชการ จึงขอแนะนำเรียนต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ทุกท่าน ได้ทราบ และร่วมกันปฏิบัติตามหน้าที่ของแต่ละคน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และประเทศชาติต่อไป^{๑๑๑}

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นปัญหา รวมถึงการนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๙.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

สังคมของมนุษย์ เป็นสังคมที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม หมู่เหล่า เป็นชุมชนขนาดต่างๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล เมือง และประเทศ จึงต้องมีการจัดระบบระเบียบของสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความอยู่รอดสงบสุข และมีความก้าวหน้าในชุมชนเหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิด "สถาบันสังคม" และ "การบริหาร" ขึ้นมา

รัชนา ศานติยานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่า การบริการจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาลัยที่ดี^{๑๑๔}

ธันนชัย รัตน์ไตรแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

^{๑๑๑} สมบูรณ์ สิงห์ขาว, คำแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์, องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์, ๒๕๕๒.(ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

^{๑๑๔} รัชนา ศานติยานนท์, รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

๑) โรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารงานโรงเรียนซึ่งอยู่ในแต่ละหลักของธรรมาภิบาล พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงบประมาณ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านวิชาการ ตามลำดับ

๒) ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและในแต่ละหลักไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในหลักความคุ้มค่าในเรื่องของการได้รับรางวัลด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมงานวิชาการ ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ รวมทั้งประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน ต่ำกว่า ๑๐ ปี และสูงกว่า ๒๐ ปี แตกต่างกัน^{๑๑๕}

พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๖ ด้าน บุคลากรมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัญหาที่ในการบริหารก็คือ บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบของกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วน ของเทศบาล บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมและยังมีบางส่วนเห็นแก่พวกพ้องของตนเอง การทำงานบางครั้งไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม การจัดสรรงบประมาณไม่คลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง เพื่อให้การบริหารงานของเทศบาลไปในทิศทางเดียวกัน คือยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่ชอบธรรม เทศบาลควรสร้างทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรข้าราชการในหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร เพื่อให้การบริหารงานมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บุคลากรของเทศบาลควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและให้บริหารต่าง ๆ ด้วยความจริงใจ การให้บริการให้มีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน^{๑๑๖}

^{๑๑๕} ชันชัย รัตน์ไทรแก้ว, “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

^{๑๑๖} พระจริญ จิรสุโก, (เมืองประทับ) “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), (กรุงเทพมหานคร:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา. ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลัก
 ธรรมนูญ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฉาง” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ
 ผู้บริหารตำบลบ้านฉาง พนักงานเทศบาล และผู้นำชุมชน จำนวน ๖ คน ผลการศึกษาพบว่า ใน
 การบริหารจัดการของเทศบาลบ้านฉางตามหลักธรรมนูญ ได้จัดทำโครงการตามนโยบาย
 และเทศบัญญัติในด้านต่าง ๆ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานการทำงานในเทศบาลยัง
 ไม่เป็นระบบ โดยพนักงานส่วนหนึ่งยังคงยึดติดกับระบบงานแบบเก่า ไม่ยอมรับระเบียบ
 กฎเกณฑ์ใหม่ๆ ทางด้านกระบวนการนำหลักธรรมนูญมาใช้ในการบริหารเทศบาลตำบลบ้าน
 ฉาง พบว่าเทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและการกระจายพัฒนาอย่างทั่วถึงไม่มีการ
 เลือปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้าง
 กระบวนการต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับ
 การแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ชุมชน แต่จะเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับ
 ตนเอง^{๑๑๗}

มัทนา เหลืองนาคทองดี. ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตาม
 หลักธรรมนูญของนักธุรกิจไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนใน
 ตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานบริหาร มี
 ความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมนูญอย่างนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารที่มี
 อายุมากกว่า ๔๐ ปี การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และเป็นผู้บริหารระดับสูงมีความรู้ความ
 เข้าใจในเรื่องธรรมนูญ มากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย การศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็น
 ผู้บริหารระดับกลาง นอกจากนี้พบว่า ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีการเปิดรับ
 ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธรรมนูญจากสื่อต่าง ๆ ค่อนข้างน้อยมาก และยังพบว่าผู้บริหาร
 ระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีทัศนคติที่ดีต่อการนำหลักธรรมนูญมาใช้ในการบริหาร
 องค์กร^{๑๑๘}

สุรัชย์ นาทองไชย ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพการบริหารงานของคณะเทศมนตรี
 ตามหลักธรรมนูญ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์”
 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลธัญญา และ
 ประชาชนในเขตเทศบาล ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรีบริหารงานตาม
 หลักธรรมนูญและต่างพอใจเห็นด้วยที่คณะเทศมนตรีนำหลักธรรมนูญมาใช้ในการ

^{๑๑๗} สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา, “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมนูญ : กรณีศึกษาเทศบาล
 ตำบลบ้านฉาง”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗), หน้า ๓๓.

^{๑๑๘} มัทนา เหลืองนาคทองดี, “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมนูญของนักธุรกิจไทย”,
 งานวิจัย, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๑๔, (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕), หน้า ๕.

บริหารงาน ในหลักนิติธรรมมีการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน โดยความเสมอภาค ถูกต้อง รักษาประโยชน์ของส่วนรวม ในหลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยติดประกาศ ประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าว/เสียงตามสายและวารสาร ในหลักการมีส่วนร่วม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อ - จัดจ้าง การประชุมสภาเทศบาล การเสนอออกกฎหมายข้อบังคับ หลักความรับผิดชอบให้บริหารที่มีคุณภาพ เป็นธรรม ทัวถึง และหลักความคุ้มค่า โดยการปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ก่อน - หลัง การจัดซื้อ - จัดจ้าง เป็นไปด้วยความประหยัด มีการแต่งตั้ง กรรมการตรวจสอบการใช้งบประมาณ^{๑๑๙}

เสนาะ สภาพไทย พ.ท. ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนเสนาธิการทหารบก จะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล มีความสำคัญอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม และด้านคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลางและจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนเสนาธิการทหารบกที่มี อายุ สถานภาพ การศึกษา ระดับรายได้ ชี้นัยศ ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ และตำแหน่งหน้าที่ต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลแตกต่างกัน^{๑๒๐}

จากการรวบรวมความคิดเห็นทางการวิจัยของทุกท่านผู้วิจัยได้สรุปว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีประชาชนหรือองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์กร เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กร เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์กร และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้น จะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

^{๑๑๙} สุรัชย์ นาทองไชย, “สภาพการบริหารของคณะเทศมนตรี ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๒๐} เสนาะ สภาพไทย. พ.ท., “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙), หน้า บทคัดย่อ.

๒.๙.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลนับเป็นเรื่องใหม่ที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังและสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนในสังคมไทย โดยการปรับเปลี่ยนความคิดและคุณค่าใหม่หรือปฏิรูปจากกระบวนทัศน์เก่า ระบบสถาบันเก่าและวิธีการทำงานแบบเก่า ซึ่งเป็นปัญหาไม่สามารถปรับตัวให้เผชิญกับกระแสของโลกยุคโลกาภิวัตน์และสภาพแวดล้อมในยุคใหม่ที่มีลักษณะซับซ้อนเชื่อมโยงต่อกันและมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ดังนั้นในการปรับเพื่อสร้างสรรค์หลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นจำเป็นที่จะต้องร่วมดำเนินการจากทุกภาคส่วนในสังคมอย่างต่อเนื่องและได้มีผู้ทำงานวิจัยไว้มากมายเพื่อศึกษาดังนี้

อรพินท์ สพโชคชัย ได้การศึกษาเรื่อง ศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาล ในระดับตำบลและหมู่บ้าน พบว่า เลือ ก อบต. ชมพู อําเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนกรพัฒนธรรมาภิบาลระดับ อบต. ซึ่งเลือกประยุกต์หลัก ธรรมาภิบาล ๔ หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า ส่วนอีกสองหลักคือ หลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรมยังไม่ได้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องนามธรรม^{๒๑}

สิริวิภา ศรีปลั่ง ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านสุขภาพอาหาร ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละด้านมีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม ๔ ประเด็น คือ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนและนโยบาย ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละด้านของตัวชี้วัดธรรมาภิบาลที่กล่าวข้างต้นของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง คือ ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๗๐ - ๑.๙๖ แต่เมื่อ

^{๒๑}อรพินท์ สพโชคชัย, แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๕.

พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมค่าเฉลี่ย ๑.๙๖ รองลงมาด้านสุขภาพค่าเฉลี่ย ๑.๗๙ และด้านสุขาภิบาลอาหารค่าเฉลี่ย ๑.๗๐ ตามลำดับ^{๑๒๒}

นภดล สุรนครินทร์. ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านขนาดของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ อบต. แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน อบต. ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของ อบต. ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ อบต.^{๑๒๓}

เบญจวรรณ วันดีศรี. ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม มีธรรมาภิบาลระดับสูง ส่วนด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม มีธรรมาภิบาลต่ำ สำหรับปัจจัยต่างๆ ซึ่งได้แก่ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ขณะที่อายุ ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด^{๑๒๔}

เตือนใจ ฤทธิจักร. ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม” พบว่า บุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทั้งเพศชายและหญิงมีทัศนะต่อธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติ

^{๑๒๒} สิริวิภา ศรีปลั่ง, “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

^{๑๒๓} นภดล สุรนครินทร์, “การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗), หน้า ก.

^{๑๒๔} เบญจวรรณ วันดีศรี, “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

วิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญกับพนักงานและเจ้าหน้าที่ทุกคน ทั้งเพศชายและเพศหญิงอย่างเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน^{๑๒๕}

จากผลงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ธรรมนูญภายในปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารงานในองค์กรอย่างมาก หากมีการนำแนวคิดธรรมนูญภายในไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้องค์กรเข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

เนื่องการวิจัยการใช้หลักธรรมนูญภายในในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นการหาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามหลักธรรมนูญอย่างเหมาะสมที่สุด แนวทางในการใช้หลักธรรมนูญขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการกำหนดนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานตลอดจนสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

๒.๙.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการปกครองด้วยตนเองตามกฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การได้แสดงความคิดเห็นการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ผู้วิจัยหลายท่านได้รวมข้อมูลในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

ธินิตา ฐิติภากร ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม พบว่า ความโปร่งใสของเทศบาลตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานเทศบาล ๑) การเปิดเผยข้อมูล ๒) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ๓) ความรับผิดชอบในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ๔) การให้ประชาชนติดตาม ตรวจสอบการบริหารงาน^{๑๒๖}

^{๑๒๕} เตือนใจ ฤทธิจักร, “ธรรมนูญภายในในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๑๒๖} ธินิตา ฐิติภากร, “การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖), หน้า ก.

รหัส แสงส่อง. ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของกรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี
 ผลการวิจัยพบว่า^{๑๒๗}

๑) กรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี
 และมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมี
 กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ
 กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุด คือ
 กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ

๒) กรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่
 มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีกระบวนการ
 บริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๓) กรมการบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด
 จันทบุรี ที่มีตำแหน่งของกรมการบริหารและสมาชิกสภา จำนวนครั้งที่เข้ามาดำรงตำแหน่งใน
 องค์การบริหารส่วนตำบล และระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีกระบวนการ
 บริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิชาติ โชติชัชวาลกุล. ได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การ
 บริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า
 (๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง ๖
 ด้านอยู่ในระดับมาก (๒) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลเป็นรายด้าน จำแนกตาม
 ตำแหน่ง เพศ อายุ พบว่าแตกต่างกันตามหลักนิติธรรมและหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตาม
 ระดับการศึกษาและระยะเวลาในการทำงานพบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕
 (๓) ปัญหาและแนวทางในการทำงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า จะต้องมีการทำงาน
 แบบโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และยุติธรรม มีการวางแนวทางการทำงานร่วมกัน
 ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชน^{๑๒๘}

^{๑๒๗} รหัส แสงส่อง, “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริหาร
 และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต*, (บัณฑิต
 วิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

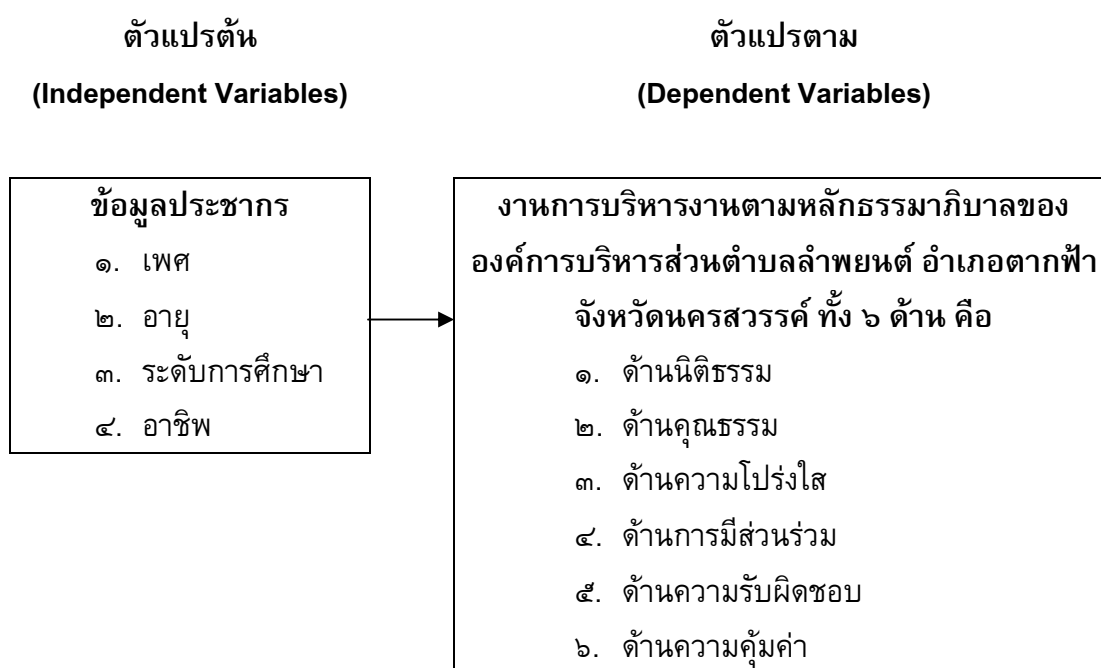
^{๑๒๘} อภิชาติ โชติชัชวาลกุล, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
 กรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี, *รายงานการศึกษาอิสระปริญาตรีประเทศศาสตร
 มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบลพบว่า การบริหารงานส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารงานในด้านอำนาจหน้าที่ ในการให้บริการสาธารณะ โดยรัฐต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนบุคลากรและกระจายงบประมาณไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล และรัฐควรให้คำแนะนำและส่งเสริมความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในที่นี้ในการจัดเก็บภาษีอากรและรายได้ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ควรมีการประเมินและตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง ควรเน้นการแก้ไขในเรื่องของการกำหนดแผน และนโยบายในการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งสองฝ่ายต้องให้ความร่วมมือแก่กันและกันในการปฏิบัติงานทุกขบวนการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบการบริหารงานและเป็นแหล่งให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการนำหลักการบริหารการจัดการบ้านเมืองที่ดี มาใช้ในในการบริหารจำเป็นอย่างมาก เพราะหลักการดังกล่าวมิให้ความเป็นธรรมกับทุกคนสามารถตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นระบบระเบียบพร้อมที่จะเปิดเผยและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลตรวจสอบการดำเนินการและการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วนซึ่งจะส่งผลให้ภาพพจน์ขององค์กรโดยรวมดีขึ้น และเป็นสังคมที่เติบโตด้วยความแข็งแกร่งอันจะช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบสุขและพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืน

๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังแผนภาพที่ ๒.๓

แผนภาพที่ ๒.๖ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์” การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน ๓,๔๒๔ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซีและมอแกน (Kerjcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๕ คน

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำแนกตามจำนวนเขตหมู่บ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์^๑

เขต	หมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมดของ อบต.	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งกลุ่มตัวอย่างใช้หมู่บ้านละ
๑	หมู่บ้านลำพยนต์	๒๖๕	๓๕
๒	หมู่บ้านน้ำวัง	๘๔๐	๓๕
๓	หมู่บ้านตะบองนาค	๓๖๓	๓๕
๔	หมู่บ้านพุลำไย	๓๒๙	๓๕
๕	หมู่บ้านพุนาค	๒๓๑	๓๕
๖	หมู่บ้านโค้งสง่า	๓๙๒	๓๕
๗	หมู่บ้านพุดสะอาด	๙๗	๓๐
๘	หมู่บ้านหนองใหญ่	๓๒๔	๓๕
๙	หมู่บ้านชัยไพรเงิน	๒๗๙	๓๕
๑๐	หมู่บ้านหนองปลาไหล	๓๐๔	๓๕
รวม	๑๐ หมู่บ้าน	๓,๔๒๔ คน	๓๔๕ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะของแบบสอบถาม การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอนและมีลักษณะ ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

^๑พรชัย เทศเจริญ,แบบสรุปผลการใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีครบวาระ วันเลือกตั้ง.องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ๒๕๕๒.(ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ๑) ด้านหลักนิติธรรม ๒) ด้านหลักคุณธรรม ๓) ด้านหลักความโปร่งใส ๔) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ๕) ด้านหลักความรับผิดชอบ ๖) ด้านหลักความคุ้มค่า มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ๑ หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
- ๒ หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ๓ หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ๔ หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ๕ หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามมาหาคุณภาพ โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จากพระไตรปิฎก หนังสือ เอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นกรอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ทำการวิจัย

๒. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามกรอบที่กำหนดไว้

๓. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑. พระมหาวัณณ วรรณัญญ	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
หัวหน้าศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๒. อาจารย์รุ่งอรุณ อบเชย	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๓. ผศ.ดร. วรกฤต เกื่อนช้าง	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
รองหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๔. ผศ.ดร. สุพรต บุญอ่อน	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๕. อาจารย์ศศิทิภิจจ์ อัจฉัย	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

จากนั้น นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๔. หาคความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของความเชื่อมั่น ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๖๐

๕. ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานที่ทำการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่าง

๒. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๕ คน โดยให้นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์แล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์

๓. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วมาตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์แล้วนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหา ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า ที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้น ๒ กลุ่ม และทดสอบค่า เอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ ตัวขึ้นไป

๔. ข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการเขียนความเรียงประกอบตาราง

๕. เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้^๒

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

๔.๒๑ – ๕.๐๐ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
อยู่ในระดับมากที่สุด

๓.๔๑ – ๔.๒๐ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
อยู่ในระดับมาก

๒.๖๑ – ๓.๔๐ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
อยู่ในระดับปานกลาง

๑.๘๑ – ๒.๖๐ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
อยู่ในระดับน้อย

๑.๐๐ – ๑.๘๐ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

^๒ชูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่รวบรวมได้จากประชากรจำนวน ๓๔๕ คนมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

- ๔.๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ๔.๒ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์
- ๔.๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์
- ๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาสถานภาพ โดยทั่วไปของประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

		(n = ๓๔๕)	
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ			
	ชาย	๑๗๗	๕๑.๓๐
	หญิง	๑๖๘	๔๘.๗๐
๒. อายุ			
	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๙๓	๒๗.๐๐
	๒๑ - ๓๐ ปี	๕๗	๑๖.๕๐
	๓๑ - ๔๐ ปี	๑๒๙	๓๗.๔๐
	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๓	๑๕.๔๐
	๕๑ - ๖๐ ปี	๑๓	๓.๘๐
๓. ระดับการศึกษา			
	ประถมศึกษา	๑๒๘	๓๗.๑๐
	ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช.	๑๗๐	๔๙.๓๐
	ปวส. - ปริญญาตรี	๔๗	๑๓.๖๐
๔. อาชีพ			
	รับราชการ	๔๖	๑๓.๓๐
	ธุรกิจส่วนตัว	๑๗	๔.๙๐
	เกษตรกร	๑๕๘	๔๕.๘๐
	รับจ้าง	๔๗	๑๓.๖๐
	อื่น ๆ ระบุ	๗๗	๒๒.๓๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓๐ มีอายุตั้งแต่ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๐ มีระดับการศึกษา ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช. จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓๐ และมีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐

๔.๒ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์

ความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม และรายด้าน จำแนกตามหลักนิติธรรม (การบริหารงานตามกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ด้วยความถูกต้องดีงาม เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม), หลักคุณธรรม (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรยึดมั่นความถูกต้องดีงาม สร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น), หลักความโปร่งใส (กระบวนการทำงานและกฎเกณฑ์ต่างๆ มีการเปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้), หลักการมีส่วนร่วม (การบริหารงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมรับรู้การวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงานร่วมกัน), หลักความรับผิดชอบ (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและผู้บริหารใส่ใจต่อปัญหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม), และหลักความคุ้มค่า (การบริหารการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม), โดยภาพรวม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๘

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม

(n = ๓๔๕)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. หลักนิติธรรม	๓.๕๗	๐.๗๔	มาก
๒. หลักคุณธรรม	๓.๔๗	๐.๗๕	มาก
๓. หลักความโปร่งใส	๓.๓๑	๐.๖๔	ปานกลาง
๔. หลักการมีส่วนร่วม	๓.๕๒	๐.๗๕	มาก
๕. หลักความรับผิดชอบ	๓.๖๑	๐.๗๐	มาก
๖. หลักความคุ้มค่า	๓.๖๕	๐.๗๐	มาก
ภาพรวม	๓.๕๒	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๒$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
 อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรม

(n = ๓๔๕)

ด้านหลักนิติธรรม	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ผู้บริหารปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ	๓.๗๘	๐.๘๑	มาก
๒. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน	๓.๕๑	๑.๐๕	มาก
๓. การบริหารงานมีความชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ	๓.๖๑	๐.๘๘	มาก
๔. มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	๓.๕๐	๐.๘๕	มาก
๕. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	๓.๔๒	๐.๘๔	มาก
ภาพรวม	๓.๕๗	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพายนต์
 อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรม

(n = ๓๔๕)

ด้านคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมบนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม	๓.๕๓	๐.๙๔	มาก
๒. บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี สุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ	๓.๔๙	๐.๙๗	มาก
๓. บุคลากร มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรมและจริยธรรม	๓.๕๒	๐.๙๓	มาก
๔. บุคลากร ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม	๓.๔๘	๐.๙๕	มาก
๕. บุคลากร บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม	๓.๔๑	๐.๙๓	มาก
ภาพรวม	๓.๔๙	๐.๙๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพายนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพายนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
 อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความโปร่งใส

(n = ๓๔๕)

ด้านความโปร่งใส	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ	๓.๑๓	๐.๗๕	ปานกลาง
๒. การบริหารงานกิจกรรมต่างๆมีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะ	๒.๘๘	๑.๐๕	ปานกลาง
๓. กระบวนการทำงานของ อบต.ทำงานอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา พร้อมทั้งจะได้รับการตรวจสอบ	๓.๕๐	๐.๗๗	มาก
๔. เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	๓.๕๒	๐.๘๓	มาก
๕. ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง	๓.๕๑	๐.๘๔	มาก
ภาพรวม	๓.๓๑	๐.๖๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความโปร่งใสโดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ และการบริหารงานกิจกรรมต่างๆ มีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะ สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
 อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

(n = ๓๔๕)

ด้านการมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
		\bar{X}	S.D.	
๑.	เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชน	๓.๕๖	๐.๘๗	มาก
๒.	อบต.มีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน	๓.๕๘	๐.๘๑	มาก
๓.	อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา	๓.๕๑	๐.๘๗	มาก
๔.	อบต.มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน	๓.๕๐	๐.๘๕	มาก
๕.	อบต.มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง	๓.๔๗	๐.๘๑	มาก
ภาพรวม		๓.๕๒	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๒$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบ

(n = ๓๔๕)

ด้านความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีการนำโครงการกิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม	๓.๗๔	๐.๘๓	มาก
๒. อบต. นำโครงการกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการประชาคมไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาประจำปีของอบต.	๓.๖๙	๐.๙๒	มาก
๓. มีการให้บริการต่างๆด้วยความรับผิดชอบต่อสนองความต้องการของประชาชน	๓.๗๘	๐.๙๑	มาก
๔. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน	๓.๕๗	๐.๘๓	มาก
๕. รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจ	๓.๕๒	๐.๘๒	มาก
ภาพรวม	๓.๖๑	๐.๗๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า
จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความคุ้มค่า

(n = ๓๔๕)

ด้านความคุ้มค่า	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อส่วนรวมและชุมชน	๓.๕๗	๐.๘๔	มาก
๒. มีการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงาน	๓.๘๓	๐.๘๑	มาก
๓. การจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความเหมาะสมและ ความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่	๓.๖๘	๐.๗๗	มาก
๔. การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับ ผลงานที่ได้รับ	๓.๖๓	๐.๗๖	มาก
๕. การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	๓.๕๕	๐.๗๐	มาก
ภาพรวม	๓.๖๕	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความคุ้มค่า
โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า
ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก
ทุกข้อ

๔.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ บุคคลที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ

(n = ๓๔๕)

หลักธรรมาภิบาล	เพศ				t	Sig.
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
หลักนิติธรรม	๓.๕๙	๐.๗๕	๓.๕๔	๐.๗๓	๐.๖๖	.๕๐๘
หลักคุณธรรม	๓.๕๘	๐.๗๘	๓.๓๙	๐.๗๐	๒.๒๘	.๐๒๓*
หลักความโปร่งใส	๓.๓๕	๐.๖๖	๓.๒๖	๐.๖๑	๑.๓๕	.๑๗๘
หลักการมีส่วนร่วม	๓.๕๕	๐.๘๗	๓.๕๐	๐.๗๒	๐.๖๕	.๕๑๖
หลักความรับผิดชอบ	๓.๖๐	๐.๗๕	๓.๖๒	๐.๖๖	๐.๒๕	.๘๐๔
หลักความคุ้มค่า	๓.๖๖	๐.๗๕	๓.๖๔	๐.๖๔	๐.๒๓	.๘๒๑
รวม	๓.๕๕	๐.๖๖	๓.๔๙	๐.๕๘	๐.๙๔	.๓๔๗

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันในด้านคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ กลุ่มบุคคลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ

(n = ๓๔๕)

หลักธรรมาภิบาล	ต่ำกว่า ๒๐ ปี		๒๑ - ๓๐ ปี		๓๑ - ๔๐ ปี		๔๑ - ๕๐ ปี		๕๑ - ๖๐ ปี		F	Sig.
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
หลักนิติธรรม	๓.๖๘	๐.๗๐	๓.๔๗	๐.๖๘	๓.๕๑	๐.๗๕	๓.๖๐	๐.๘๑	๓.๕๘	๐.๘๒	๐.๙๓	.๔๔๔
หลักคุณธรรม	๓.๕๘	๐.๗๓	๓.๔๔	๐.๖๘	๓.๔๔	๐.๗๖	๓.๕๐	๐.๘๒	๓.๔๐	๐.๘๕	๐.๖๓	.๖๔๔
หลักความโปร่งใส	๓.๓๐	๐.๖๐	๓.๓๔	๐.๕๗	๓.๒๗	๐.๖๖	๓.๓๓	๐.๖๙	๓.๔๘	๐.๘๔	๐.๓๙	.๘๑๘
หลักการมีส่วนร่วม	๓.๖๖	๐.๖๙	๓.๔๕	๐.๗๕	๓.๔๓	๐.๗๗	๓.๕๙	๐.๗๘	๓.๔๙	๐.๘๑	๑.๕๒	.๑๙๖
หลักความรับผิดชอบ	๓.๖๘	๐.๖๘	๓.๕๙	๐.๖๕	๓.๕๔	๐.๖๘	๓.๖๖	๐.๘๐	๓.๕๔	๐.๙๖	๐.๖๗	.๖๑๔
หลักความคุ้มค่า	๓.๗๗	๐.๖๗	๓.๕๔	๐.๖๑	๓.๖๐	๐.๖๙	๓.๗๐	๐.๗๘	๓.๖๘	๐.๙๕	๑.๒๗	.๒๗๙
รวม	๓.๖๑	๐.๕๙	๓.๔๗	๐.๕๕	๓.๔๗	๐.๖๓	๓.๕๖	๐.๗๐	๓.๕๓	๐.๘๐	๐.๙๑	.๔๖๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ กลุ่มบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๔๕)

หลักธรรมาภิบาล	ประถมศึกษา		ม.๓ - ม.๖ ปวช.		ปวส. - ปริญญาตรี			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
หลักนิติธรรม	๓.๖๑	๐.๗๕	๓.๕๖	๐.๗๐	๓.๔๖	๐.๗๔	๐.๖๘	.๕๐๙
หลักคุณธรรม	๓.๖๐	๐.๘๒	๓.๔๕	๐.๖๖	๓.๓๐	๐.๘๐	๓.๓๔	.๐๓๗*
หลักความโปร่งใส	๓.๓๕	๐.๖๗	๓.๒๙	๐.๖๐	๓.๒๔	๐.๖๘	๐.๕๙	.๕๕๒
หลักการมีส่วนร่วม	๓.๖๑	๐.๘๔	๓.๘๔	๐.๖๘	๓.๔๓	๐.๗๔	๑.๔๗	.๒๓๐
หลักความรับผิดชอบ	๓.๖๔	๐.๗๖	๓.๖๑	๐.๖๕	๓.๕๐	๐.๗๖	๐.๖๘	.๕๐๘
หลักความคุ้มค่า	๓.๗๐	๐.๗๔	๓.๖๔	๐.๖๔	๓.๕๘	๐.๗๕	๐.๕๕	.๕๗๘
รวม	๓.๕๙	๐.๖๘	๓.๕๑	๐.๕๕	๓.๔๒	๐.๖๘	๑.๓๖	.๒๕๗

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาไฟ จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกันในด้านคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่น ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
โดยภาพรวมระดับการศึกษา

(n = ๓๔๕)

ระดับการศึกษา	ระดับการศึกษา			
	\bar{X}	ประถมศึกษา	ม.๓ - ม.๖ ปวช.	ปวส. - ปริญญาตรี
		๓.๖๐	๓.๔๕	๓.๓๐
ประถมศึกษา	๓.๖๐	-	๐.๑๕	๐.๓๐*
ม.๓ - ม.๖ ปวช.	๓.๔๕	-	-	๐.๑๕
ปวส. - ปริญญาตรี	๓.๓๐	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ประชาชนที่จบระดับประถมศึกษาที่มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ในด้านคุณธรรม มากกว่า ปวส. - ปริญญาตรี อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ประชาชนมีระดับความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ บุคคลที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๔๕)

หลักธรรมาภิบาล	รับราชการ		ธุรกิจส่วนตัว		เกษตรกร		รับจ้าง		อื่นๆ ระบุ		F	Sig.
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
หลักนิติธรรม	๓.๗๒	๐.๗๑	๓.๕๑	๐.๖๙	๓.๔๗	๐.๗๙	๓.๕๕	๐.๖๕	๓.๖๙	๐.๖๘	๑.๗๐	.๑๕๐
หลักคุณธรรม	๓.๖๒	๐.๗๘	๓.๔๘	๐.๖๙	๓.๔๖	๐.๗๖	๓.๓๘	๐.๗๖	๓.๕๓	๐.๗๒	๐.๗๑	.๕๘๘
หลักความโปร่งใส	๓.๓๕	๐.๕๖	๓.๓๙	๐.๕๗	๓.๓๒	๐.๖๙	๓.๒๘	๐.๖๒	๓.๒๖	๐.๖๒	๐.๒๒	.๙๒๖
หลักการมีส่วนร่วม	๓.๕๗	๐.๗๐	๓.๕๖	๐.๖๘	๓.๔๘	๐.๘๐	๓.๕๐	๐.๗๓	๓.๕๙	๐.๗๓	๐.๓๖	.๘๓๓
หลักความรับผิดชอบ	๓.๖๖	๐.๖๓	๓.๖๒	๐.๕๑	๓.๕๖	๐.๗๖	๓.๖๔	๐.๖๗	๓.๖๕	๐.๖๙	๐.๓๖	.๘๓๙
หลักความคุ้มค่า	๓.๖๓	๐.๗๐	๓.๖๙	๐.๗๖	๓.๖๒	๐.๗๒	๓.๖๖	๐.๖๓	๓.๗๒	๐.๖๗	๐.๒๖	.๙๐๑
รวม	๓.๕๙	๐.๕๘	๓.๕๔	๐.๕๖	๓.๔๘	๐.๖๖	๓.๕๐	๐.๖๑	๓.๕๗	๐.๖๐	๐.๔๔	.๗๗๙

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์

ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ จำนวนปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์

(n = ๓๔๕)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางแก้ไขการบริหารงาน
<p>๑. หลักนิติธรรม บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบข้อกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล</p>	<p>องค์การบริหารส่วนตำบลจัดอบรมให้บุคคลบางส่วนที่ยังไม่ทราบในข้อกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไปในทิศทางเดียวกัน คือ ยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่ชอบธรรม</p>
<p>๒. หลักคุณธรรม บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมและบางส่วนยังเห็นแก่พวกพ้องของตนเอง</p>	<p>องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล</p>

(n = ๓๔๕)

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางแก้ไขการบริหารงาน
<p>๓. หลักความโปร่งใส การบริหารงานในบางขององค์การริงานส่วนตำบลไม่มีความชัดเจนในเรื่องของงบประมาณที่นำไปใช้และผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ</p>	<p>องค์การบริหารงานส่วนตำบลควรเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความชัดเจนในการนำงบประมาณไปใช้จ่าย และการนำงบประมาณไปใช้นั้นให้มีความคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับและกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นพร้อมที่จะตรวจสอบได้</p>
<p>๔. หลักการมีส่วนร่วม การทำงานในบางเรื่องไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพและไม่ครอบคลุมในการปฏิบัติงาน</p>	<p>องค์การบริหารงานส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้การบริหารงานมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและให้องค์การบริหารงานส่วนตำบลเปิดใจกว้างในการรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ จากทุกภาคส่วน</p>
<p>๕. หลักความรับผิดชอบ บุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานตามความรู้สึกของตนเองโดยไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และไม่คำนึงถึงผลงานที่ออกมา</p>	<p>บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม การให้บริการต่างๆ ควรให้ด้วยความจริงใจ</p>
<p>๖. หลักความคุ้มค่า การจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความทั่วถึงไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง</p>	<p>องค์การบริหารงานส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณในการบริหารงานให้มีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนให้มากที่สุดและจัดสรรงบประมาณไปพัฒนาชุมชนให้ทั่วถึงตามความเร่งด่วนของชุมชนนั้น ๆ โดยไม่คำนึงถึงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง</p>

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และเพื่อศึกษา ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงหลวง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ เคอร์ซีและมอแกน (Kerjcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และมีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ ๐.๕ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน ๓๔๕ คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ ๐.๙๘๕ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้น ๒ กลุ่ม และทดสอบค่า เอฟ (F- test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ ตัวขึ้นไป ผลการศึกษาสามารถสรุป อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓ มีอายุตั้งแต่ ๓๑ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔ มีระดับการศึกษา ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช. จำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็น ร้อยละ ๔๙.๓ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๒$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสรุปเป็นรายด้านดังนี้

๑) หลักนิติธรรม (การบริหารงานตามกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ด้วยความถูกต้อง ความดีงามเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม) ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ด้านหลักคุณธรรม (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรยึดมั่นความถูกต้อง ดีงาม สร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น) ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๔๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) หลักความโปร่งใส (กระบวนการทำงานและกฎเกณฑ์ต่างๆ มีการเปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้) ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๓๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ และการบริหารงานกิจกรรมต่างๆ มีการสรุปและเปิดเผย ต่อสาธารณะ สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมาก

๔) หลักการมีส่วนร่วม (การบริหารงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมรับรู้ การวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงานร่วมกัน) ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๒$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕) หลักความรับผิดชอบ (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและผู้บริหารใส่ใจต่อ ปัญหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม) ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๖) หลักความคุ้มค่า (การบริหารการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม) ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ตามสมมติฐาน ดังนี้

เพศ จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันในด้านคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อายุ จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

ระดับการศึกษา จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม ประชาชนมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วน ส่วนด้านอื่นๆ ประชาชนมีระดับความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

อาชีพ จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ มีปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ในแต่ละด้าน ดังนี้

๑. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ของด้านหลักนิติธรรม

ปัญหา อุปสรรค

- ๑) ผู้บริหารเลือกใช้งาน เลือกปฏิบัติในแต่ละบุคคล
- ๒) ผู้บริหารยังบริหารงานด้วยอารมณ์
- ๓) การทำงานยังไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ใช้ระบบอุปถัมภ์ ขาดความยุติธรรม

ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน

- ๑) มีการกระจายอำนาจการทำงานให้เสมอภาค ครอบคลุมพื้นที่
- ๒) ผู้บริหารต้องมีการสัมมนา ติดตามการทำงานเจ้าหน้าที่พนักงาน ให้สมกับเป็นเจ้าหน้าที่ของประชาชน
- ๓) การรับบุคคลทำงานต้องเลือกบุคคลที่รักงานด้านบริการ เพื่อที่จะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชน

๒. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ด้านหลักคุณธรรม

ปัญหา อุปสรรค

- ๑) การทำงานของพนักงานยังขาดความความทุ่มเท และเสียสละ
- ๒) ความเสมอภาคของพนักงานทุกคน ยังไม่ทั่วถึง
- ๓) มีการแบ่งพรรคพวกในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน

- ๑) รับผิดชอบต่อหน้าที่ ต้องรู้จักการเสียสละ อุทิศเวลาให้กันสังคมโดยรวม
- ๒) ตระหนักในหน้าที่ เสริมสร้างจิตสำนึกในการทำงาน
- ๓) การบริหารงานต้องเป็นกลาง เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวเห็นแก่พวกพ้อง

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ด้านหลักความโปร่งใส

ปัญหา อุปสรรค

- ๑) มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์
- ๒) การตรวจสอบภายใน ยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร
- ๓) ความโปร่งใส ยังไม่ครอบคลุมทั้งหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน

- ๑) ควรมีการตรวจสอบได้ในทุกกรณี
- ๒) ควรมีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน
- ๓) ควรมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ทุกหน่วยงาน

๔. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ปัญหา อุปสรรค

- ๑) ขาดการถ่ายทอดนโยบาย จึงทำให้บุคลากรหรือพนักงานระดับล่างที่ไม่ได้ ร่วมงานอย่างใกล้ชิด ไม่มีโอกาสรับรู้
- ๒) ยังขาดความร่วมมือจากบุคลากร หรือพนักงานทุกระดับ
- ๓) ขาดความเอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน

- ๑) ควรให้บุคลากรหรือพนักงานมีส่วนร่วมในการเลื่อนตำแหน่งกับผู้บังคับบัญชา
- ๒) บุคลากรหรือพนักงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร
- ๓) ควรให้บุคลากรหรือพนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อการสร้างสรรค์ งานที่ดีต่อไป

๕. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ด้านหลักความรับผิดชอบ

ปัญหา อุปสรรค

- ๑) ในบางครั้งผู้บริหารมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ทำอยู่
- ๒) มีการก้าวท้าวในการทำงานของผู้อื่น
- ๓) บุคลากรหรือพนักงานบางคนยังมีความรับผิดชอบในการทำงานน้อย เช่น การตรงต่อเวลา การตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน

- ๑) ควรที่จะมอบหมายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน และเหมาะสม กับตำแหน่งงาน
- ๒) ควรช่วยกันรับผิดชอบทรัพย์สินของหน่วยงาน เสมือนทรัพย์สินของตัวเอง
- ๓) ควรมีการรับผิดชอบเฉพาะงานที่ตนเองทำ ไม่ควรก้าวท้าวงานของผู้อื่น

๖. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ด้านหลักความคุ้มค่า

ปัญหา อุปสรรค

- ๑) บุคลากรหรือพนักงานบางท่านไม่ทุ่มเทในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร

- ๒) การปฏิบัติงานควรยึดหลักความไม่ประมาทเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ๓) มีการนำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว

ข้อเสนอแนะในการบริหารงาน

- ๑) ผู้บริหารควรยึดหลักการบริหารธรรมาภิบาลอยู่เสมอ
- ๒) การปฏิบัติงานควรยึดหลักความไม่ประมาทเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ๓) ควรมีการปรับปรุง ซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ที่พอใช้ได้อยู่เสมอเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการทำงาน

๕.๑.๕ แนวทางการพัฒนาในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

การพัฒนาในการบริหารงานของราชการส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้จักสามัคคีและร่วมกันเป็นกำลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยพิบัติที่อาจมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย เพื่อมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็น

ประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีขบวนการให้ประชาชนได้ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

๕. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารการจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ให้ใช้ของคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมได้ ดังนี้ คือ รณรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

๕.๒ อภิปรายผลวิจัย

๕.๒.๑ การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหาร พนักงานราชการ เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ใช้หลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๕๒$) ซึ่งสอดคล้อง

กับผลงานวิจัยของ **ธันษัย รัตนไทรแก้ว** วิจัยเรื่อง การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งพบว่าโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าทั้งผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกษ จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดีมีประสิทธิภาพ ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเมื่อพิจารณารายด้านมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) หลักนิติธรรม จากการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกษ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกษ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระจริฎ จิรสุโก (เมืองประทับ)** ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่า การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย ในด้านนิติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการบริหารตามหลักนิติธรรมมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารเทศบาลให้ความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเน้นความเป็นธรรมตามระเบียบของทางราชการ เพื่อปลูกฝังให้บุคลากรของเทศบาลเคารพกฎระเบียบ และกฎหมาย การบริหารงานตามหลักนิติธรรมนี้ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **เบญจวรรณ วันดีศรี** ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งพบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม มีธรรมาภิบาลระดับสูง

๒) หลักคุณธรรม จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกษ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรมโดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๔๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกษ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้าราชการมีศีลธรรมและจริยธรรม ยึดมั่นหลักการ ต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อองค์การและประชาชน มีหลักการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยุติธรรม ซึ่งถือว่าโดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพิกษ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักคุณธรรม ระดับที่มีความคิดเห็นมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ

เบญจวรรณ วันดีศรี ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ดมี ธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม มีธรรมาภิบาลระดับสูง

๓) หลักความโปร่งใส จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความโปร่งใสโดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ และการบริหารงานกิจกรรมต่างๆ มีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะ สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าการบริหารให้ความสำคัญต่อหลักความโปร่งใส ให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปฏิบัติตนอยู่ในหลักคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรม ซึ่งถือว่า โดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ ธินิตา วิฑิตภากร ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม พบว่า ความโปร่งใสของเทศบาลตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานเทศบาล ๑) การเปิดเผยข้อมูล ๒) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ ๓) ความรับผิดชอบในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ๔) การให้ประชาชนติดตาม ตรวจสอบการบริหารงาน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรัชย์ นาทองไชย ได้วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานของคณะเทศมนตรี ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลธัญญา และประชาชนในเขตเทศบาล ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรีบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และต่างพอใจ เห็นด้วยที่คณะเทศมนตรีนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในหลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยติดประกาศ ประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าว/เสียงตามสาย และวารสาร

๔) หลักการมีส่วนร่วม จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๒$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักการมีส่วนร่วมในระดับมาก ที่มุ่งให้ความสำคัญเรื่อง การบริหารงานและกิจกรรมต่างๆ มีการสรุปรายงานอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ มีความถูกต้องโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถตรวจสอบได้ นโยบายการบริหารงานมีความชัดเจนไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อทุกหน่วยงาน รวมถึงมีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างทั่วถึง การตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และเปิดโอกาสให้บุคลากร องค์การภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงประชาชนติดตามตรวจสอบการบริหารงานและผลสัมฤทธิ์ ซึ่งถือว่า โดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงาน วิจัยของ **เสนาะ สภาพไทย พ.ท.** วิจัยเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนเสนาธิการทหารบก จะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล มีความสำคัญอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม และด้านคุณธรรม และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **รัชชา ศานติยานนท์** ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย พบว่า การบริการจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกัน ก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดี

๕) หลักความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความรับผิดชอบในระดับมาก ณ ระดับหนึ่งในเรื่องความ

เอาใจใส่ต่อปัญหาของบุคลากรและสังคมอย่างจริงจัง และนำปัญหาการศึกษาเพื่อการแก้ไข การจัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง มีการใช้เวลาการปฏิบัติงานที่อย่างเหมาะสม ไม่เลือกปฏิบัติและให้บริการต่างๆ ด้วยความรับผิดชอบตบสนองความต้องการของสังคม และมีการติดตามประเมินผลและจัดการกับผลการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องการนำนโยบาย โครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการอย่างเร่งด่วน และบุคลากรในองค์กรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีคุณภาพภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งถือว่า โดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบลลำพูน อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ **รักษา ศานติยานนท์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่า การบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา ในปัจจุบันจะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดี และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ)** ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย ในด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า บุคลากรของเทศบาลควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และให้บริการต่างๆ ด้วยความจริงใจ

๖) หลักความคุ้มค่า จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบลลำพูน อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบลลำพูน อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความคุ้มค่าในระดับมาก ที่มุ่งให้ความสำคัญเรื่องมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและสังคม มีการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพและมีคุณค่าแก่องค์กรอย่างเท่าเทียมกัน มีการใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและสังคม มีการจัดสรรตำแหน่งอัตรากำลังของบุคลากรมีความเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ มีการปฏิบัติงานได้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นหลักสำคัญ และผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ

ซึ่งถือว่า โดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ผลงานวิจัยของ **สุภัทรมาศ จรรย์เวชช์วัฒนา** ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า เทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและกระจายพัฒนาอย่างทั่วถึง ไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการต่างๆ ส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนแต่เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **อรพินท์ ส孚โชคชัย** ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาล ในระดับตำบลและหมู่บ้าน พบว่า เลือก อบต. ชมพู่ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับ อบต. ซึ่งเลือกประยุกต์หลัก ธรรมาภิบาล ๔ หลักได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า ส่วนอีกสองหลักคือ หลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรม ยังไม่ได้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องนามธรรม

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๔ ด้าน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมที่แตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) เพศที่แตกต่างมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ แตกต่างกันในด้านคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มัทนา เหลืองนาคทองดี ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย” โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล มากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **วิภาศรี คงเกลี้ยง**

ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของผู้รับบริการที่มีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่” พบว่า ประชาชนที่มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่ ภายหลังจากที่อำเภอทั้ง ๔ อำเภอได้มีการปรับปรุงการบริหารและการบริการของอำเภอ ตามแนวทางของการรื้อปรับระบบแล้ว ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานทะเบียนอำเภอมิติใหม่ คือ อายุ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

๒) อายุที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันทุกด้านซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **มัทนา เหลืองนาคทองดี** ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย” โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล มากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย และยังไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **วิภาศรี คงเกลี้ยง** ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ทัศนคติของผู้รับบริการที่มีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่” พบว่า ประชาชนที่มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่ ภายหลังจากที่อำเภอทั้ง ๔ อำเภอได้มีการปรับปรุงการบริหารและการบริการของอำเภอ ตามแนวทางของการรื้อปรับระบบแล้ว ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานทะเบียนอำเภอมิติใหม่ คือ อายุ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ เนื่องจากการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศ จะเป็นเพศใดก็สามารถปฏิบัติงานได้เหมือนกัน

๓) ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกันในด้านคุณธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นประชาชนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **เสนาะ สภาพไทยพ.ท.** ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” พบว่า นักเรียนเสนาธิการทหารบกที่มี ระดับรายได้ ต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลแตกต่างกัน และยังไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **วิภาศรี คงเกลี้ยง** ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ทัศนคติของผู้รับบริการที่มีต่องาน

ทะเบียนในอำเภอมิติใหม่” พบว่า ประชาชนที่มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่ ภายหลังจากที่อำเภอทั้ง ๔ อำเภอได้มีการปรับปรุงการบริหารและการบริการของอำเภอ ตามแนวทางของการรื้อปรับระบบแล้ว ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานทะเบียนอำเภอมิติใหม่ คือ รายได้ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

๔) อาชีพที่แตกต่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **ชูศักดิ์ อุปันท์** ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการอำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการอำเภอภูสิงห์ ในด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับสูง ข้อมูลเบื้องต้นของข้าราชการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง อัตราเงินเดือน อายุราชการของข้าราชการ และสังกัดกระทรวงที่แตกต่างกัน จะไม่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ในการทำงานเพื่อสังคมหรือการทำงานบริการนั้น ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่พนักงานของรัฐควรที่จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่พนักงาน ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ซึ่งถือได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนกว่าหน่วยงานอื่นซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

๒. ในด้านบริการควรให้ความเสมอภาคแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมา ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ความทุกข์ของประชาชนเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ

๓. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนในการพัฒนาอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมและสามารถนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติเป็นรูปร่างตามความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม

๔. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในความรับผิดชอบการบริหารงานส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ แสดงความคิดเห็นในแต่โครงการที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มของตนเอง เพราะประชาชนเท่านั้นเป็นผู้ปัญหาของตนเอง และได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีการแสดงออกซึ่งผลงานที่ประชาชนทำ การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พร้อมได้รับการตรวจสอบ

๕. ควรจัดให้มีการเชิญชวนประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้เข้าร่วมประชุม หรือแสดงประชามติในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพราะประชาชนเป็นเจ้าของ อาจจะมีความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. รณรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

๒. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้

๓. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างโดยรวมขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๗ ตำบล เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลเหมือน หรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้

๒. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

๓. ควรศึกษาในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น หลักอิทธิบาท ๔, หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักสาราณียธรรม ๖ เป็นต้น มาใช้ร่วมกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กฤษ เพิ่มทันจิตต์. หลักการและแนวทางการบริหารงานยุคใหม่ ภายใต้ภูมิทัศน์ การแข่งขันใหม่
ข้อสังเกตเชิงวิจารณ์ ภายใต้กรอบคุณค่าทางสังคมและพุทธธรรม และแนวทางการ
บริหารแนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๗.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. มาตรฐานการก่อสร้าง บุรณะ และการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๗.

กิติมา ปรีดีดิตรก. ทฤษฎีการบริหารองค์กร. กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, ๒๕๒๗.

โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์, ๒๕๔๒.

_____. โกวิท พวงงาม. มิติใหม่การปกครองท้องถิ่นวิสัยทัศน์การกระจายอำนาจและ
การบริหารงานท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม;
๒๕๕๐

จรัส สุวรรณเวลา. จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. ปฏิรูประบบการคลังไทย : การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๘.

เจริญ เจษฎาวัดย์. การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล (setting good governance standards).
กรุงเทพมหานคร : บริษัท พอดี จำกัด, ๒๕๔๕.

ชัยวัฒน์ สุวิชัย. ธรรมาภิบาลกับคอร์ปชั่นในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้น
ติ้งแดนด์พับลิชชิ่ง (มหาชน), ๒๕๔๖.

ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล. องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคม.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๒๔.

- ชูวงศ์ ฉายะจินดา. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์เนศพรินทร์ตั้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๓๙.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.
- ชำนาญ ยุวบูรณ์. การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการปกครองของกฎหมายไทย. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓.
- ไชยวัฒน์ คำชู. การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕).
- ติน ปรัชญพฤกษ์. ศัพทรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : หจก. สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๔.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.
- ธีรยุทธ บุญมี. ธรรมนูญแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กัญญาหะประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สายธาร, ๒๕๔๑.
- ธีรยุทธ ฟิ่งเกียรติ. สถิติเบื้องต้นและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, ๒๕๔๕.
- บุญอริ ยีหมะ. การเมืองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. การสร้างธรรมาภิบาล (good governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- ปฐม ตาคะนันท์. คณะสงฆ์สร้างชาติ สมัยรัชกาลที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๕๑.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา, ๒๕๒๖.
- ประมวล รุจนเสรี. การบริหาร-การจัดการที่ดี (Good Governance). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาฬหบูชาดินแดง, ๒๕๔๒.
- ประยูร อาษานาม. คู่มือวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.
- ประเวศ วะสี. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ราชบัณฑิต). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัต**.

กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ). **โชคดีมีโอกาสดำตามรอยพระยุคลบาท โดยทศพิธราชธรรม**.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป,อ,ปยุตฺโต). **การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)**. พิมพ์ครั้งที่ ๗.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๓,

_____ **มองสันติภาพโลก ผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๒.

_____ **ธรรมนูญชีวิต (A Constitution For Living)**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๐.

_____ **สลายความขัดแย้ง – สังคมศาสตร์ที่ยั่งยืนถึงธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร :

บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๙.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖.

พระราชกฤษฎีกา (เฉลิมชัย ชยมงคลโล). **หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์**. กรุงเทพมหานคร :

ชัยมงคลพรินติ้ง, ๒๕๔๘.

พระราชวรมนิ (ประยูรค์ ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔.

กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘.

พฤทธิสถาน ชุมพล. **คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (Concept in Contemporary Political**

Science). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ. **เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๒๙.

_____ **การศึกษาของโลก หนังสือชุดหมุนล้อธรรมจักรของพุทธทาส**. กรุงเทพมหานคร :

ธรรมสภา, ๒๕๔๕.

_____ **ธรรมกับการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๗.

พิทยา บวรวัฒนา. **การบริหารเชิงบูรณาการ**. นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.

พิทยา สุนทรวิภาต. **การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล**.

กรุงเทพมหานคร, : ๒๕๔๕.

พิสนุ ฟองศรี. **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมฟ้าการพิมพ์,

๒๕๔๙.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. แนวคิดทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ (Concepts Theories and Principles of Public Administration). พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๙.
- มัลลิกา ต้นสอน. การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. การจัดการสมัยใหม่ (Modern Management). กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๙.
- รัชนา ศานติยานนท์. รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- รุจิร ภู่อสาร และจันทราณี สวงนาม. การบริหารการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บิ๊ค พอยท์, ๒๕๔๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- ลิขิต ธีรเวคิน. รายงานเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.
- วัชร ไชยสาร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๔.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารงานพัฒนาชนบท การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาสภาพตำบล : สาเหตุและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอเดียเนสโตร์, ๒๕๓๖.
- _____ . การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย. กรุงเทพมหานคร : โฟร์เพช, ๒๕๔๕.
- วิญญู อังคนารักษ์. แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๙.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ทิพยสุทธิ, ๒๕๔๒.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. การบริหารและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๙.
- _____ . ทฤษฎีองค์การฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- สถาบันพระปกเกล้า. ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๙.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (good governance) กับการพัฒนาราชการ. กรุงเทพมหานคร : หจก.ไอเดีย สแควร์, ๒๕๔๕.

- สนั่น มีสัจธรรม. **ปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยศึกษานิเทศก์.** สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอในเขตการศึกษา ๑๑. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๗.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พระมงคลวิเสสภกา.** พิมพ์ครั้งที่ ๒๑.
กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวง วชิรญาณวงศ์. **การปกครองแนวพุทธศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. **นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ.** พิมพ์ครั้งที่ ๙.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๒.
- สมพันธ์ เตชะอิก และคนอื่นๆ. **แนวความคิดประชาคมตำบล.** กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๔.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารเชิงกลยุทธ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บรรณกิจ,
๒๕๔๔.
- สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัติ สมาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)**
- สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.
๒๕๔๐.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๐.
- สุทธิพร บุญส่ง. **คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
ทริปเฟล็ด กรุ๊ป, ๒๕๕๐.
- สุธี สุทธิสมบูรณ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.
- สุปรีชา กมลาศน์. **พลอากาศโท. หม่อมหลวง. กลยุทธ์การบริหาร.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕.
- หยุด แสงอุทัย. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก,
๒๕๓๕.
- อรพินท์ สไพชคชัย และคณะ. **แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงาน
ส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๓.
- อุทัย หิรัญโต. **การปกครองท้องถิ่นไทย.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.

(๒) บทความ :

ไพบูรณ์ ช่างเรียน. การคลังท้องถิ่น : ปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาชนบท. นิตยสารการทำเรือ
๓๔ , ๒๕๓๐.

ประเวศ วะสี. “ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม (สังคมสันติ
ประชาธรรม)” ในรวมบทความ ๒๐ ปี ปาฐกถาพิเศษ ป่วย อังภากรณ์, รวบรวมโดยคณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : Openbooks, ๒๕๕๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). “พระพุทธศาสนากับหลักธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๑
ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม ๒๕๕๐) : ๑๑-๑๖.

_____ . “พระพุทธศาสนากับหลักธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๕๐) :
๕-๑๐.

อรพินท์ สพอโชคชัย. “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานที่ตีอาร์ไอ, ฉบับที่ ๒๐
(มกราคม ๒๕๕๑) : ๒.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์. “ธรรมาภิบาลในความหมายภาครัฐ เอกชน และประชาชน.กรณีโครงการ
โรงงานไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน“หินกรูด”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
สาขาวิชารัฐศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

เดือนใจ ฤทธิจักร. “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากร
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐,
ชนันชัย รัตน์ไตรแก้ว. “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัด
นครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๘.

ธินิตา จูติภากร. “การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลตำบลและ
องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.

นภดล สุรนครินทร์. “การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชน
จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

เบญจวรรณ วันดีศรี. การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลใน
จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อ
การพัฒนามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๖.

- ประดิษฐ์ บอดี้จิ้น. กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ๒๕๓๘.
- พระจริญ จิรสุโภ (เมืองประทับ). “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย
 จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** (รัฐประศาสนศาสตร์).
 กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- รพีส์ แสงผ่อง. “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริการและ
 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
 บัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๗.
- รับขวัญ ภาคภูมิ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับ
 กับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๗.
- วิศรา รัตนสมัย. การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้
 อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดสงขลา. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.**
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.
- วิวัฒน์ รุจีปเวสน์. “การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล”. **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต.**
 บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- ศิริพงษ์ มุขศรี. “การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.
- สยุมพร ปญญาคม. “การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) กับหลักพระพุทธศาสนา”. **สารนิพนธ์
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- สมจิตร แก้วนาถ. การพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการประกันคุณภาพหลักสูตร
 ฝึกอบรมของกองทัพอากาศ. **ปริญญาานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑.
- สมรัก บุญเรือ. “เจตคติของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา
 นอกโรงเรียนจังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต.**
 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน
 องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. **วิทยานิพนธ์
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สิริวิภา ศรีปลั่ง. “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงาน
 ของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”. **วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.

สุทธิชัย จรูญเนตร. ประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร

ส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒.

สุรัชย์ นาทองไชย. “สภาพการบริหารของคณะเทศมนตรี ตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาล

ตำบลรัฐญา อำเภอภมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.

สุภัทรมาศ จริยเวชช์วัฒนา. “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาล

ตำบลบ้านฉาง”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

วิทยาลัย การบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

เสนาะ สภภาพไทย. พ.ท. “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนสหศึกษาทหารบก”.

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.

อภิชาติ โชติชัยवालกุล. “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล

กรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการศึกษาอิสระ

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

(๔) งานวิจัย :

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. งานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (indicators of good governance).

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖.

มัทนา เหลืองนาคทองดี. “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจ

ไทย”. งานวิจัย. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๑๔.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยรามคำแหง. “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น”. รายงานการวิจัย. (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

(๕) เอกสารอัดสำเนา

พรชัย เทศเจริญ,แบบสรุปผลการใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีครบ

วาระ วันเลือกตั้ง.องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ๒๕๕๒.(ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

สมบูรณ์ สิงห์ขาว, คำแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์. องค์การ

บริหารส่วนตำบลลำพยนต์ ๒๕๕๒.(ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม)

องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖. ๒๕๕๓. (ถ่ายเอกสาร

เย็บเล่ม)

๒. ภาษาอังกฤษ

Daniel. Wit. **A Comparative Sursey of Local Government and Administration.**

Bangkok:Kurusapha, 1967.

Price. Alan. **Human Resourec Management.** In a Business Context. 2 edition. London :

Thomson Learning, 2004.

William A. Robson. "Local Govenment." **Encyclopaedia of Social Science. Vol.x.** New

York : The Macmillan Co,1953.

๓. สารนิเทศจาก World Wide Web

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐,"

<http://th.wikipedia.org/wiki/>, [เข้าถึงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๑. พระมหาวรญาณ วรณฺฑ	<p>ตำแหน่งหน้าที่การงาน
หัวหน้าศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์</p>
๒. อาจารย์รุ่งอรุณ อบเชย	<p>ตำแหน่งหน้าที่การงาน
รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์</p>
๓. ผศ.ดร. วรกฤต เกื่อนช้าง	<p>ตำแหน่งหน้าที่การงาน
รองหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์</p>
๔. ผศ.ดร. สุพรต บุญอ่อน	<p>ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์</p>
๕. อาจารย์ศศิกิจจ์ อ่ำจ้อย	<p>ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์</p>

ภาคผนวก ข
ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล	
	๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปลผล
หลักนิติธรรม							
๑. ผู้บริหารปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. การบริหารงานมีความชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักคุณธรรม							
๑. ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมบนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ สุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. บุคลากร มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรมและจริยธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. บุคลากร ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. บุคลากร บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักความโปร่งใส							
๑. มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. การบริหารงานกิจกรรมต่างๆมีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. กระบวนการทำงานของ อบต.ทำงานอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา พร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล	
	๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปลผล
หลักการมีส่วนร่วม							
๑. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. อบต. มีการจัดเวทีที่ประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. อบต. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. อบต. มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักความรับผิดชอบ							
๑. มีการนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้
๒. อบต. นำโครงการกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการประชาคมไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาประจำปี ของ อบต.	๑	๑	๑	๑	๑	๐.๘	ใช้ได้
๓. มีการให้บริการต่างๆด้วยความรับผิดชอบต่อสนองความต้องการของประชาชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายขององค์กร	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักความคุ้มค่า							
๑. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. มีการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. การจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความเหมาะสมและความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ได้รับ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕. การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

—

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	A1	4.1000	.9229	30.0
2.	A2	3.8333	.9499	30.0
3.	A3	3.7000	.7944	30.0
4.	A4	3.9000	.8449	30.0
5.	A5	3.4000	.8944	30.0
6.	B1	3.7333	.9444	30.0
7.	B2	3.4333	.8584	30.0
8.	B3	3.6333	1.0334	30.0
9.	B4	3.4333	.9353	30.0
10.	B5	3.2000	.9965	30.0
11.	C1	3.2667	.9072	30.0
12.	C2	2.7000	.9879	30.0
13.	C3	3.5000	.7768	30.0
14.	C4	3.6000	.8137	30.0
15.	C5	3.4000	.7701	30.0
16.	D1	3.6667	.7581	30.0
17.	D2	3.5000	.9377	30.0
18.	D3	3.6000	.8944	30.0
19.	D4	3.6667	.7581	30.0
20.	D5	3.6667	.8841	30.0
21.	E1	3.5333	.7303	30.0
22.	E2	3.7333	.9803	30.0
23.	E3	3.9667	.7649	30.0
24.	E4	3.5667	.7739	30.0
25.	E5	3.2000	.8052	30.0
26.	F1	3.4000	.9322	30.0
27.	F2	3.7333	.7849	30.0
28.	F3	3.2000	.8052	30.0
29.	F4	3.4000	.9322	30.0
30.	F5	3.7333	.7849	30.0

N of

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	106.4000	318.1793	17.8376	30

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 30

Alpha = .9608

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไป ใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

๓. กรุณาตอบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล

ขอเจริญพรขอขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม

พระจรัณ ธีรปัญญา (เวฬุวาปี)

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับข้อมูลจริงของท่าน

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๑ - ๓๐ ปี

๓๑ - ๔๐ ปี

๔๑ - ๕๐ ปี

๕๑ - ๖๐ ปี

ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช.

ปวส. - ปริญญาตรี

ปริญญาโท - ปริญญาเอก

๔. อาชีพ

รับราชการ

ธุรกิจส่วนตัว

เกษตรกร

รับจ้าง

อื่น ๆ ระบุ

ตอนที่ ๒ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์
อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียง
คำตอบเดียว

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. หลักนิติธรรม						
๑.๑	ผู้บริหารปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ					
๑.๒	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้กับชุมชน					
๑.๓	การบริหารงานมีความชัดเจนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ					
๑.๔	มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ					
๑.๕	การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย					
๒. หลักคุณธรรม						
๒.๑	ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมบนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม					
๒.๒	บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ สุภาพอ่อนโยน และมีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ					
๒.๓	บุคลากร มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรมและจริยธรรม					
๒.๔	บุคลากร ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม					
๒.๕	บุคลากร บริหารงานโดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. หลักความโปร่งใส						
๓.๑	มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ					
๓.๒	การบริหารงานกิจกรรมต่างๆมีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะ					
๓.๓	กระบวนการทำงานของ อบต.ทำงานอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา พร้อมทั้งจะได้รับการตรวจสอบ					
๓.๔	เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล					
๓.๕	ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง					
๔. หลักการมีส่วนร่วม						
๔.๑	เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชน					
๔.๒	อบต.มีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน					
๔.๓	อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา					
๔.๔	อบต.มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน					
๔.๕	อบต.มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง					
๕. หลักความรับผิดชอบ						
๕.๑	มีการนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม					
๕.๒	อบต.นำโครงการกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการประชาคมไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาประจำปีของ อบต.					
๕.๓	มีการให้บริการต่างๆด้วยความรับผิดชอบตอบสนองความต้องการของประชาชน					
๕.๔	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน					
๕.๕	รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจ					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๖. หลักความคุ้มค่า						
๖.๑	ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและชุมชน					
๖.๒	มีการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงาน					
๖.๓	การจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความเหมาะสมและความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่					
๖.๔	การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ได้รับ					
๖.๕	การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์

๑. ด้านหลักนิติธรรม

.....

.....

๒. ด้านหลักคุณธรรม

.....

.....

๓. ด้านหลักความโปร่งใส

.....

.....

๔. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

.....

.....

๕. ด้านหลักความรับผิดชอบ

.....

.....

๖. ด้านหลักความคุ้มค่า

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อผู้วิจัย : พระจรูญ ธีรปญโญ (เวฬุวาปี)
- เกิดเมื่อ : วันพุธ ที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
- สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ ๙ ตำบลหนองไผ่ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ๖๑๑๓๐
- อุปสมบทเมื่อ : วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ณ พัทธสีมา วัดเทพนม ตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
- สังกัด : วัดถ้ำพรสวรรค์ ตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๙๐
- การศึกษาพระปริยัติธรรม : น.ธ.เอก สำนักเรียนวัดถ้ำพรสวรรค์ ตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖
- การศึกษาสายสามัญ : มัธยมศึกษาตอนปลาย : ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๑๙๐
พุทธศาสตรบัณฑิต (เอกครุศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่น ๕๔
- เข้าศึกษา : ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒
- สำเร็จการศึกษา : ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดนครสวรรค์ พระอารามหลวง ถนน โกสีย์ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๘-๘๑๔๗-๖๔๕๓
Email : charuwit@windowslive.com